

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik LXXXVII., št. 9
september – kimavec

Glasiło izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d. d.
Tisk Euroadria, d. o. o., v Ljubljani
Poština je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Glavni urednik Janez Černač
Odgovorni urednik Boris Leskovic

Bojan Avbar, Tomaž Burazer,
Franc Černigoj, Romana Erhatic
Širnik, Janez Hartman, Boris
Kryštufek, Marjan Toš

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovec izhaja praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.200 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasiło LOVEC
odbadčeno po 8,5% stopnji.

Besedila za objavo obvezno pošljite tudi po e-mailu (ali na disketi + izpis), **uradne dopise**, potrjene z žigom in podpisom odgovorne osebe ZLD/LD, in **fotografije** pa v originalu ali na CD. Pripišite tudi svojo telefonsko številko.

Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
<http://www.lovastvo.net>

Cene malih oglasov:
do 15 besed 1000 SIT,
od 15 do 25 besed 1300 SIT,
od 25 do 30 besed 1500 SIT.
Za vsako nadaljnjo besedo 50 SIT.
Male oglase je treba poslati pisno in plačati vnaprej na transakcijski račun Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9, Ljubljana, pri NLB, d. d., Ljubljana: 02010-0015687097.

Foto: M. Samar

IZ VSEBINE:

D. Jug:	Čas in dogajanja zahtevajo od nas enotne akcije!	456
IZ DNEVNEGA TISKA		458
MNENJA IN KRITIKE		460
J. Krivec:	Tudi za domače poslance glasujmo z razlogom!	460
M. Skudnik:	Nepopravljiva škoda – še zadnjič	460
A. Levičnik:	Sodelovanje ali hladna vojna	461
A. Levičnik:	Kakšne težave nas čakajo pri uvedbi zakonskih koncesnin za upravljanje z lovščem	463
G. Bolčina:	S skupnimi akcijami v boj proti protilovskim težnjam	464
B. Krže:	Izbirni odstrel srn in mladičev	466
Miran Hafner:	Nekatere značilnosti telesnih mas jelenjadi	469
PO LOVSKEM SVETU		474
LZS:	Iz Manifesta FACE (nadaljevanje)	474
B. Krže:	Lovstvo na evropskem severu	476
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		477
J. Jalen:	Previsi	477
LOVSKA ORGANIZACIJA		481
Uredništvo:	Predvsem o podzakonskih aktih in LUO	481
D. Jug:	Komaj smo potrdili 10-letne načrte, že bi pripravljali nove!	482
Š. Virjent:	Spet so potrebni solidarne pomoči!	483
B. Kurnik:	Slovenski lovski strelci celo presegli svoje cilje	484
B. Vasa:	LZ Maribor bogatejša za 54 novih lovcev	485
Z. Mastnak:	Nova generacija lovcev SK ZLD – Celje	486
V. Stadler:	Novi lovci v ZLD Ljubljana	487
N. Lapuh:	Nova generacija gorenjskih lovcev	487
B. Vasa:	O lovski razstavi v Gornji Radgoni	488
E. Husu:	Kras in morje	489
JUBILANTI		491
LOVSKI OPRTNIK		492
M. Cerar:	Črna žolna	492
B. Podvršnik:	Jubilejni ples LD Zreče	492
T. Bojc:	2. maša za lovce LD Dolenja vas	493
B. Mencinger:	Muflonček Miki	494
F. Rotar:	Iz ljubezni do lovstva in lesa	494
F. Ekar:	XI. lovski veleslalom za pokal kristalnega gamsa	495
F. Černigoj:	Janez Jalen: Trop brez zvoncev in Previsi	496
M. Erzar:	Kulinarični kotichek	497
V SPOMIN		498
LOVSKA KINOLOGIJA		499
J. Selan:	Učenje psa za delo po KS in iskanje divjadi (I. del)	499
M. Ravbar:	25 let Obalno-Kraškega LKD - Koper	502
M. Bauman:	Psov dovolj, a večina nepreizkušenih za lov	503
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	503

SLIKA NA NASLOVNICI:

Jelen v ruku

Foto: Foto Spring – MB

OPOZORILO

Dvajsetega maja je začel veljati novi Zakon o divjadi in lovstvu, ki pa med člani ne navaja tudi lovnih dob na divjad posameznih vrst. Te bodo določene naknadno s podzakonskim aktom. Lovne dobe po starem lovskem zakonu zato veljajo le do izida podzakonskega akta k novemu zakonu, ki bo določal nove lovnne dobe.

Uredništvo

navadni jelen – samec od 1. 8.

košuta navadnega jelena in tele damjekova košuta in tele od 16. 9. naprej

divji prašič (odstrel vodeče svinje je prepovedan)

srnjak srna in mladič

muflon oven in muflonka ter jagnje

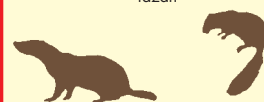
gams kozel, gamsja koza in mladič

mlakarica

fazan

jazbec polh od 25. 9. naprej

Čas in dogajanja zahtevajo od nas enotne akcije!

Celotno zadnje desetletje so nas zaposlovale priprave na sprejem novega lovskega zakona in tesno povezano s tem tudi morebitne spremembe naše organiziranosti, in sicer ne glede, da je bil Zakon o društvih sprejet že leta 1995.

Tematiki obeh samostojnih zakonov sta namreč med seboj tesno povezani, če želimo imeti učinkovito strokovno lovsko organizacijo, odprto navzven, naravovarstveno usmerjeno in usposobljeno za vse izzive današnjega in jutrišnjega dne. To je bilo morda opravičilo za naše čakanje in »tancanje na mestu«, kar zadeva uvajanje organizacijskih sprememb.

V tem času smo napisali kar nekaj variant osnutkov lovskega zakona, ki pa so ostajali večinoma le v naših predalih. Tudi prvi poskus načrtovanja naše organiziranosti je bil naročen zunanjemu partnerju, kar je pravzaprav najlažje storiti, vendar brez naše poprejšnje kritične ocene stanja, ki je podlaga začetni fazi takšnega dela. Končno smo dojeli, da čas pravzaprav ne dela za nas. V javnosti se je pojavljalo vse več kritik na račun lovstva in v en glas smo ugotavljali, da prav zaradi nepoznavanja našega dela. Vzrok ni bil nikjer drugje kot prav v naši zaprtosti na vseh ravneh naše organiziranosti in delovanja. A naposled smo se le zavedli, da smo se dolžni sami predstaviti javnosti, jo seznaniti z našim delom in poslanstvom ter predstaviti naše utemeljene zahteve pristojnim organom za dokončno normativno rešitev tega področja. Vsem političnim strankam in tudi Državnemu zboru smo posredovali poglobljeno analizo dela LZS skozi vso njeno zgodovino in jim predstavili doseženo stanje in uspehe, ki smo jih dosegli pri opravljanju našega poslanstva. Le javno zastavljena in javnosti odprta akcija LZS je to pot rodila uspehe, da je naš ponujeni osnutek lovskega zakona v letu 2002 našel pot v parlamentarno proceduro.

V tem obdobju smo spreminjali tudi nekatere pristojnosti organov na ravni LZS. Leta 1993 smo uzakonili delo stalnega telesa LZS - v funkciji UO - z mandatom članov za obdobje med volilnima občnima zboroma. Takšen prožen mandat je povzročal stalno spreminjanje že sprejetih sklepov. V predzadnjem mandatu smo ločili funkcijo vodenja LZS in izvršilno funkcijo, kar je bilo v preteklosti združeno v isti osebi predsednika LZS. Kljub takim spremembam pa se je večkratna predčasna menjava predsednika LZS v preteklosti, še pred iztekom mandata, izkazala kot kriza vodenja, ki se je žal pojavljala v naši organizaciji. Kadrovske smo okrepili strokovno službo LZS, kar naj bil pogoj za uspešnejše delo. Nadalje smo sprejeli tudi več sklepov, ki nakazujejo naše dosedanje opredelitve na področju naše prihodnje organiziranosti.

Lahko bi rekli, da je dovolj podlag za našo notranjo »konsolidacijo«, za naš učinkovitejši nastop kot nevladne strokovne organizacije ob znanih zakonskih pogojih; če imamo določena pooblastila in naloge.

O naši organiziranosti v hierarhični nadgradnji, od LD do

LZS, odločamo sami. Le omenjeni stopnji pa opredeljuje novi lovski zakon. Ali ni dosedanja praksa vendarle dovolj dokazala potrebo po vmesni organizacijski stopnji, ki jo je vseboval tudi naš osnutek lovskega zakona in je bil pri uradnem parlamentarnem predlogu nato izpuščen, kljub naši ponovni amandmajski zahtevi!? Morda je bilo to povzročeno načrtno, zaradi namenske odstranitve lovske organizacije na teritorialnem območju kot neljube kontrolne vloge tudi pri delu v novoimenovanih lovskoupravljavskih območjih (LUO).

Po temeljiti razpravi je sklep UO LZS ponovno potrdil našo prvotno utemeljitev.

Dogovor o metodah dela, sprejet med LZS, ZGS in MKGP v letu 2001, poudarja le koordinacijo dela na ravni države, med nosilci, ki ga nato izvršujejo ali prenašajo navzdol, in sicer vsak po svoji organizacijski shemi in v skladu s svojimi pristojnostmi. To pa še zdaleč ne pomeni centralizma, ki ga nekateri zagovarjajo v prid učinkovitega dela lovske organizacije.

Iz nekaterih polemik, ki jih je zaslediti tudi v lovskih vrstah, je slišati razlago, naj se po novem zakonu s strokovnimi vprašanji ukvarjajo le zato pristojne državne službe, lovska organizacija pa naj bi bila le poslušen izvrševalec pred njo postavljenih zadolžitvev. Ukvarjala naj bi se zgolj z društvenimi vprašanji organizacije na področju kulture, lovskega tiska, lovskega strelstva, poslušnim odstreljevanjem divjadi (z izločevalsko funkcijo) po zaukazani starostni in spolni sestavi ter družabnim življenjem, ki pa v lovstvu tako ali tako nikoli ni bilo vprašljivo. Taka oblika naj bi tudi občutno pocenila sedanjo našo organizacijo.

Ob tem pa se vprašajmo: Ali se lovci, organizirani v LZS, že od nekdaj ne deklariramo kot strokovna nevladna organizacija!? In takšne organizacije v svetu dobivajo iz dneva v dan večjo veljavo; prav zaradi svoje strokovnosti in nepodrejenosti vloge posameznim političnim interesom strank in lobijev ter njihovi podrejenosti državnemu aparatu. Nam niso doslej le tuji, kot nepristranski opazovalci in poznavalci razmer, priznali naših dosedanjih uspehov prav na tem področju?

Znamo ceniti kadrovskega potencial naša organizacije. Lovska stroka v funkcij varstva narave je interdisciplinarna. Zapolnjuje stična mesta niza sorodnih strok, ki dajejo nova znanja in spoznanja ter rešitve na zdajšnje strokovne izzive. Številni podatki, ki jih pri vsakodnevnem opazovanju pridobivajo in poznajo v loviščih vsaj 60 % naših, od okroglo 22.500 članov, so neprecenljive vrednosti, ki pa se jih žal ne zavedajo vsi. Prav zato tudi uvajamo naš lovski informacijski sistem (LIS), da bomo zbrane podatke sistematično uredili in jih tudi ustrezno zaščitili. In če jih bomo natančno pogledali, večletni podatki, ob ustreznem poznavanju stroke, kažejo pomembne strokovne oz. znanstvene rezultate. Pred letom smo sprejeli sklep, da bomo LIS uvedli že na začetku letošnjega leta. Toda, vprašajmo se: bomo to naposled le storili z letom zamika?

Oglejmo si še primerjavo našega članskega kadrovskega

potenciala. Pomen aktivnega članstva je neprecenljive vrednosti. Med nami pa je tudi kar 16 % članov z višjo in visokošolsko izobrazbo, mnogi tudi z magisterijem ali doktoratom znanosti na področju biologije, agronomije, ekologije, gozdarstva, veterine, medicine, da ne omenjamo tudi drugih tehniških in družbenih strok ter panog. To je zagotovo potencial najmanj tristotih strokovnjakov, ki svoje neprecenljivo znanje brezplačno, z zavestjo in veseljem namenjajo tudi lovstvu. Toda vprašajmo se, če smo znali ta potencial doslej tudi zadostno izkoristiti in ga tudi vrednotiti!?

Država nam je uzakonila koncesnino; že prihodnje leto nam bo zaračunavala nekakšno najemnino za lovišča. Smo se že vprašali, kaj pa bomo mi njej zaračunavali za varovanje in gospodarjenje z njeno lastnino in za naše opravljeno delo glede njenih zahtev?

Uradna (državna) služba pri ZGS, ki je po zakonu odgovorna za lovstvo, zaposluje vsega 20 strokovnjakov gozdarske stroke. Pri svojem delu lahko uporabljajo le naše podatke, saj svojih nimajo, razen tistih iz svojih gozdarskih načrtov. Prevzeli pa so izjemno pomembno odgovornost za varovanje habitatov in izboljševanje življenjskih razmer za prostoživečo divjad; za njeno trajnostno ohranitev pred drugimi koristniki prostora. Pri vseh dosedanjih konfliktnih primerih na tem področju, s prav tako pristojnim MOPE, ni bilo slišati njihovega odločilnega in strokovnega glasu (npr. TNP, upravlja-

nje z velikimi zvermi, uvajanje vetrnih elektrarn, posegi v prostor, ki so jih pred nedavnim dobile v pristojnost tudi občine itn.).

Omenjeni strokovni potencial na ZGS je zagotovo primerljiv z vsaj 15 poklicno zaposlenimi strokovnimi ljudmi na LZS in dosedanjih območnih LZ. Res pa je, da bi morale biti naše službe v prihodnosti čvrsteje povezane med seboj glede opravljanja strokovnih nalog - kot povezan profesionalni team celotne lovske organizacije.

In končno še o naši članarini, racionalnosti porabe teh sredstev in višini. Če od skupnih stroškov odštejemo to, kar se našemu članu vrne v obliki našega glasila Lovec in knjig Zlatorogove knjižnice, pa osebnega zavarovanja in družinskih prispevkov v članarini, znaša članarina za LZS le okroglo 5000 sit in približno še toliko za delovanje območne lovske zveze, ki ima zaposlenega profesionalca. Za osebne dohodke je namenjena polovica sredstev. To je bilo mogoče nazorno ugotoviti iz ob objave letošnje članarine v naši reviji. Prav je, da smo kritični in zahtevni, a na mestu je tudi, da ohranimo treznost in kanček ponosa.

Čas terja od nas tudi akcijo graditve enotnosti v naši lovski organizaciji, ki smo jo znali obraniti v vsej svoji zgodovini - za ohranitev svoje vloge tako v nacionalnem kot tudi naravovarstvenem pomenu. Dandanes ni nič drugače!

Dušan Jug

DEVETINTRIDESET NOVIH LOVCEV

Gorenjski glas, 1. 6. (Cveto Zaplotnik). – Članom 28 lovskih družin, ki se povezujejo v Zvezo lovskih družin Gorenjske, se je pred nedavnim pridružilo še 39 novih. Na posebni slovesnosti so jim podelili spričevala. »Ob tem, ko se povprečna starost lovcev približuje starosti upokojevanja, je spodbudno, da med mladimi narašča zanimanje za lovstvo,« je med drugim dejal **Jože Sever**, predsednik Zveze lovskih družin Gorenjske.

Zanimiv je tudi članek **Cveta Zaplotnika** o medvedih na Gorenjskem. Po oceni Zavoda za gozdove in lovskih organizacij je na Gorenjskem lovskogojitvenem območju osem medvedov. »Malo nas je strah, da ne bi prišlo do kakšnega incidenta. Vsak dan je po gozdovih veliko pohodnikov, turistov in gobarjev,« je dejal **Jernej Smolej** in kot izkušen lovec, ki je lovil že tudi v »domovini medveda« na Kočevskem, poudaril, da srečanja z medvedom niso najprijetnejša.

KAKO OPREDELITI OBMOČJE NATURA 2000?

Večer, 3. 6. (Maja Simonec). – Članek obširno razlaga zahtevo, da se območje Nature 2000 opredeli v sodelovanju z javnostjo, predvsem pa s strokovnimi, lokalnimi in drugimi zainteresiranimi dejavniki. Prostorski načrtovalci imajo pomisleke glede pogojev za usklajevanje in varstva v prostoru. »Urejanje prostora je preveč kompleksno, da bi lahko pristajali na poenostavljene modele upravljanja z njim,« pravijo.

ZA OHRANITEV TNP

Večer, Delo, Dnevnik 8.–17. 6. – Naši mediji so poročali o pismu koalicije nevladnih organizacij, naslovljeno na evropsko in slovensko javnost, v katerem zahteva umik predlaganega zakona o TNP iz parlamentarne procedure. Poslanec vladne LDS **Dušan Vučko** je ob tem menil, da opozicija TNP izrablja za predvolilne namene. Dejal je, da se pritisk na poselitev bohinjkega prostora stopnjuje, novi zakon pa bi zaostрил nadzor nad vsemi gradnjami. Na Zavodu TNP pravijo, da so v letih 2002 in 2003 opozorili na 180 nezakonitih posegov v park in prijavili 85 nezakonitih gradenj.

Foto: M. Samer

GORIČKI KMETJE NA NOČNIH STRAŽAH

Vestnik, 8. 7. (Ludvik Kováč). – Sejemo zato, da bi tudi želi, pravijo kmetje na Goričkem, vendar je marsikje njihova žetev že vrsto let skopa. Če pridelka ne poberejo neurja ali suša, žetev namesto kmetov opravi divjad. **Aleksandru Sukiču** iz Šalovcev je lani divjad uničila koruzo in buče. Takrat je poprosil lovskega čuvaja, naj oceni škodo, ta pa mu je zabrusil, naj si popazi na pridelek. **Aleksander** zdaj tako ravna in vsak večer se okoli pol desetih s traktorjem in prikolico odpravi na svoja polja in tam ostane do pol petih zjutraj. Divjad preganja fizično, s petardami, in tako mu vsaj delno uspeva obvarovati pridelek. V Markovcih so letos na novo postavili nekaj kilometrov ograj. »Naša pokrajina spominja na taborišča in pokopališča, saj so polja ograjena in na njih ponoči gorijo sveče,« pravi **Milan Graj** iz Šalovcev.

KOČEVSKA KOT NARAVNI PARK

Dnevnik, 19. 7. (Milan Glavonjič). – »Pisatelj, slikar, fotograf, veliki poznavalec narave, zasvojenec Kočevske,«

novinar predstavi **Janeza Černača**, upokojenega gozdarja, politika (kočevskega podžupana) in glavnega urednika Lovca. »Ponosen sem,« je dejal v pogovoru z novinarjem, »da sodelujem pri odločanju, da ustvarjam novo in pravo podobo Kočevja in Kočevske s pisanjem, slikanjem, da lahko zastavim dobro besedo za to deželo in njene ljudi, seveda pa tudi za divjad.« Ko ga je novinar vprašal, kakšna bo podoba Kočevske v prihodnosti, je Černač odgovoril: »Kočevska bo zavarovano območje zaradi edinstvenih naravnih vrednot. Kočevska bo narodni park!«

Janez Černač je še dejal: »Eri ustvarjajo novo in prijazno podobo Kočevja in Kočevske, drugi jo packajo z besedo in s tiskarsko barvo, ki kot hipohondrovke vidijo povsod bolezen in rakaste tvorbe. Resnice, trdega dela in lepote pred nosom pa nočejo videti ...«

MEDVEDJE ŠKILIJO TUDI PROTI LJUBLJANI

Dnevnik, 26. 7. (jal). – Dva največja rejca ovac z Bovškega sta izgubila najmanj deset ovac; pokončal jih je medved, težak najmanj 120 kilogramov. Rejci drobnice v teh krajih so prepričani, da se medved na nji-

hovem območju zadržuje že nekaj let in da pomeni veliko nevarnost za drobnico.

Damjan Franz, pisec daljše reportaže v Nedeljcu, se je pogovarjal z ljudmi, ki so kdaj srečali medveda. Na Rakitni, ki je tudi priljubljena izletniška točka Ljubljančanov, so opazili medvedko z mladičema. Po vsej Sloveniji je medvedov vse več. Bolj kot število pa vzbuja skrb, da se žival, ki od malega večkrat sreča človeka, kmalu navadi nanj in se ga ne boji več. »To je še bolj nevarno,« meni **Rok Ogrin**, gospodar LD Rakitna. Med ugibanjem, kaj bi bilo treba storiti za zavarovanje ljudi na Rakitni in za medvedjo družino, je medvedka odločila po svoje: umaknila se je z Rakitne.

Na železniški progi med Postojno in Pivko je vlak povozil medvedko, trije mladiči pa so taval naokoli in iskali mamo. Lovci so enega od mladičev spravili z drevesa, kamor ga je pregnal strah, in odpeljali globoko v gozd. »O njegovi usodi bo odločala narava,« so dejali.

Časniki so poročali tudi o medvedu, ki vdira v obore na Kočevskem. Na območju regionalne ceste Soteska - Novo mesto je pet let star medved v trenutku, ko je prečkal cesto, zadel ob manjši tovornjak. **Marjan Kumeelj**, tajnik LD Plešivica, je povedal, da so v zadnjih treh letih

na istem odseku pod kolesi avtomobilov končali kar trije medvedi. Kosmatinec se pojavlja tudi nad Srednjim Vrhom, kjer se rejci drobnice sprašujejo: »Bo država dovolila odstrel ali bo raje pobrala denar za vzpostavitev medvedjega koridorja?«

Pa še to: Lovska zveza Slovenije in Zavod za gozdove Slovenije sta konec maja na 167 mestih po Sloveniji opravila spomladansko štetje medvedov.

ZLATI JUBILEJI V LOVSTVU

Mediji tudi zadnja dva meseca niso izpustili priložnosti, da bi opozorili, kako pogosto Abraham obiskuje naše lovske družine. Primorske novice so se tako spomnile LD Bukovca, ki je junija praznovala svoj zlati jubilej. Ob tem so se lovci spomnili na že pokojnega člana **Milana Grlja st.**, ki je lovski družini podaril parcelo, na kateri so pred leti zgradili lovsko kočo.

Lovski rogisti Bohinj so junija skupaj s Škofjeloškim lovskim pevskim zborom organizirali 31. srečanje lovske pevskih zborov in rogistov Slovenije. Idrijski rogisti so maja nastopili na avstrijskem tekmovanju lovske rogistov z močno mednarodno udeležbo; v konkurenci 84 skupin so zasedli deseto mesto in osvojili prvo mesto med tujimi zasedbami.

Zlati jubilej so proslavile tudi lovske družine Most na Soči, Suhor pri Metliki, Krekovše na Idrijskem, Mislinja, Anhovo, Dobrava, Ilirska Bistrica in druge, o katerih pa žal še nismo zasledili posebnega zapisa v tisku, čeprav si ga zaslužijo.

V medijih zadnjih dveh mesecev smo lahko prebrali, videli po televiziji ali slišali na radiu zanimive vesti o lovcih, lovstvu in divjadi. Najbolj vesela je bila vsekakor vest, da so bili otroci iz otroškega vrtca na obisku pri lovcih LD Rače, najbolj žalostna pa novica, da je na cesti med Marofom in Ledinskim razpotjem lovec z mopedom zgrmel 50 metrov v globino, a je na srečo ostal živ, čeprav poškodovan. **Marjeta Šoštarič** je v Večeru objavila daljši poučen članek o vračanju nacionaliziranih gozdov nekdanjim lastnikom in se ob tem vprašala, kako bo poslej z gojtvijo in varstvom divjadi v teh gozdovih. **Janez Zalaznik** se v Gospodarskem vestniku sprašuje: »Je denacionalizacija del zgodbe o uspehu, zgodba o po-

pravi krivic, o novopečenih bogataših ali zgodba brez konca?« Primorski dnevnik je poročal o kongresu Legambiente, ki se je tokrat selil čez mejo in prvič zasedal v Novi Gorici, njegov moto pa je, da se moramo skupaj bojevati proti onesnaževalcem narave. Primorske novice so poročale o volkovih, ki so maja na Golcu pred očmi kobil zaklali in požrli 35-kilogramskega žrebička. Isti časnik je tudi poročal, da so na Kraškem robu izropali orlovsko gnezdo. Zanimiv je tudi Dnevnikov članek z naslovom Pred medvedom zbežiš, klopa pa niti opaziš ne ... Če bi pri boreliozni in klopnemu meningitisu postavili nekakšno zunanjo črto nevarnega območja, bi ta potekala od Jesenic, čez Škofjo Loko, Postojno do Kočevja, nato pa proti Litiji, prek Zidanega Mosta, mimo Celja in Šentjurja proti meji s Hrvaško.

STEKLINA NA OBMOČJU REPUBLIKE SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 30. junija 2004 je bilo z območja 59 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 140 živali.

Odsek za virologijo na Inštitutu za mikrobiologijo in parazitologijo Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani je pregledal 109 lisic, 5 psov, 10 mačk, 9 kun, 1 jazbeca, 1 ververico, 4 glave govedi ter in 1 glavo srnjadi.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena.

V obdobju od 1. do 31. julija 2004 pa je bilo z območja 55 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 157 živali.

Odsek za virologijo na Inštitutu za mikrobiologijo in parazitologijo Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani je pregledal 127 lisic, 6 psov, 10 mačk, 4 glave srnjadi, 2 ovci 2 kozi, 1 glavo govedi ter po enega jazbeca, kuno, dihurja, podlasico, polha in.

Prisotnost virusa stekline je bila ugotovljena pri eni živali – lisici z območja občine Ilirska Bistrica.

Primož Košir, dr. vet. med., in Tina Arič, dr. vet. med., svetovalca III, VURS

Zanimiv je tudi podatek, da je v Sloveniji trenutno zavarovanih 11 odstotkov površin, nacionalni program pa predvideva celo več kot 30 odstotkov zavarovanih površin z nadpovprečno biotsko raznovrstnostjo.

Opozoriti kaže tudi na spor med krajski Ojstrice in LD Dravograd. Peticija vaščanov zaradi strelišča na glinaste golobe je

namreč povzročila hudo jezo lovec.

Poslanec LDS **Jelko Kacin** je na novinarski konferenci v prostorih LZS opozoril na velik pomen Lovske zveze pri ohranjanju narave, predsednik LZS **Bojan Lepičnik** pa je govoril o vlogi koalicijskih poslanskih skupin pri sprejemanju lovskega zakona.

GAMSJE GARJE V LETU 2004

V času od 1. aprila do 30. junija 2004 je bilo po podatkih lovske organizacije najdenih poginulih ali odstreljenih skupno 37 gamsov in 4 kozorogi. Ugotovljeno število primerov po posameznih območjih je naslednje:

TRIGLAVSKI NARODNI PARK – LUO Triglav: skupno 21 gamsov in 3 kozorogi

Revir Vrata:

1 gams, neugotovljivega spola in starosti – pogin
1 gams, kozel - 1 leto – odstrel
1 gams, kozel - 3 leta – pogin
2 gamsa, kozla - 4 leta – pogin
1 gams, koza - 1 leto – pogin
1 gams, koza - 6 let – pogin
1 gams, koza - 7 let – pogin
1 gams, koza - 12 let – pogin
1 gams, koza - 16 let – pogin

Revir Kriški podi:

1 kozorog, koza - 6 let – pogin
1 kozorog, koza - 6 let – odstrel
1 kozorog, koza - 7 let – odstrel

Revir Komna:

1 gams, kozel - 9 let – odstrel
1 gams, kozel - 10 let – odstrel

Revir Jalovec:

1 gams, kozel - 5 let – odstrel
1 gams, kozel - 10 let – pogin
1 gams, koza - 17 let – pogin

Revir Mežakla:

1 gams, kozel - neugotovljive starosti – pogin

Revir Krstenica:

1 gams, kozel - 2 leti – odstrel
1 gams, kozel - 3 leta – pogin

Revir Dedno polje:

1 gams, kozel - 3 leta – pogin
1 gams, koza - 5 let – pogin
1 gams, koza - 6 let – pogin

ZLD GORENJSKE – KRANJ:

skupno 3 gamsi

Lovska družina Dovje:

1 gams, koza - 5 let – pogin

Lovska družina Jesenice:

1 gams, kozel - 2 leti – odstrel

Lovska družina Kranjska Gora:

1 gams, koza - 3 leta – pogin

ZLD GORICA – NOVA GORICA: skupno 5 gamsov in 1 kozorog

Lovska družina Soča:

1 gams, kozel - 8 let – odstrel

Lovska družina Tolmin:

1 gams, kozel - 4 leta – odstrel

Lovska družina Bovec:

1 gams, kozel - 2 leti – odstrel
1 gams, koza - 4 leta – pogin
1 gams, koza - 6 let – odstrel
1 kozorog, koza - 13 let – odstrel

SAVINJSKO-KOZJANSKA

ZLD – CELJE: skupno 7 gamsov

Lovska družina Luče:

1 gams, kozel - 3 leta – pogin

Lovska družina Mozirje:

1 gams, koza - 2 leti – pogin
1 gams, koza - 3 leta – pogin
1 gams, kozel - 4 leta – pogin

Lovska družina Smrekovec:

1 gams, kozel - 2 leti – pogin
1 gams, kozel - 3 leta – pogin
1 gams, koza - 3 leta – pogin

KOZOROG, PODJETJE ZA GOJITEV DIVJADI – KAMNIK: skupno 1 gams

Revir Logarska dolina:

1 gams, koza - 1 leto – odstrel

Spolno razmerje obolelih živali pri gamsih je 20 kozlov in 16 koz ter 1 gams neugotovljivega spola, pri kozorogih pa 4 koze.

Obolelost po starostnih kategorijah je naslednja:

gams, 1-leten – 3 živali
gams, 2-leten – 5 živali
gams, 3-leten – 8 živali
gams, 4-leten – 5 živali
gams, 5-leten – 3 živali
gams, 6-leten – 3 živali
gams, 7-leten – 1 žival
gams, 8-leten – 1 žival
gams, 9-leten – 1 žival
gams, 10-leten – 2 živali
gams, 12-leten – 1 žival
gams, 16-leten – 1 žival
gams, 17-leten – 1 žival
gams, neugotovljive starosti – 2 živali

kozorog, 6-leten – 2 živali

kozorog, 7-leten – 1 žival

kozorog, 13-leten – 1 žival

3. 5. 2004

Simon Pleško, univ. dipl. biol.

Tudi za domače poslance glasujmo z razlogom!

Naslov svojega prispevka sem prilagodil naslovu uvodnika v Lovcu, 6/04, ki ga je napisal predsednik LZS, **Bojan Lepičnik** – in to tudi s svojim razlogom.

Politika me ni nikoli posebno pritegnila oziroma zanimala; vse do sprejemanja in razprave o našem lovskem zakonu. Vedno sem namreč menil in bil prepričan, naj bo politika daleč od lovskih stečin. Pred nedavnim pa sem spoznal tudi zmote takšnega mišljenja.

Koliko neresničnih, nepomembnih **podtikanj in obtoževanj** na račun lovskega prostovoljnega dela je bilo slišati pri usklajevanju našega lovskega zakona, **predvsem v poslanskih klopeh!** Seveda pa je bilo od drugih slišati še več priznanj lovskemu prostovoljnemu, neplačanemu delu v korist varstva narave in o vseh kulturnih in drugih aktivnostih, ki jih tudi opravljamo lovci.

Zdaj so pred vrati jesenske **volitve v naš Državni zbor.** To bo ravno v času, ko se lovci že združujemo na jesenskih skupnih lovih. Stranke in prihodnji poslanci nam bodo iskreno ali neiskreno (se ve zakaj) »*pihali na dušo*« in nam obljubljali nebesa ...

Pri zadnjih volitvah za evropske poslance sem na volilnem prostorčku pregledoval volilno listo. Napisane so bile tudi stranke in kandidati – posamezniki, ki so blatili in omadeževali naše dolgoletno lovsko prostovoljno delo ter omalovaževali naše poslanstvo. Niti pomislil nisem (in upam da tudi drugi lovci ne), da bi oddal glas kandidatom, ki našega dela ne poznajo dobro, ga niti ne želijo spoznati in si, iz njihovih izjav sodeč, ne želijo naše organiziranosti, našega poslanstva in naših aktivnosti v naravi.

Delo kandidatov poslancev je tako ali drugače bogato plačano z denarjem iz naših žepov (tudi lovskih!), lovci pa smo za svoje vloženo delo lahko »plačani« zgolj s svojim osebnim zadovoljstvom, kadar smo naravi in divjadi naredili nekaj koristnega in potrebnega.

Zato bom tudi na jesenskih volitvah dobro premislil, komu bom naklonil svoj glas v upanju, da bo pred kandidnimi listami prav tako dobro premislilo tudi vsaj 20.000 preostalih slovenskih lovcev, ki bodo odšli na volitve z namenom oddati svoj glas le tisti stranki in tistemu kandidatu, ki so doslej in za katere menijo, da bodo tudi v prihodnje delovali v prid narave, divjadi in ki kažejo razumevanje do poštenih naravovarstvenih namenov lovstva.

Naš predsednik LZS se je v omenjenem uvodniku spraševal: »*Kdo nas podpira pri naših prizadevanjih? Kateri so tisti poslanci, ki bi jih radi videli v Strassburgu?*« Jaz bi glede na aktualne politične trenutke ob tem le še dodal: ***Katere so tiste politične stranke in posamezniki poslanci, ki bi jih slovenski lovci radi videli sedeti v našem slovenskem Državnem zboru?*** Res velja dobro premisliti!

Jani Krivec

LD Loka pri Zidanem Mostu

Nepopravljiva škoda - še zadnjič

Kar dolgo sem razmišljal, ali naj odgovorim na odziv gozdarjev **Milana Goloba** in **Toneta Pridigarja** na moj članek (Nepopravljiva škoda še z naše strani, Lovec, št. 5/2004, str. 278). Ne zgolj zaradi njegove žaljivega stila pisanja, ampak predvsem zaradi (še vedno trdim!) nepopravljive škode in tolmačenja, da je vse zgolj gozdarska strokovnost, o kateri lahko odločajo samo usposobljeni gozdarji. No, in za začetek le to; če je vse, kar sta navedla, le gozdarska strokovnost, potem trdim, da bodo še naprej nastajale podobne nepopravljive napake.

Nisem užaljen zaradi tega, da sem s tem, ko je načrtovanje prevzel Zavod za gozdove Slovenije (nadalje ZGS), v lovstvu izgubil pristojnosti, kajti pri svojih 78 letih takih ambicij nimam več. Da pa je po 53 letih uničeno vse tisto, kar sem toliko dolgih let tako rad opazoval, je v meni res velika bolečina, ki me bo spremljala v leta, ko ne bom več mogel opazovati in skr-

beti za divjega petelina, ampak bom o vsem le razmišljal. Menim, da pisca nista sposobna priznati storjenih napak na območju Najbrževega rastišča. Že del njunega naslova članka »še z naše strani« me je zaskrbel, saj sem bil dotlej trdno prepričan, da obstaja za ohranjanje ustreznih habitatov in divjih živali v njih samo ena, »skupna stran« z enakimi, pozitivnimi hoteli in cilji! Bojim se, da sem se zmotil!? Moj članek je kritika na delo pooblaščenca ZGS za območje Najbrževo in ne kritika strokovnosti vsega službenega osebja ZGS, na kar pisca zlonamerno namigujeta. Verjemite mi, da imam o zaposlenih ljudeh na ZGS kar pozitivno mnenje tako o delu, strokovnosti, predvsem pa tudi glede odgovornosti za svoje delo. O posegu, ki sem ga opisal na območju Najbrževo, pa žal njune strokovne gozdarske utemeljitve ne morem sprejeti.

ZGS si je v letu 2004 zadal eno od ključnih nalog: oblikovati naravno okolje tudi v sodelovanju z drugimi uporabniki prostora, torej tudi z

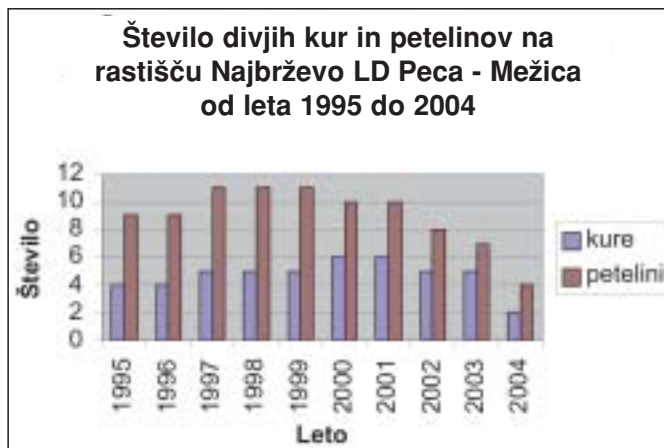

Foto: J. Popež - Diana

lovci in krajani. Vem, da je bila taka usmeritev ZGS tudi v minulih letih, zato omenjena avtorja, ki sta napisala članek, ki je nasproten mojemu, s svojo razlago že sama prihajata v protislovja. Pri tem bi ju rad opozoril na naslednje.

Če je na območju Najbrževo opredeljenega gospodarskega gozda 90,93 ha, to še ne pomeni, da mora na osrednjem rastišču divjega petelina ta gozd opravljati samo lesno proizvodno funkcijo, ampak mora opravljati tudi prehrabno funkcijo za divjad, pa okoljetvorno, varovalno, hidrološko in podnebno funkcijo. Gozd lahko vse funkcije z zmernim in strokovnim posegom opravlja optimalno. Pisca bi se morala bolj zavedati, da gozdarstvo ni le gospodarska, temveč tudi okoljetvorna in kulturna dejavnost, za katere bi v prvi vrsti morali skrbeti zaposleni v ZGS. Vaše sečnje v letu 2001 in nestrokovna gradnja vlak v letu 2002 (gradnja pravokotno na strmino, odpiranje z vlakami na robovih gozda, vprašljivost erozije in stabilnosti sestoja ...) so vplivi, ki so na teh mestih prav gotovo omogočili vetrolome v letu 2003! Vem, da je vlaka sestavni del gozda, je pa izredno pomembno, v kateri razvojni fazi gozda so vlake zgrajene. In vaše vlake so bile zgrajene v debeljaku, ki nima sposobnosti reagiranja in zapolnitve praznega prostora, kar bistveno vpliva na stojnost sestoja, da o sestavi tal sploh ne govorim. Po izmerah na osrednjem rastišču Najbrževo, ki zajema okrog 15 ha gozda, je trenutno stanje odprtosti gozda z vlakami naslednje: na novo zgrajenih primarnih vlak je 715 metrov, sekundarnih vlak je 256 m, starejših obstoječih vlak pa je 517 m. Skupaj jih je torej na 15 ha kar 1.488 metrov ali 99,2 m/ha, kar je bistveno več od njune zavajajoče navedbe povprečja 45 m/ha.

Menim, da bi bilo gozdarjenje z gozdom v osrednjem rastišču divjega petelina na 15 ha izvedljivo tudi brez novih vlak. Gozd bi morali

pustiti v debelinsko presvetljeni fazi čim dlje brez pospešenega pomlajevanja. Tudi gozdni red na omenjenem osrednjem rastišču ni vzpostavljen; niso odstranjena zaradi gradnje vlak viseča poškodovana drevesa. Tudi nekaj lesnih sortimentov še vedno leži v gozdu, čeprav smo (ko to pišem) že v juniju 2004, da možnosti razvoja podlubnikov sploh ne omenjam. Vprašljivi so tudi podatki o evidencah dokazane lesne mase zaradi vetroloma, snegoloma (tega sploh ni bilo opaziti) in redne sečnje, na kar opozarjajo panji.

Glede njunega prilagajanja statističnih podatkov o gibanju številčnosti gozdnih kur na rastišču Najbrževo pa sta zavajala javnost in se pisca sama očrnila. Ob članku sta dodala graf, ki je zame pravo »skrpucalo«, saj ima izpuščeni letnici 1997, 1998 in celo 2001 (začetek težav). Navedeni podatki niso za prizadeto rastišče Najbrževo, temveč za vsa tri še aktivna rastišča (po ADAMIČU 1986, tek. št. – šifra 197, 206 in 207) v LD Peca - Mežica. Da so moja domnevanja in trditve v mojem bronamernem članku v Lovcu, št. 2/04, potrjena, dokazujem s svojim diagramom oz. grafom.

Ko sem se po četrtem letošnjem (2004) skrbnem opazovanju in štetju divjih petelinov in kur (27. 4., 12. 5., 14. 5. in 21. 5. 2004) s pomočjo še treh članov naše LD prepričal o dejanskem stanju številčnosti, sem se še trdneje odločil, da moram na že navedeni

odziv na moj članek prikazati realno stanje. Z divjim petelinom živim že pol stoletja in za LD Peca - Mežica vodim

pomembne podatke (številčnost, odstrel in izgube) od leta 1960 pa do danes! Menim, da moj diagram nepristranskim bralcem pove in potrjuje vse, zato je dodatna razlaga verjetno nepotrebna!

Da bi se o vsem navedenem prepričali, sem povabil predstavnike ZGS, tudi gozdarско-lovskega inšpektorja, naj si na kraju samem ogledajo razdejano rastišče. Obljubil sem jim osebni prevoz z avtom do rastišča, vendar se do danes na mojo pobudo oz. prošnji še nihče ni odzval! Povabila še vedno veljajo!

Mirko Skudnik,
član Komisije za stike
z javnostjo pri Koroški LZ

Sodelovanje ali hladna vojna ZGS in LZS

Vojko Podgornik je dal pomenljiv naslov svojemu zapisu *Sodelovanje med LZS in ZGS ni le zaželeno, temveč je tudi nujnost* (Lovec, št. 5/2004, str. 298). Na koncu prispevka, ko je naštel vse naloge ZGS, je postavil inž. **Marku Jonozoviču** tudi vprašanje, kakšno je po njegovi oceni to sodelovanje danes. Odgovoril mu je, da »doslej ni bilo volje in pripravljenosti za sodelovanje, kar pa naj bi bilo povezano s stališči prejšnjih vodstev LZS in je bilo bolj podobno nekakšni hladni vojni kot pa pravemu sodelovanju.«

Menim, da je na take očitke treba že zaradi nujnosti sodelovanja le napisati nekaj besed, vendar je za to pristojno predvsem sedanje vodstvo LZS. Jaz bi se glede tega želel javno oglasiti kot lovski tehnik in lovec, ki že več desetletij aktivno sodeluje v lovski organizaciji in me lovstvo kot stroka zelo zanima.

Kakor vemo, dandanes v Evropi poznamo (gledano generalno) dva osnovna modela lovstva. Prvi je t.i. **dominalni** sistem, po katerem je pravica loviti prostoživečo divjad, ki

je brez lastnika (*res nullius*) dodeljena lastniku zemljišča, drugi, **regalni** sistem lova pa določa, da je divjad državna lastnina.

Z novim zakonom o divjadi in lovstvu je postala divjad tudi v Sloveniji državna last. Če pogledamo, kako in kdo v Evropi in svetu v imenu države gospodari z divjadjo, bomo ugotovili, da je država povsod tam, kjer je divjad njena last, ustanovila **posebna strokovna telesa**, sestavljena predvsem iz biologov (zoologov, ekologov) in po potrebi še iz gozdarjev, kmetijcev, veterinarjev in drugih, ki skrbijo za populacije prostoživečih živali na njihovem območju.

Pri nas je država določila ZGS za svojo strokovno službo, ki naj skrbi za divjad. Pa se seznanimo, kako je to pri nas. V Sloveniji, v deželi z izredno biotsko pestrostjo, živi približno 50.000 vrst prostoživečih živali, od katerih jih le 151 štejemo za divjad. Iz teorije in prakse vemo, da je živalski svet in njegove habitate treba obravnavati kot celoto, v medsebojni povezanosti, ne pa ločeno po posa-

meznih vrstah. To je mogoče samo v živinoreji. Prav nič nimamo proti ZGS, vendar tak, kot je zdaj, s slabo zasedenimi oddelki za lovstvo (za vso Slovenijo je na izpostavitvah ZGS zaposlenih 17 oseb + 1 vodja na republiškem ZGS), ki ga po večini sedajo le gozdarji, ki so tudi lovci (vendar ne vsi), brez biologov (zoologov, ekologov itn.), je to po mojem mnenju odločno premajhna strokovna institucija in tudi kadrovsko slabo zasadena, da bi lahko pokrivala celotno slovensko območje prostoživečih divjih živali (tudi kmetijski prostor). ZGS, ki se sicer ukvarja z velikimi problemi našega gozdarstva, kar je tudi njegova osnovna naloga, je poleg tega deležen še mačehovskega odnosa pri njegovem financiranju s strani države. Zato menim, da je nerealno pričakovati, da bi bila za področje lovstva, kar tudi nikakor ni njegova osnovna naloga, dodeljena še nujna dodatna sredstva, ki bi lahko zagotovila dejansko ustrezno strokovno zasedenost oddelkov za divjad. Če bi se to vendarle zgodilo, je jasno, da bi lahko tudi ZGS opravljal to funkcijo.

Ne gre torej za kritiko ZGS, ki je vsekakor zelo kakovostna strokovna ustanova za upravljanje z našimi gozdovi, temveč za nepopolno strokovno zasedenost oddelkov za lovstvo, ki pa so za stroko s področja prostoživečih živali nujno potrebni.

Na drugi strani imamo **Zavod za varstvo narave**, ustanovljen na osnovi Zakona o ohranjanju narave (ZON). Omenjeni zavod bi moral, v povezavi z Univerzo, zbirati podatke o rastlinskih in živalskih vrstah, njihovih življenjskih prostorih, ekosistemih itn. ter na tej osnovi tudi predlagati določene dolgoročne ukrepe. **Izsledki** tega zavoda, če bo seveda primerno strokovno zaseden (zoologi, biologi, ekologi itn.), bodo lahko podlaga za kompleksno, dolgoročno načrtovanje in ukrepanje tudi v lovstvu. Tega se je zavedal tudi zakonodaja-

Foto: K. Schneider

lec, ki je v 13. členu novega zakona o divjadi in lovstvu, poleg Kmetijsko-gozdarske zbornice, lokalnih skupnosti itn., ZGS predpisal tudi obvezno sodelovanje z Zavodom za varstvo narave.

Zaradi navedenega bi si morali prizadevati, da bi Zavod za varstvo narave, če smo ga že ustanovili, čim prej zaživel v popolni strokovni sestavi, tako kot je to urejeno v drugih državah, kjer je divjad tudi državna last. Brez utemeljenih strokovnih podlag, ki jih bo moral zagotoviti Zavod za varstvo narave, bo pisanje in sprejemanje predvsem dolgoročnih ukrepov in načrtov za gospodarjenje z divjadjo bolj ali manj podobno »pisanju pobožnih želja«, ne pa resnemu strokovnemu delu.

Zato je zaradi nedodelanosti naših sistemov pri varstvu narave sodelovanje med lovsko organizacijo, ZGS, Kmetijsko-gozdarsko zbornico, lokalnimi skupnostmi in drugimi tem bolj nujno in potrebno pri vsakodnevnem delu in drugih, predvsem kratkoročnih ukrepih v uprav-

ljavskih območjih (letni načrti itn.) To ni »hladna vojna«, ki je, vsaj tako menim, potekala bolj na osebni ravni med isto generacijo lovcev, ki so se znašli na različnih delovnih mestih: eni na ZGS in drugi v LZS.

Nekateri naši lovski tovariši, zaposleni na ZGS, pozabljajo, da smo se izobraževali v istem »starem« izobraževalnem sistemu, ki pa je zaradi svoje strokovnosti in kakovosti ter povezanosti z Univerzo (dr. S. Valentinčič, dr. K. Tarman idr.) dobil številna priznanja od mednarodnih lovskih institucij (CIC, FACE)!

Hote ali nehote pozabljam, s kakšnim strokovnim potencialom razpolagamo v lovski organizaciji. Pri tem mislim predvsem 658 lovskih tehnikov (zdaj mojstrov) in 2.339 lovskih čuvajev. Vsi so opravili ustrezne izpite in svoje delo v lovstvu opravljajo z veseljem in **brezplačno**. Poleg tega imamo desetino univerzitetnih profesorjev z naravoslovnih fakultet, ki so lovci ali pa lovstvo vsaj zelo dobro poznajo in ki so že v preteklosti veliko prispevali

pri izobraževanju lovcev. Ves omenjeni intelektualni potencial je treba angažirati in ga vključiti v razreševanje problemov, pred katerimi smo se znašli, manj pa se spuščajmo v neko namišljeno rivalstvo. Da se tudi ZGS vedno bolj zaveda tega dejstva, potrjuje njihov predlog o **razvojnem delu** na področju prostoživečih živali, ki predvideva tesno sodelovanje s posameznimi fakultetami ljubljanske univerze.

Naj končam. Ker pri gojitvi divjadi želimo upoštevati predvsem **naravovarstveni vidik**, je nujno, da upravljanje z divjadjo temelji na strokovnih odločitvah **interdisciplinarne stroke**, kot so ekologija, biologija (zoologija), veterina, gozdarstvo, kmetijstvo, lovstvo), za katero pa morajo odgovarjati **strokovnjaki** na teh področjih.

Lovske organizacije naj bi ostale pomemben osnovni vir zbiranja podatkov o divjadi in izvajalci nujnih ukrepov pri gospodarjenju z divjadjo, za kar so tudi edine primerno usposobljene.

Andrej Levičnik
Ljubljana

Kakšne težave nas čakajo pri uvedbi zakonskih koncesnin za upravljanje z loviščem

V 29. členu novega zakona piše:

– »Koncesijska dajatev se za posamezno lovišče izračunava letno.

– Osnova za izračun koncesijske dajatev je letni načrt odvzema posameznih vrst divjadi za lovišče, pri čemer se upošteva realizirani odstrel, izplačana škoda od divjadi ter opravljena biotehnična in biomeliorativna dela.

– Škodo od divjadi koncesionar dokaže z izplačanimi poravnanimi. Vrednost opravljenih biotehničnih in biomeliorativnih del ter vrednost prihodka od prodanega mesa divjačine normativno določi Zavod.

Koncesijska dajatev za posamezno lovišče ne sme biti manjša od 10 % in ne višja od 50 % letnega prihodka od prodane divjačine.«

Tako zakon, kako pa sicer?

Seznamimo se, kako bo to v praksi v primeru moje lovske družine, verjamem pa, da tudi v večini drugih ne bo veliko drugače.

Po letnem načrtu za leto 2003 je naša LD od mesa prodane uplenjene divjadi zaslužila 2,063.806 sit. Za povzročeno škodo od divjadi je oškodovancem plačala 1,122.087 sit. Poleg tega smo imeli za 561.199 sit stroškov pri ukrepih za preprečevanje škode od divjadi. Skupaj s povračilom za storjeno škodo je bil znesek 1,683.286 sit. Nadalje smo v letu 2003 v lovišču opravili 3.174 prostovoljnih delovnih ur, od tega 2.979 biotehničnih in 195 biomeliorativnih ur. Če uro računamo po 600 sit, je to 1,904.400 sit.

Ko torej seštejemo plačila za škodo in stroške za preprečevanje škode ter opravljena biotehnična ter biomeliora-

tivna dela, ugotovimo, da je bilo 3,587.686 sit stroškov, ki naj bi jih po zakonu odšteli od vsote, ki smo jo dobili s prodajo divjačine in ki znaša 2,063.806 sit. Rezultat, ki ga dobimo, kaže, da so stroški, priznani po zakonu, večji od izkupička za prodano divjačino in jih je kar 1,523.880 sit.

Po drugi strani pa, ker po zakonu koncesnina ne more biti manjša od 10 % od prodane divjačine, bi to v našem primeru bilo 206.380 sit. In če še to odštejemo od 1,523.880 sit, še vedno ostane dolg državi v znesku 1,317.500 sit.

Ker je divjad državna lastnina, je normalno, da tako kakor na vseh drugih področjih,

ki so v zasebni ali državni lasti, lastnik tistemu, ki skrbi ali dela v dobro njegove lastnine, to tudi ustrezno plača. Omenjeni orientacijski izračun kaže, da bo moral Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) kot uradni zastopnik države zelo selektivno določati dela v lovišču, če bo želel prihraniti kaj denarja. Kako se bo to odrazilo pri gojitvi in varstvu divjadi ter njenega okolja, pa je že drugo vprašanje. Glede vrednosti prihodka od prodane divjačine pa je le trg tisti, ki določa cene. Zato verjamem, da bo ZGS to tudi upošteval. Posledica kakršnega koli administrativnega določanja cen bo le prodaja na črno in vse, kar sodi zraven; to pa nam je iz zgodovine lovstva že dobro znano ...

Pri opisanem primeru je lepo viden nujen velik prostovoljni delovni, pa tudi finančni prispevek lovske organizacije pri gospodarjenju z divjadjo, nikakor pa ne kakšna

velika ekonomska korist ali dobiček, kakor si nekateri navjno predstavljajo.

Škode od divjadi, ki so ponekod zelo velike, bo treba pošteno plačevati ne glede, ali ima ZGS denar ali ne. Dolej jih je lovska organizacija plačevala tudi iz društvenih sredstev. (V letu 2003 naša LD 293.770 sit.)

Na osnovi ugotovljenega menim, da bi bilo še najprimerneje in pošteno, da bi vse LD po približno enakih izračunih plačale državi za koncesijo največ 10 % in ji tako priznale pravico do njene lastnine.

Večino nujno potrebnih opravil v lovišču pa bomo še naprej, tako kot doslej, lovci opravljali prostovoljno, in sicer kot neprofesionalna, ljubiteljska organizacija civilne družbe, ki ji ni vseeno, kaj se dogaja z našo divjadjo in okoljem, v katerem živi.

Andrej Levičnik
Ljubljana

Foto: K. Schneider

S skupnimi akcijami v boj proti protilovskim težnjam

Ob julijskem obisku predsednika CIC v Ljubljani

Mednarodni svet za lovstvo in ohranitev divjadi – CIC – ima dandanes pomembno vlogo v mednarodnem lovskem in okoljevarstvenem prostoru. Poleg FACE (skupnosti evropskih lovskih zvez) se zavzema za širše interese lovstva v svetu. Spoštovani predsednik, g. Dieter Schramm, povejte nam, prosim, nekaj o vlogi CIC včeraj, danes in v prihodnje, o njegovi razširjenosti, nalogah, uspehih in vizijah?

Organizacija CIC je bila ustanovljena leta 1928 kot svetovalno telo za vlade držav in njihove institucije. Njen namen pa je promovirati predvsem to, kar se dandanes imenuje »načelo trajnostne rabe«. Z drugimi besedami: ustanovni očetje so že takoj na začetku spoznali potrebo po ohranitvi in varstvu narave. Vedeli so, kako pomembno je prispevati k načelu razumnega lova oz., kot bi se slikovito izrazili, k pametni »žetvi«, ob doslednem upoštevanju varstva naše flore in favne ali, kot bi se izrazili v današnjem žargonu, biodiverzitate – t.j. biološke raznovrstnosti. Organizacija je bila, kot je bilo takrat v navadi, registrirana v skladu s francosko zakonodajo. Njena struktura je nespremenjena: med njenimi člani so države (ki jih predstavljajo njihova ministrstva), zveze (kot so lovske in ribiške zveze držav članic), institucije, prav tako pa tudi posamezniki in izvedenci. Pred nekaj leti se je sedež organizacije preselil iz Pariza v Budimpešto.

Zdaj je CIC, prek svojih predstavnikov, aktiven v 80 državah (med katerimi je 34 držav članic). Od Vlade Republike Avstrije je dobil status »delujoč za javni interes«. CIC je prepoznaven prek dela njegovih komisij in delovnih skupin ter na mednarodni ravni delujočih odborov, ki se ukvarjajo z varstvom narave, kot

Foto: M. Kersnik

Dieter Schramm

so: Združeni narodi (UNEP), IUCN, CITES, ter konvencije, kot so CMS (Konvencija za varstvo ptic selivk) in CBD (Konvencija za biološko raznovrstnost). Že desetletja se določene močne skupine, ki nasprotujejo lovu in delujejo po vsem svetu, zavedajo, kako močno vplivajo odločitve, ki se sprejemajo na mednarodni ravni, na naše vsakodnevno življenje lovcev in ribičev. To so odločitve, ki jih zdaj sprejemajo v Riu, Johannesburgu ali kjer koli se zbere mednarodna skupnost. Odločitve, ki že jutri obvezujejo Bruselj in naslednji dan zapovedujejo Ljubljani.

Kot primer, kako pomembna je vloga CIC, mi dovolite, da navedem Načela in smernice za trajnostno rabo naše biološke raznovrstnosti, ki so bila nedavno sprejeta v 188 državah; med njimi je tudi Slovenija. Te smernice poudarjajo pomembnost načela »žetve« za varstvo naših divjih živali. Pri sprejemanju smernic za trajnostno rabo je bila nevarnost, da bi bil sprejet termin »nepotrošniški«. »Nepotrošniški« pomeni le turizem, fotosafari itn. in izključuje tudi uplenitev divjadi za hrano, pridobitev trofeje itn. Skupaj z našimi zavezniki smo uspešno dosegli, da se termin »nepotrošniški« odstrani iz teh smernic.

Drugi tak primer je na ravni IUCN, kjer lahko CIC skupaj z mednarodnimi partnerji predlaga selekcioniran in razu-

men lov v nacionalnih parkih. Kot veste, je lov v večini teh parkov prepovedan. Prihodek od »žetve« pa bi lahko prispeval k financiranju nacionalnih parkov. Ti parki se drugače financirajo: izključno z denarjem davkoplačevalcev.

Vemo, da se je CIC v zadnjih letih nekoliko preoblikoval. Kako so spremembe sprejeli lovci in obča javnost?

CIC se, kot je bilo že omenjeno, zaveda, kje je treba stopiti v akcijo v boju proti lovskim težnjam in kje se sprejemajo odločitve za prihodnost lovstva in ribištva: ne lokalno, pač pa vedno bolj na globalni ravni, v mednarodnih odborih, ki se ukvarjajo z ohranitvijo in varstvom narave. Posledično smo intenzivirali naše aktivnosti. Prisotni smo v več mednarodnih združenjih, npr. za ptice selivke, varstvo mokrišč, »opuščenih območij« v okviru kmetijske politike EU – v vseh teh odločujočih organih se zavzemamo za načelo »pametne oz. razumne žetve«, t.j. za trajnostni lov in ribolov. Spoznali smo tudi, da nihče (nobena organizacija) ni svoj »otoček«, zatoj krepimo naše sodelovanje s FACE, poleg tega pa tudi s Podeželsko zvezo, Evropsko zvezo lastnikov zemljišč, FAO – če sem naštel samo nekatere. Z drugimi besedami: delujemo kot »zunanje ministrstvo« lovske in ribiške skupnosti za uveljavljanje njihovih interesov kjer koli in kadar koli mednarodna skupnost odloča o varstvu narave in živali. Lovska skupnost se je na to odzvala v širšem kontekstu: nedavno je Osrednja lovska zveza na Finskem zaprosila za članstvo v CIC za več kot 320.000 finskih lovcev! Tudi Slovenija se je zavedala, kako pomembno je zastopanje razumnega upravljanja z divjimi živalmi prek CIC – in je postala članica CIC. Njegov. Vis. Sheikh Hamdan bin Zayed, podpredsednik vlade, in sin Njegov. Vis. vladarja Združenih Arabskih Emiratov, dežele, ki je tudi trdno vključena v »varstvo narave prek trajnostne rabe« – sokolarstvo in ptice ujede – se je odločil, da postane drugi »pokrovitelj« CIC, kar je z veseljem sprejel španski kralj Juan Carlos, večletni prvi pokrovitelj CIC. Naj omenim še Kitajsko: kitajske oblasti so se obrnile na CIC za pomoč pri vzpostavitvi organizacije lovstva v njihovi

veliki državi. To je obsežna naloga, ki bo izziv vsem delegacijam CIC, vključno s Slovenijo, in bo zagotovo imela konstruktiven vpliv na vse nas!

In občja javnost? Naj odgovorim na vaše tretje vprašanje!

V letu 1999 je bil na Brdu ustanovljen Koordinacijski Center za Srednjo in JV Evropo, ki ga vodi podpredsednik CIC Veljko Varičak, sedež pa je na Župančičevi 9 v Ljubljani, na Lovski zvezi Slovenije. Kako ocenjujete nekajletno delo te koordinacije in kako po vaši oceni delujejo drugi koordinacijski centri v okviru CIC?

No, to pa je resnična zgodba o uspehu – zahvaljujoč integriteti in sposobnosti g. Veljka Varičaka, zahvaljujoč podpori Lovske zveze Slovenije in slovenske vlade. Zakaj uspeh? Zaradi takšne organizacije, ki je uspela združiti ljudi z navdušenjem in zanimanjem za divje živali, ljudi, ki prihajajo iz različnih okolij in iz različne preteklosti. Ljudje, ki se niso sprejeli med seboj, temveč so tudi skupaj konstruktivno delali za boljše upravljanje z divjimi živalmi. Ko je Slovenija gostila zasedanje CIC, Generalno skupščino v Portorožu, leta 2001, so mednarodni mediji postali pozorni – npr. švicarski Neue Züricher Zeitung je objavil članek o tem, kako pozitivno je bilo sodelovanje med ljudmi iz nekdanje Jugoslavije v okviru CIC, Koordinacijskega centra in skupne ljubezni do lova! Po zaslugi edinstvene slovenske iniciative so

naše skupne aktivnosti sprejeli tudi v ne-lovski javnosti. Resnično: ali ni razveseljivo, ko se danes sprejemajo in podpisujejo številni dvostranski sporazumi o enotnem upravljanju z divjimi živalmi med državami, ki so imele, kot je bilo že rečeno, v preteklosti med seboj različne težave? Ali ni čudovito, kako prek državnih mej lovci med seboj razpravljajo o problemih, kot so lovska infrastruktura, o vprašanjih glede povečanja tržne vrednosti mesa uplenjene divjadi (divjačine), nasprotujejo poceni uvozu iz Nove Zelandije, se zavzemajo za usklajevanje izobraževanja mladih o lovu – kar je seveda zanimivo tudi za občo javnost.

Ta pozitiven primer je bil vodilo drugim koordinacijam CIC, kot je Centralna Azija, baltske države, Sredozemlje. Tu se je izkazala slovenska izvirnost za ustvarjanje mednarodne zgodovine!

Kakšno pa je delo slovenske delegacije?

Kaj še želite, da bi povedal? Spomnite se le, kar sem že pravkar rekel!

Zahvaljujem se številnim slovenskim prijateljem, ki so se zavzeli za našo »dobro stvar«, ki so žrtvovali ne le svoj prosti čas, svoj denar, temveč tudi svoj čas, namenjen družini, za promocijo »razumnega« in »odgovornega lova« in ki so razumeli, da če zdaj ne bi imeli CIC, bi ga morali ta trenutek šele ustanoviti!

Moja želja je, da bi moji izraženi občutki in ocene motivirali nove, mlade

slovenske prijatelje lova, da bi se vključili v delo CIC in, upam, da se bodo želeli pridružiti naši organizaciji kot »zasebni člani«!

Enaindvajsetega julija ste se srečali z našim ministrom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dr. Milanom Pogačnikom. Kakšna je bila tema vajinega srečanja in kako ocenjujete srečanje?

Teme, o katerih sva se pogovarjala, so bile natanko take, kot sva jih že prej omenila. Dovolite mi, da ob tej priložnosti tudi čestitam Sloveniji za sposobnost in velik interes vašega ministra dr. Pogačnika in državnega sekretarja za ta resor, Jožeta Sterleta. Delimo skupno mnenje glede pomembnosti divjih živali in upravljanja z njimi kot naravnega vira Slovenije. Strinjali smo se, da morajo razprave o tem potekati na znanstveni ravni, ne smemo jih spustiti na emocionalno raven bojev v medijih. Spoštovanemu ministru lahko potrdim, da ima pri teh vprašanjih zagotovljeno podporo CIC pri vseh pomembnih vprašanjih glede upravljanja z divjimi živalmi v Sloveniji. Zagotavljam mu tudi pripravljenost CIC-a, da promovira slovenske interese glede tega na mednarodni ravni.

Imeli smo tudi priložnost razpravljati o aktualni »vroči temi« – o vprašanju glede lova v nacionalnih parkih. Ob tem lahko omenim premik, ki ga je CIC sprožil v okviru IUCN. Brez dvoma je razumen pristop za uveljavitev posebnih lovskih aktivnosti v nacionalnih parkih v interesu vseh udeleženih: veterinarji lahko ukrepajo proti določenim boleznim, ki se razširjajo zaradi neustrezne kontrole številčnosti okuženih živali, uprava parka bo lahko spremljala živalsko populacijo z javno podporo, davkoplačevalci bodo lahko pomirjeni, da ne bodo vsi stroški za upravljanje parkov poravnani z denarjem iz njihovih žepov, ker bodo lovci lahko prispevali denar s plačili za svoje aktivnosti v teh parkih.

Enakega mnenja smo bili tudi o tem, da morajo vsi udeleženi sodelovati pri izobraževanju ljudi, še posebno mlajših, za boljše razumevanje delovanja narave same, divjih živali in njene naravne sestave. Če bi povprečen državljan vedel, kako deluje narava, kako rastline in živali živijo, bi lahko razumel upravljanje z njimi.

Delajmo skupaj in si prizadevajmo za to, v kar danes še vedno verjamejo milijoni otrok: Bambi se joka, smeje in govori kot ljudje!

Z Dietrom Schrammom, predsednikom Mednarodnega sveta za lovstvo in varstvo divjadi (CIC), sem se pogovarjal – Gregor Bolčina

Narisa: H. Zeiler

Izbirni odstrel srn in mladičev

Foto: J. Poljčič

Intenzivni izbirni odstrel srn in mladičev je vsaj tako pomemben kot odstrel srnjakov. Brez upoštevanja obojega ni prave gojitve srnjadi. Pot za doseganje telesno in tudi po okostju močne srnjadi vodi izključno prek močnih srn in z okoljem usklajene številčnosti srnjadi. Pravzaprav lahko rečemo, da je izbirni odstrel srn celo pomembnejši, kajti ob dednostnem vplivu obeh staršev srna vpliva na prirastek tudi prek svoje psihične in telesne konstitucije v brejosti in času dojenja.

Prednost številčnega načela

Smotrni izbirni odstrel srn je zahtevnejši tudi zato, ker nam zanje manjka določilo razvitosti rogovja. Marsikje je

lovcem omogočeno, da se za izbirni odstrel lažje in pravilneje odločajo, ko je srnjad že v tropih ali tropičih, in sicer s težiščem odstrela na mladičih in prestarelih srnah.

Predvsem v intenzivno, smotrno in

odgovorno »gojenih« populacijah srnjadi pa je le malo ženske srnjadi, ki bi jo po zunanjih znakih lahko ocenili kot primerno za odstrel. V takih razmerah je nujno uveljaviti načelo prednosti številčnega odstrela pred izbirnim, saj ga

moramo in tudi želimo izpolniti. V naravi ima namreč posamezen osebek biološko podrejeno vlogo, če ga ocenjujemo z vidika celotne populacije, pa naj si bo to srnjak, srna, mladiča ali mladič (Schäfer, 1971). V to se vključuje selekcija vseh šibkih, bolnih in starih živali. Odločilno je torej izpolniti odstrel in ne toliko pomisleki, da ne bi odstrelili niti ene vodeče srne od mladičev. Pogosto, pa še vedno ne dovolj, se sicer poudarja, kaj vse je odločilno za rast in razvoj mladičev ter doraščanje enoletnih živali obeh spolov. Na to ugotovitev se navezuje tudi pravilo o utemeljenosti odstrela vseh šibkih mladičev obeh spolov. Nasploh je visok odstotek odstrela mladičev v celotnem odstrelu značilnost gojitvenih smernic v večini srednjeevropskih držav. Če želimo in zmoremo biti še popolnejši, potem je pri odstrelu mladičev priporočljiv prevladujoč delež ženskega spola, vendar v tesni povezavi s sorazmerno večjim posegom tudi v razred srnjakov – lanščakov (enoletnikov). Velik odstrel mladičev je potreben tudi zaradi zadostnega odstrela srn. V povprečju vsaka srna vzredi 1,5 mladiča, v kar so že vštete tudi normalne izgube. Posledično je torej na vsako srno treba odstreliti najmanj 1,5 mladiča, saj ne želimo osirotelih mladičev. V območjih z veliko smrtnostjo mladičev, kot je to npr. med srnjadjo, ki živi v ravnini, kjer so večje izgube zaradi kmetijskih strojev, ali pa v predelih z občutnim vplivom naravnih plenilcev, moramo to vsekakor upoštevati tudi pri načrtovanju.

Pozno poleženi mladiči so slabše razviti

Šibki mladiči so najpogosteje pozno poleženi. Po raziskavah RIECKA, 1955, traja obdobje poganja skoraj četrto leto, in sicer v naslednjih razmerjih: **april 1,2 %, maj 46,7 %, junij 49,4 % in julij 2,7 %**. V ekstremnejših vremenskih razmerah se termini poganja lahko še zavlečejo. Časovno dolgo počivanje oplo-

jen(ih)ega jajčeca (embriotenija) srni omogoča, da v slabih vremenskih razmerah porod lahko »odloži« za neakdne dni. Pri tem so telesno in psihično močnejše živali v prednosti. Pomanjkljiva prehranjenost, mrzla in mokra pomlad ter zapoznel vznik vegetacije sodijo med osrednje zaviralne dejavnike. Mladiči, poleženi v zadnji tretjini omenjenih porodnih terminov, pa se pozimi znajdejo telesno podpoprečno razviti; tega primanjkljaja v poznejših letih namreč ni več mogoče nadomestiti. Zato je pozno poležene mladiče utemeljeno in nujno odstreliti skupaj s srnami.

Odstrelimo telesno šibkejšega!

Naslednje priporočilo je, da od dvojčkov odstrelimo najmanj enega od mladičev. Tako preostali mladič pridobi več mleka, kar izrazito vpliva tudi na njegov telesni razvoj. Zdrave, močne ter telesno in socialno zrele srne dojijo vse v decembru ali celo v januar. Če torej v septembru ali v začetku oktobra odstrelimo enega od dvojčkov, ima preostali mladič skoraj četrto leto na voljo dvojni mlečni obrok.

Pravilo, da pri srni pustimo le enega mladiča, se je v praksi marsikje pokazalo s telesno in tudi po rogovju v povprečju močnejšo srnjadjo. Zato se odlo-

čimo za odstrel telesno šibkejšega mladiča. Če pa telesna razvitost ni primerljiva, je priporočljivejše odstreliti ženskega mladiča. Pri mladičih enakega spola izbira za odstrel ni pomembna, pri trojčkih pa je priporočljivo odstreliti kar vse tri.

Zgodaj poleženi, normalno razviti srnjački imajo že septembra dobro vidne rožnice, rogovičje pa očistijo že konec oktobra. Obstaja nevarnost, da jih premalo izkušeni lovci zamenjajo z lanščakom – gumbarjem.

Prav tako moramo **brez pomislekov odstreliti vse osirotele mladiče**, ne glede na spol in razvitost. Srnjad namreč ne posvoji osirotelih mladičev. Zaradi psihičnih posledic izgube matere (stresa) se osiroteli mladiči telesno razvijajo počasneje, v hujših zimah pa sploh ne preživijo. Kadar je iz večjega, zimskega tropa odstreljena vodeča srna, kar je zlasti značilnost ravninske oz. poljske srnjadi, trop osirotelega mladiča sicer ne izbóči, kar je značilnost sorodne, vendar socialno drugače povezane jelenjadi. Vendar pa je tak mladič predvsem podvržen vplivu stresa*, ki ne povzroči le psi-

**stress* – je angleška beseda, s katero označujemo psihično stanje strahu in nivoze. Posledice vpliva stresa so pojavi raznih, tudi usodnih bolezni. Vpliv je znan pri ljudeh in tudi pri živalih. Izraz je mednarodni in ga uporablja tudi sicer konzervativna Nemčija.

mladič – srnjaček

mladič – srnica

srna – mladica

srednje stara srna

prestarela srna

hičnih, pač pa tudi razvojno nenadomestljive posledice.

Naslednji pomemben gojitveni dejavnik je **brezpogojno varovanje zgodaj poleženih močnih mladičev edincev**. V loviščih z nadpovprečno dobrimi srnjaki ne bi bilo treba odstreliti nobenega mladiča, razen redkih, izrazito šibkih. V nasprotju s tem pa naj bi v loviščih z izrazito podpovprečnimi srnjaki odstrelili vse mladiče, ne glede na telesno razvitanost.

V razredu enoletnih srn oziroma mladic pa je potreben izredno zadržan odstrel in usmerjen le v izrazito šibke osebe. **V celotnem odstrelu naj bi delež enoletnih srn ali mladic dosegel največ 15%**, tako da bi bil delež mladic približno tretjina odstrela ženskih mladičev. Če je odstrel mladičev utemeljen kot »reduktiven«, čeprav se poskušam tej besedi čim bolj izogibati, pa je odstrel mladic izrazito selektiven in mora biti podrejen spoštovanju gojitvenih oziroma izbirnih načel.

Mladiči kažejo vrednost srne

Tako imenovano »gojitveno vrednost srn« določajo predvsem njeni mladiči. Utemeljeno je odstreliti srne, ki vodijo šibke mladiče, in to tudi v primeru, če so telesno ustrezno razvite in če na splošno »dobro izgledajo«. Take so navadno srne, ki pozno polegajo, ali pa tiste, ki jim zaradi starosti slabi mlečnost. Mladiči takih srn ne v septembru in ne v oktobru ne kažejo vidnih rožnic. Skratka, zdrav temelj tega dela populacije naj sestavljajo predvsem srednje stare, krepke srne, ki so tudi trden temelj zdravega prirastka. Kadar poleti ob srni še vedno živijo njeni lanske mladiči, v takem primeru lanščaki oz. mladice, je to znamenje, da srna ni plegla ali pa je iz različnih vzrokov izgubila mladiče.

Ciljna starost srn - 7 let

Pogosto se pozno poleti lanska mladiča ponovno pridružita vodeči materi. Za tak, petglavi tropič je najzanesljivejše merilo gojitvene vrednosti razvitanost srnjaka lanščaka. Na taki podlagi se odločamo ali za varovanje ali pa za popoln odstrel vseh živali v tropiču. Odstrel prestarelih srn je utemeljen zaradi šibkih mladičev, pa tudi zaradi starostne izravnave populacije. Sicer srne polegajo pozno v starost. Zaradi obrabljenosti zobovja je prizadeto hranjenje in posledično tudi dojenje, čeprav so za šibke mladiče prav lahko krivi tudi drugi, biološki vzroki. Velik delež prestarelih srn

v populaciji je lahko eden od vzrokov, ne pa edini, za večanje števila gumbarejev. Sicer je ciljna starost srn okrog 7 let. Zanimiva je tudi ugotovitev, da se srne, ki živijo v optimalnih razmerah, prej postarajo, poleg tega so v kulturni krajini dosti bolj obremenjene kot v naravni krajini. Srna, ki vsako leto poleže 2 mladiča in ju doji skoraj 6 mesecev, se tudi prej izčrpa kot tista, ki v enem ali drugem letu izgubi mladiče kmalu po porodu, saj se do naslednjega poroda lahko spet okrepi.

Prestarelost in jalovost srn sta težko določljivi

Prestarelost srn v populaciji je bolj teoretična kot dejanska že glede na dejstvo, da v odstrelu ženskega spola na srne odpade okroglo 40 %. Zahtevnost izpolnjevanja te naloge ob sočasnem spoštovanju gojitvenih načel je izjemna, saj je presojanje srn v naravi povezano tudi s številnimi vremenskimi težavami. Pozno jesensko menjanje dlake (prebarvanje) je utemeljen vzrok za odstrel, ne glede na telesno razvitanost srne. Odstrelili naj bi tudi vse srne, za katere smo prepričani, da vrsto let niso polegale. Vemo pa, da je natančno poznavanje razmer in takih srn v naravi praktično skoraj nemogoče.

Jalove srne se pojavljajo predvsem v knjigah, lovskogospodarskih načrtih in fantazijah nekaterih lovcev! Že večkrat, pa tudi tokrat si dovolim citirati in se strinjati z dr. **Francetom Avčinom**, ki je nekoč napisal: »Pri srnjadi jalovosti ni, prekratko je njeno življenje!«

Ni odveč, da še enkrat ponovim: **varujmo telesno močne srne in njihove mladiče, zlasti edince!**

Ni odveč venomer ponavljati ...

Kadar se iz prepričljivih razlogov odločimo za odstrel vodeče srne, moramo **vedno najprej odstreliti mladiče in nikakor ne obratno**. Eden od preizkušenih nasvetov je, da lovca lovita v paru, kar omogoča sočasen odstrel ali obeh mladičev ali pa mladiča in srne. Tudi sicer se srna, zlasti če je mladič obležal v ognju, čez nekaj časa vrne, zato se potrpežljivost splača. Na žalostno usodo osirotelih mladičev pa sem že opozoril.

Ne glede na starostne in druge razloge je treba **odstreliti živali z neugledno, razmršeno dlako, z blatnim ogledalom in živali, ki hropejo in stalno pokaljujejo**.

Odstrel srn in mladičev je zahtevna in odgovorna naloga in toliko lažja, kolikor bolj spremljamo srnjad vse leto. **Presoja za jesenski odstrel se začne že spomladi!** Poleg strokovnosti in umirjenosti lovec potrebuje tudi čas ter dober optični pripomoček.

Za odstrel srn in mladičev je treba temeljito izkoristiti predvsem september in prvo polovico oktobra. Tedaj so dnevi še dolgi, srnjad dobro izstopa in mladiči še tesno sledijo materam. Vse to nam, skupaj s potekajočim prebarvanjem, olajša pravilnost izbire. Pozneje, ko se srnjad prebarva, se dnevi krajšajo in tudi gozdni obrod srnjad potegne v gozd. Vse postane sivo, vreme in srnjad, in možnosti za pravilno presojo in izbiro so vse manjše. Ne le strokovnjaki, tudi izkušeni praktiki priporočajo, naj bi v **septembru izpolnili vsaj 3/4 načrta odstrela srn in mladičev**, na kar sem opozoril že lani v septembrskem Lovcu. Ta naloga je še zahtevnejša v loviščih, kjer se lovna doba prekriva z lovniimi dobami drugih vrst parkljaste divjadi, ki so v lovišču.

Večje domače povpraševanje po divjačini

Ponekod se lovci ne morejo otresti pomislekov o septembrskem odstrelu mladičev, predvsem zaradi ekonomskih razlogov. Takrat namreč še ni pravega zanimanja kupecv za divjačinsko meso in družinski proračuni še čutijo posledice poletnih dopustov. Le počakati je treba! Černobil je spremenil tržišče z divjačino in precej prispeval k vzporednemu trženju na domačem trgu. Zato lahko septembrsko srnjad, zlasti mladiče, globoko zamrznemo in jih ob poznejšem vedno večjem povpraševanju dobro prodamo v decembru! To je prava pot! Natančne analize telesnih tež mladičev, odstreljenih v septembru in oktobru ter v poznejših mesecih, so pokazale nebstvene razlike in jih moramo obravnavati v podrejenosti do gojitvenih razlogov.

Glede **odstrela srn in mladičev še nasvet, naj bi z odstrelom prenehali konec decembra, še bolje pa sredi decembra**. Poleg tega v dobro delujočih loviščih, z odgovornimi in izobraženimi lovci, ne bo nobene potrebe za dovoljen poletni odstrel mladic. Poleti srna tudi za daljši čas odloži mladiče. V visokem rastju vimena preprosto ni mogoče videti in praktično je nemogoče razlikovati med mladico in starejšo srno. Tveganje na račun osirotelih mladičev pa je nedvomno preveliko.

Blaž Krže

Foto: Foto Spring / MB

Nekatere značilnosti telesnih mas jelenjadi

Rdeči jelen je široko razprostranjen v palearktični regiji vse od Irske, proti vzhodu do Kitajske in skoraj od arktičnega kroga na Norveškem do severne Afrike. Razvitost in telesna masa sta v različnih delih areala vrste izrazito različna. Jelenjad dosega največje mase v najvzhodnejših območjih razširjenosti. Telesne in vedenjske značilnosti so odvisne od genskih dejavnikov in stanja ter sprememb v okolju. Najpomembnejšo vlogo ima selekcija v smeri reprodukcijskega uspeha in preživetja.

S starostjo se spreminjajo številni telesni parametri, med njimi tudi telesna masa. Praviloma se večja v času rasti in razvoja, med letom pa se spreminja v odvisnosti od fiziološkega stanja živali in značilnosti periodičnosti okolja. Pomembno vplivata tudi spol in vitalnost posamezne živali. Zmanjševanje telesnih mas je pogosta posledica stroška prilagoditve na slabšo kakovost habitatov ali na veliko populacijsko gostoto.

Telesne mase jelenjadi smo proučevali v dveh velikih ekoloških enotah, ki ju po naših dosedanjih ugotovitvah naseljujeta dve večji skupini (populaciji) jelenjadi. V prvo štejemo vzhodne **Karavanke** in **Kamniško-Savinjske Alpe (V Karavanke)**, v drugo pa **Jelovico z obrobjem (Jelovica)**. Občasno smo rezultate analize pri nekaterih spolnih oziroma starostnih skupinah primerjali tudi s telesnimi masami jelenjadi v **Zahodnih Karavankah (Z Karavanke)**, pri čemer je bila velikost vzorca nekaterih kategorij omejujoč dejavnik.

Značilnosti mas smo ugotavljali na osnovi vzorca, ki je temeljil na odstrelu 1.850 živali v obdobju 1998 do 2002. Upoštevali smo podatke iz redne lovne dobe, odstrela (telet in enoletne jelenjadi) v podaljšani in predčasni dobi (odločba) nismo upoštevali. Ocenjujemo, da je bil dosedanji odstrel zunaj zakon-

sko določene lovne dobe posamičen in omejen le na podpopovprečno razvite živali. Razlike smo proučevali v aritmetičnih sredinah telesnih mas med populacijama po posameznih spolnih in starostnih kategorijah jelenjadi, glede na dinamiko mas v okviru leta, starostno dinamiko ter razlike med spoloma. Z raziskavo smo želeli potrditi dosedanje domneve o različnih telesnih masah med obema populacijama in odkriti letno in starostno dinamiko. Upoštevali smo podatke o starosti uplenjenih živali, ki je bila na osnovi priloženih čeljusti ocenjena na vsakoletni komisijski kategorizaciji odstrela. Ob upoštevanju vrhunca poteka ruka (drugi oktober) in trajanja brejosti smo kot srednji datum poleganja upoštevali 24. maj za samice in 26. maj za samčke. Po poizvedbah smo ocenili, da vrhunec ruka tako na Jelovici kot v Karavanah poteka v prvih dneh oktobra. CLUTTON/BROCK (1982) navajata za košutice brejost v trajanju 234 dni in za jelenčke 236 dni.

Kaj je odkrila naša raziskava?

Pri nobeni od obravnavanih spolnih in starostnih skupin jelenjadi v okviru posameznih populacij niso statistično potrjene razlike v telesnih masah med posameznimi leti. Telesne mase so zelo podobne med jelovško populacijo in populacijo jelenjadi v Z Karavankah, medtem ko se od obeh navedenih značilno razlikuje večina rezultatov v populaciji v V Karavankah. Stopnja odvisnosti telesnih mas od časa odstrela v okviru leta je bila po posameznih spolnih in starostnih kategorijah jelenjadi zelo različna, vendar med obema populacijama nismo odkrili značilnih razlik. Stopnja odvisnosti je bila večja pri starejših kategorijah jelenov, manjša pa pri mlajših kategorijah in pri košutah. Pri teletih jelenčkih v V Karavankah, pri jelenih, v starosti 2 let v obeh populacijah, in pri košutah starostnega razreda 2 do 4 leta na območju Jelovice nismo odkrili odvisnosti telesnih mas od časa odstrela.

Telesne mase telet

V aritmetični sredini telesnih mas telet jelenčkov pa tudi košutic med V Karavankami in Jelovico smo odkrili značilne razlike. Mase telet, ločeno po spolu, so na Jelovici za 12 do 19 % večje kot v V Karavankah (*preglednica 1*). Glede na njihov različen potek v času lovne dobe smo med Jelovico in V Karavankami, glede na možnost subjektivnih vzrokov pri odstrelu, opravili primerjavo tudi v obdobju do sredine oktobra, ko je trend večanja telesnih mas med obe-

ma populacijama še zelo podoben. Tudi v tem obdobju imajo jelovška teleta večjo maso.

Med letom je dinamika telesnih mas med V Karavankami in Jelovico zelo različna. Razlike so očitne pri obeh spolih. Na območju V Karavank se mase večajo od 150 do 160 dneva starosti, vrhunec dosežejo konec oktobra, nato pa se začnejo zmanjševati. Teleta, uplenjena v novembru in decembru, imajo manjšo maso od telet, uplenjenih v oktobru. Pri teletih na Jelovici se večajo do konca decembra, do konca redne lovne dobe. Variabilnost telesnih mas telet je velika in je le manjši del pojasnjen s starostjo (*grafikon 1*). Odvisnost med maso in dnevom odstrela je bila značilna v jelovski populaciji, ni pa bila pri samčkah v V Karavankah. Na razpon telesnih mas poleg starosti v znatni meri vplivajo tudi drugi dejavniki. LOISON/LANGVATN/SOLBERG (1999) navajajo, da pozimi izguba telesne mase med spoloma ni bila različna, verjetnost preživetja telet pa je bila tesno povezana z njihovo maso. RAESFELD/REULEKE (1991) ugotavljata trend večanja telesnih mas telet podobno kot na Jelovici, in

sicer do 180 dneva starosti, kar sovпада z začetkom decembra. Tudi POLANC (2001) ugotavlja za del karavanaške populacije jelenjadi statistično neznačilno odvisnost med telesno maso telet in mesecem odstrela.

Enoletna jelenjad

Podobne zakonitosti kot pri teletih smo odkrili tudi pri enoletnih jelenih ali lanščakih. Med obema proučevanima populacijama so bile razlike pri šilarjih potrjene z veliko verjetnostjo. Na območju Jelovice imajo šilarji v povprečju za 23 % večjo maso kot v V Karavankah. Glede na različno dinamiko v lovni dobi med Jelovico in V Karavankami smo, podobno kot pri teletih, opravili primerjavo tudi v obdobju do sredine septembra, ko razlike v večanju telesnih mas med obema populacijama še niso različne. Toda tudi v tem obdobju smo ugotovili razlike med obema populacijama, vendar manjše. Tudi mase enoletnih košut ali junic so na Jelovici v povprečju za 16 % večje kot v V Karavankah (*preglednica 1*).

Velike so tudi razlike v letni dinamiki

Preglednica 1: Primerjava telesnih mas (v kg)

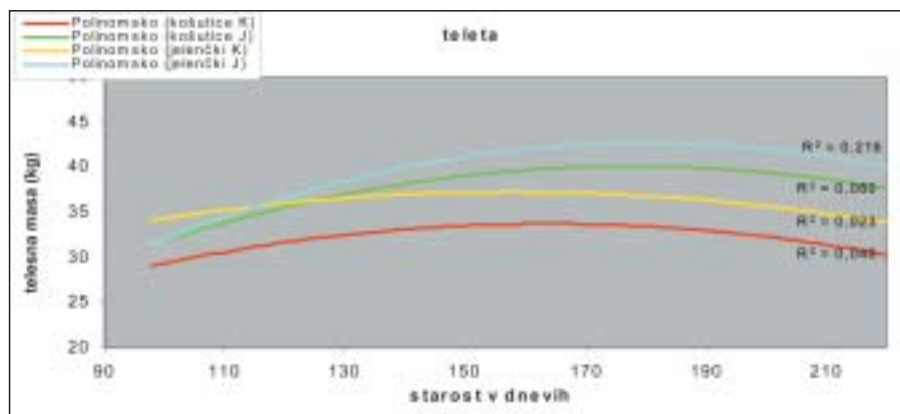
	Vzhodne Karavanke				Jelovica			
	sredine	prilagojene sredine	odklon za-upanja	število	sredine	prilagojene sredine	odklon za-upanja	število
Teleta – jelenčki	36,1	35,6	1,01	163	39,3	39,8	1,65	88
Teleta – košutice	32,4	32,0	0,70	242	37,7	38,1	1,35	128
Lanščaki	54,5	54,2	3,20	57	67,6	67,9	3,30	35
Junice	49,4	49,3	1,79	118	57,3	57,4	1,89	64
Jeleni 2	75,5	75,6	2,45	93	92,4	92,3	3,33	57
Jeleni 3–4	91,9	91,2	4,46	82	105,7	106,4	6,12	33
Jeleni 5–9	111,9	112,5	5,78	39	133,1	132,5	6,26	37
Jeleni 10+	122,8	121,7	5,56	37	134,5	135,6	16,03	8
Košute 2	60,4	60,5	1,90	63	67,4	67,3	2,66	39
Košute 3–4	66,4	66,4	2,26	42	72,6	72,6	3,92	19
Košute 5–9	68,7	68,3	3,58	34	73,1	73,5	3,94	18
Košute 10+	63,7	63,7	2,85	44	75,7	75,7	3,47	17

Preglednica 2:

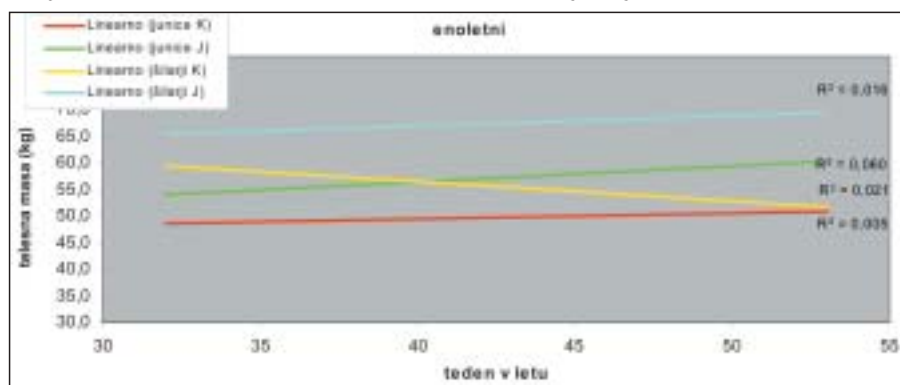
Primerjava razlik v telesnih masah (v kg) med avgustom in decembrom

	V Karavanke				Jelovica			
	1. sept.	31. dec.	razlika kg	razlika %	1. sept.	31. dec.	razlika kg	razlika %
Teleta - jelenčki	34,1	33,9	-0,2	-1	31,1	38,2	+7,1	+23
Teleta - košutice	29,2	29,3	0,1	0	31,6	36,0	+4,4	+14
Šilarji	58,0	51,7	-6,3	-11	66,2	69,3	+3,1	+5
Junice	49,0	50,9	+1,9	+4	55,1	60,4	+5,3	+10
Jeleni 2	76,3	74,7	-1,6	-2	92,3	92,5	+0,2	0
Jeleni 3–4	110,6	90,2	-20,4	-18	121,1	88,4	-32,7	-27
Jeleni 5–9	128,7	86,3	-42,4	-33	141,9	116,8	-25,1	-18
Jeleni 10+	145,8	116,8	-29,0	-20	154,0	103,9	-50,1	-32
Košute 2	62,5	58,7	-3,8	-6	67,0	67,6	+0,6	+1
Košute 3–4	72,1	63,2	-8,9	-12	73,2	72,1	-1,1	-1
Košute 5–9	77,3	61,7	-15,6	-20	67,1	77,1	+10,0	+15
Košute 10+	76,3	57,6	-18,7	-24	63,2	81,3	+18,1	+29

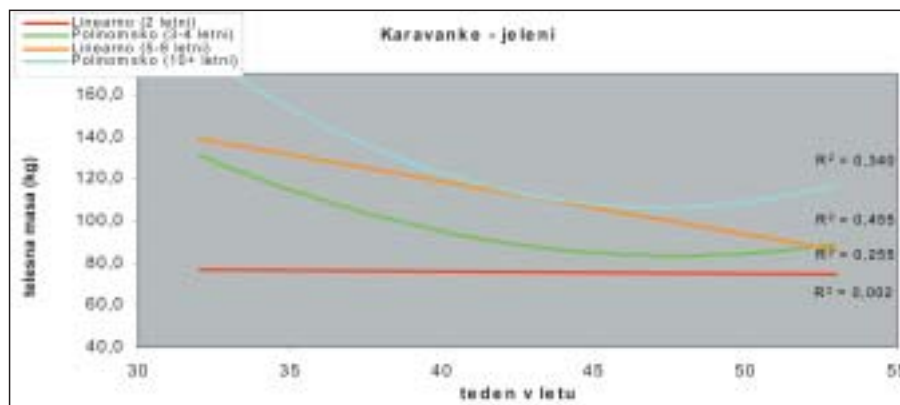
Grafikon 1: Letna dinamika telesnih mas telet

Grafikon 2: Letna dinamika telesnih mas enoletne jelenjadi

Grafikon 3: Letna dinamika telesnih mas jelenov – Karavanke

poteka telesnih mas lanščakov šilarjev. Na Jelovici se večajo do decembra, v V Karavankah pa potekajo podobno kot pri teletih, in sicer svoj vrh dosežejo v začetku oktobra, nato pa se manjšajo (**grafikon 2**). Vzrokov za razlike nismo mogli zanesljivo ugotoviti, nastajajo pa lahko tudi zaradi izrazitejše individualne izbire pri odstrelu v V Karavankah (NAHTIGAL, 2003), saj je z začetkom zime lov na jelenjad neprimerno lažji kot na Jelovici. ROZMAN (2003) meni, da mrzav s snegom vpliva na zmanjševanje telesnih mas telet že v decembru. VETERNIK, 2003, kot verjeten vzrok navaja manjšo dostopnost telet in enoletne jelenjadi do hrane na krmiščih, kjer

se najprej nahranijo živali, ki imajo v skupini višji socialni položaj. V trendu telesnih mas junic ni zaznati razlik med obema proučevanima populacijama. Med letom se večajo in dosežejo vrh v začetku decembra. Trend večanja mas enoletne jelenjadi ni tako hiter kot pri teletih. Podobno navajata tudi RAESFELD/REULEKE (1991) za populacijo jelenjadi v zahodnem Harzu.

Jeleni

V vseh starostnih razredih smo ugotovili značilne razlike v masah jelenov med populacijo v V Karavankah in na Jelovici. Jeleni razreda 2 do 4 leta imajo

v jelovski populaciji za 18 %, jeleni razreda 5 do 9 let in 10+ pa za 17 % večjo maso kot v populaciji v V Karavankah (**preglednica 1**).

Za vse starosti jelenov od 3 do 10 let veljajo enake značilnosti gibanja telesnih mas v okviru leta; in sicer se od avgusta do konca decembra manjšajo (**preglednica 2, grafikon 3**). Zmanjševanje mas pozimi navajajo tudi tuji avtorji. BREWCZYNSKI (2002) ugotavlja, da so najtežji jeleni uplenjeni pred rukom in med njim (september, oktober), najlažji pa februarja. DELGIUDICE s sod. (2000) navaja, da belorepi jelen v času zimskega pomanjkanja hrane izgubi do 32 % telesne mase. DAVENPORT (1939), MOEN/SEVERINGHAUS (1981), SEVERINGHAUS (1981), DELGIUDICE s sod. (1992) – citira DELGIUDICE (2000) pa navajajo, da prostoživeči parkljarji pozimi izgubijo do 33 % telesne mase. Do začetka avgusta v naših proučevanih populacijah potek ni znan, domnevamo pa, da se od pomladi naprej večja, tako kot za samce ugotavljajo tudi drugi avtorji. RAESFELD/REULEKE (1991) navajata, da samci pridobivajo na masi od pomladi prek poletja do letnega viška v avgustu in septembru, pozneje, v jesensko-zimskem obdobju pa jo izgubljajo. Po naših ugotovitvah so najmanjše mase dosežene ob koncu lovne dobe, verjetno pa se tudi nadalje manjšajo do konca zime.

Pri 2- do 4-letnih jelenih nismo odkrili odvisnosti mas od tedna odstrela, v obeh starejših razredih (5 do 9 let in 10+) pa je znaten delež razlik v telesnih masah pojasnjen s tednom uplenitve in tudi potrjen z veliko verjetnostjo. CLUTTON/BROCK (1982) navajata, da držijo harem in sodelujejo v bojih predvsem jeleni v starosti od 4 do 11 let, delež drugih udeleženih starosti pa je majhen. Mlajše jelene v starosti od 1. do 3. leta večinoma preganjajo haremski jeleni. Trend zmanjševanja telesnih mas starejših jelenov je sicer nekoliko hitrejši kot pri mlajših jelenih (neznačilno), razlike tudi niso bile značilne med jeleni istih letnikov iz obeh populacij. RAESFELD/REULEKE (1991) npr. navajata, da se telesne mase v obdobju avgust, september – januar izraziteje manjšajo pri starejših jelenih kot pri mlajših.

V okviru starostnega razreda 2- do 4-letnih smo ločeno primerjali med 2-, 3-ter 4-letnimi jeleni. Ugotavljamo, da odvisnost med maso in dnevom uplenitve 2-letnih jelenov ni potrjena (**grafikon 3**). Tri- in štiriletni jeleni že izkazujejo značilno zmanjševanje telesnih mas v obdobju avgust-december. Domnevamo, da dveletni jeleni še izrazito rastejo, v procesu parjenja pa nimajo bistvenega vpliva. Tri- in štiriletni jeleni so že bolj

doraskli, več jih tudi sodeluje v ruku, če že ne neposredno pri razmnoževanju, so pa vsaj v večjem deležu v stikih s haremškimi jeleni.

Košute

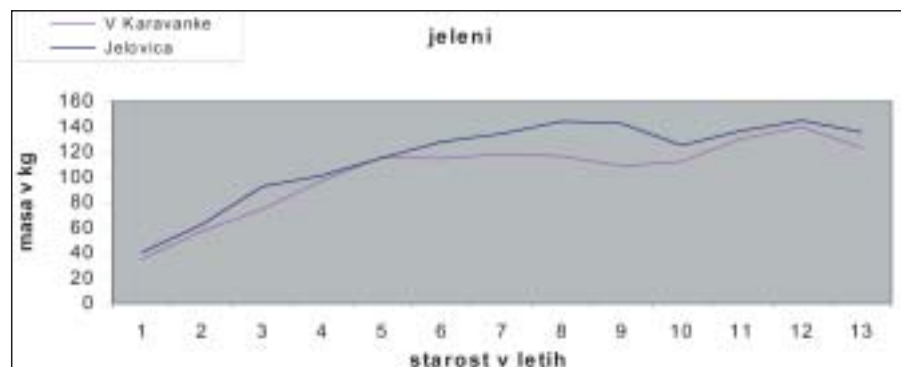
Aritmetične sredine telesnih mas košut, starejših od enega leta, so bile značilno različne med obema proučevanimi populacijama. Košute na Jelovici imajo v povprečju 12 % večjo maso kot v V Karavankah. Podobne rezultate pokažejo tudi primerjave ločeno po starostnih razredih. Največje razlike, in sicer 18 %, so v razredu starih košut (*pregledica 1*).

Pri košutah v starosti 2 do 4 let je zaznati rahlo zmanjševanje mas v obdobju od septembra do decembra (odvisnost od tedna odstrela je bila značilna le v V Karavankah). Trend telesnih mas starejših košut v obdobju september–december je v populacijah diametralno nasproten, in sicer se v jelovski populaciji večja, v karavanski pa zmanjšuje (*preglednica 2*). Odvisnost od tedna odstrela je bila potrjena v obeh populacijah. Pri mlajših, še ne popolnoma doraslih košutah lahko poleganje telet bolj vpliva na telesno maso. Pri starejših košutah je delež telet manjši, zato predvsem na Jelovici laže poskrbijo za zadostno telesno kondicijo v jesensko-zimskem obdobju. Ločena obravnava vseh košut v starosti več kot 5 let pokaže diametralno nasprotje med populacijama, in sicer se v Jelovici telesne mase od avgusta do konca leta večajo, v V Karavankah pa manjšajo.

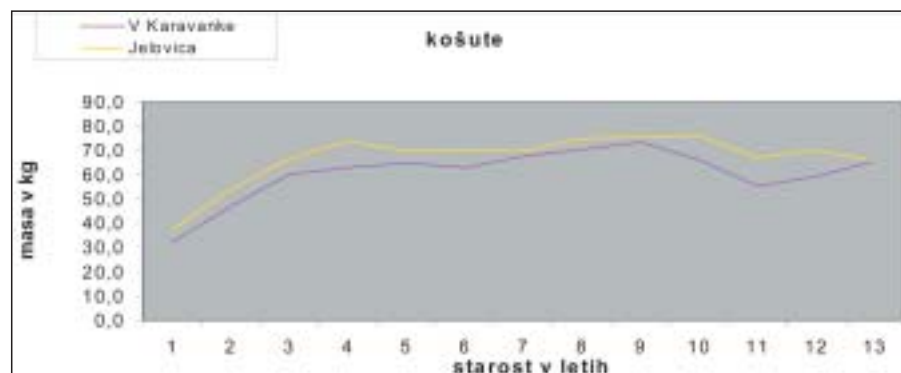
Primerjava v obdobju avgust–december

Na osnovi izravnave podatkov smo izračunali primerjavo telesnih mas posameznih starosti pri samcih v obdobju od začetku septembra do konca decembra. Ob koncu decembra so jelenčki na Jelovici praviloma za 23 % težji kot v začetku septembra, v V Karavankah pa razlik nismo odkrili. Masa se večja tudi pri jelenih šilarjih na Jelovici, in sicer so ob novem letu težji za 3 %, medtem ko se v V Karavankah njihova telesna masa zmanjša za 6 %. Ob koncu decembra je telesna masa jelenov v vseh starostnih kategorijah manjša kot v sredini avgusta. Najbolj se zmanjša pri starih samcih, in sicer do 32 %, znatno tudi pri srednje starih v V Karavankah. RAESFELD/REULEKE (1991) navajata za obdobje avgust, september, januar izgubo telesne mase pri jelenih lanščakih za 0 do 5 kg, pri 2- do 3-letnih jelenih za 5 kg, 4-letnih ter 5- do 6-letnih za 10 kg in pri starejših jelenih za 25 kg. Pri teletih je razbrati povečanje za okrog 40 %. Pri

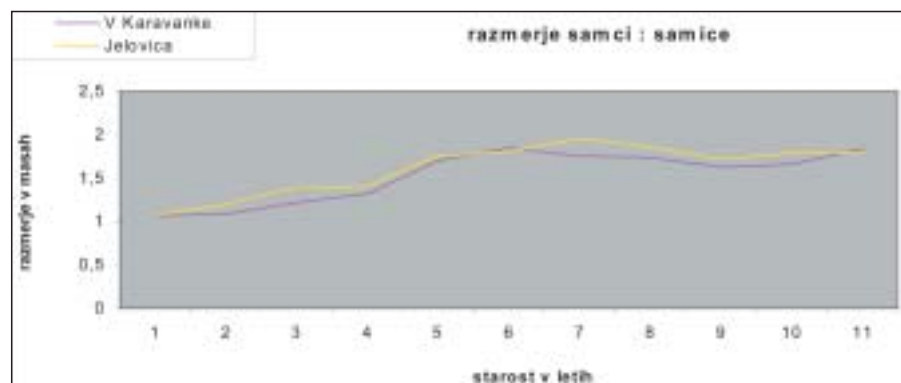
Grafikon 4: Telesne mase jelenov glede na starost

Grafikon 5: Telesne mase košut glede na starost

Grafikon 6: Razlika med spoloma v razmerju telesnih mas (samci : samice)

naših proučevanih populacijah je povečanje pri teletih podobno, npr. v populaciji na Jelovici, zmanjšanje pa je večje v vseh razredih, razen v razredu 2- do 4-letnih jelenov (*preglednica 2*).

Dinamika telesne mase v starostni dobi

Ugotavljamo, da jeleni večinoma telesno dorastejo med 7. in 8. letom, medtem ko so telesne mase največje med 8. in 12. letom. Pomembnih razlik med obema populacijama nismo zaznali. Visok nivo telesnih mas ohranjajo do 13. leta starosti. Košute sicer dorastejo pri 4 letih, vendar njihove mase dosežejo najvišjo vrednost med 7. in 10. letom, nato se počasi manjšajo (*grafikona 4, 5*). Sta-

rošna dinamika telesnih mas je podobna pri obeh proučevanih populacijah in se bistveno ne razlikuje od drugih podobnih raziskav. Tudi CLUTTON/BROCK (1982) omenjata podobne trende, RAESFELD/REULEKE (1991) pa za populacijo jelenjadi v Harzu in Reinhardswaldu navajata za jelene najvišje telesne mase med 6. in 9. letom starosti, za košute pa med 3. in 9. letom. BREWCZYNSKI (2002) navaja največjo telesno maso med 8. in 9. letom, po 11. letu opaža znatno zmanjševanje.

Telesna masa jelenov je v tesni povezavi s starostjo (V Karavanke $R^2 = 0,83$, Jelovica $R^2 = 0,85$), podobno velja tudi za košute (V Karavanke $R^2 = 0,72$, Jelovica $R^2 = 0,74$) Tudi BREWCZYNSKI (2002) navaja veliko odvisnost med

Foto: K. Schneider

telesno maso in starostjo ($R = 0,73$) jelenjadi v Karpatih.

Razlike med spoloma

Rdeči jelen spada med vrste z znatnimi spolnimi razlikami (dimorfizmom), saj so med samci in samicami velike razlike v telesnih značilnostih. Razlika v telesnih masah se pokaže že pri poleženih teletih, saj so samčki praviloma večji od samičk. V obeh proučevanih populacijah so bile razlike v masi uplenjenih telet med spoloma značilne. V V Karavankah je bila razlika med jelenčki in košuticami v redni lovni dobi 3,60 kg, v jelovski populaciji pa 1,72 kg. RAESFELD/REULEKE (1991) navajata, da je v obdobju maksimuma, v začetku decembra, razlika med jelenčki in košuticami okrog 4 kg. LOISON/LANGVATN/SOLBERG (1999) ugotavljajo, da je med samčki smrtnost večja ob enaki masi v primerjavi s samičkami, zato morajo biti okrog 1 kg težji od povprečja njihove mase, da se smrtnost med obema spoloma izenači, kar povzroča spolne razlike že med teleti.

Razlike se večajo v času rasti in razvoja živali ter dosežejo največje vrednosti v razredu odraslih živali. Ugotavljamo, da so razlike v telesnih masah med obema spoloma večje v populaciji jelenjadi na Jelovici, razen v starosti 6 let in v razredu 10- in večletnih živali. Vzorec 6-letnih jelenov je bil majhen, med košutami razreda 10+ pa je razlika v masah največja (več kot 18 %). V Karavankah stare košute dosegajo izjemno nizke vrednosti telesnih mas (**grafikon 6**).

Iz podatkov v literaturi je mogoče razbrati, da so spolne razlike v telesnih masah dveh populacij jelenjadi v Harzu in Reinhardswaldu (RAESFELD/REULEKE, 1991) zelo podobne našim ugotovitvam (lanščaki 1,17 oz. 1,08, 2- do 4-letni 1,36 oz. 1,40, 5- do 9-letni 1,54 oz. 1,51 in v razredu 10+ 1,78 oziroma

1,72). CLUTTON/BROCK (1982) navajata, da je bila v jesenskem času povprečna telesna masa odraslih jelenov okrog 1,7-krat večja od košutinih.

Sklepne besede

Gorenjsko naseljujeta dve večji skupini jelenjadi. Jelenjad na Jelovici se poleti zadržuje v večjem deležu na planoti, pozimi, še posebno v obdobjih z višjo snežno odejo, pa se premakne na njeno obrobje. Spremenjeni gozdovi na Jelovici z majhnim deležem travniških in pašniških površin v zimskem obdobju jelenjadi ne nudijo zadostne prehrane. Na obrobju so rastlinske združbe bolj naravne, vrstna in strukturna pestrost sta večji, tako da je tudi obseg potrebnega zimskega krmljenja zanemarljiv (HAFNER, 1997).

V Karavankah se jelenjad večinoma zadržuje v osrednjem delu območja vse leto. V poletnem času je pretežno v višjih nadmorskih višinah, pozimi se premakne niže, v bližino velikih krmišč. Krmljenje se začne že v začetku novembra; na krmišča prihajajo velike skupine, zagotovljeno je dnevno krmljenje. Količina porabljene krme je velika. Manjši delež jelenjadi se premakne na obrobje. Delež travnikov, pašnikov in planin je znatno večji kot na Jelovici. Odstrel v obdobju 1998–2002 je bil večji z indeksom 1,51, njegova povprečna gostota v celotnem populacijskem arealu pa je bila dvakrat večja kot v območju Jelovice (indeks 2,1). Izgube zaradi bolezni in neznanih vzrokov so bile v absolutni vrednosti večje z indeksom 2,6, njihova gostota pa z indeksom 3,3. Stopnja vpliva na okolje je večja kot v jelovškem območju.

Na Gorenjskem je bila jelenjad naseljena po letu 1890: pripeljali so jo s Koroškega, Poljske, Ogrske in iz Zg. Štajerske. V svoji ogradi je Born izpustil tudi nekaj kanadskih jelenov – vapitijev

(BEVK, 1954/55). V Krmi so bili naseljeni tudi jeleni iz Belja. Ko so obore podrli, so se jeleni verjetno križali tudi z maloštevilnimi avtohtonimi živalmi. Na Jelovico je bila jelenjad naseljena v letu 1949, pripeljali pa so jo s Kočevske (ŽBONTAR, ustno sporočilo 1996). Pozneje se je verjetno križala tudi z jelenjadjo, ki je že živela v prosti naravi v Karavankah, občasno pa se je pojavljala tudi drugod na Gorenjskem.

Na višino in dinamiko gibanja telesnih mas v veliki meri vplivata okolje in številčnost divjadi. MYSTERUD s sod. (2002) npr. ugotavlja pozitiven vpliv deleža travnikov na povečanje telesne mase jelenjadi. Prve ugotovitve o povezanosti telesnih mas in številčnosti jelenjadi naj bi objavil BENINDE (1937). Tako citirata RAESFELD/REULEKE (1991), pozneje pa podobno ugotavljajo tudi drugi avtorji. Veljajo ugotovitve, da se velika številčnost (glede na nosilno zmogljivost okolja) odraža z manjšimi telesnimi masami in s tem slabšo kondicijo ter večjo smrtnostjo predvsem mladih živali, česar bistveno ne more zmanjšati niti zimsko krmljenje. Zmanjšanje telesnih mas se odraža kot strošek prilagoditve na slabše habitate oziroma večjo populacijsko gostoto. Nekateri avtorji ugotavljajo, da se z večjo številčnostjo jelenjadi zmanjšujejo tudi spolne razlike. Razlike nastajajo predvsem zaradi zmanjševanja telesnih mas jelenov.

V obeh proučevanih populacijah so odrasli jeleni v najboljši telesni kondiciji med 8. in 12. letom, košute pa med 7. in 10. letom, glede telesnih mas pa se leta pri vseh starostnih skupinah med populacijama značilno razlikuje. V vzhodnih Karavankah so mase znatno manjše kot v območju Jelovice, manjše so tudi razlike med spoloma. Znatno manjše mase imajo tako jeleni kot košute, razlike so manjše pri mlajših košutah. Večje razlike ponovno nastanejo med starimi košutami. Poleg razlik v aritmetičnih sredinah telesnih mas so v nekaterih starostnih razredih opazne tudi razlike v letni dinamiki med obema populacijama.

V začetku zime obstaja verjetnost subjektivnega vpliva pri odstrelu jelenjadi predvsem v V Karavankah ali pa vpliva morebitnih genskih razlik na ugotovljene razlike v telesnih masah med obema populacijama. Kljub temu menimo, da znaten vpliv na okolje, velika gostota odstrela, nakazan zmanjšan spolni dimorfizem in znatno višja stopnja naravne umrljivosti (mortalitete) v V Karavankah potrjujejo morebiten vpliv številčne jelenjadi na ugotovljene značilnosti telesnih mas.

Miran Hafner,
spec. univ. dipl. inž. gozd.
miran.hafner@zgs.gov.si
(Viri so dostopni pri avtorju.)

IZ MANIFESTA FACE:

(Nadaljevanje)

I.

ZA VARSTVO NARAVE S TRAJNOSTNO UPORABO

Zelo pomembna naloga in odgovornost politikov ter drugih, ki sprejemajo odločitve, je zagotoviti varstvo narave in divjadi za naše zanamce, in sicer tako na evropskem kot tudi na državnem nivoju. Ta cilj je mogoče doseči predvsem prek skupnega upravljanja z naravo.

Glede na načine, kako uporabniki obnovljivih naravnih virov – kmetje, lovci, itn. – posegajo v naravo, se uvrščajo ali med *uničevalce* ali pa med *soustvarjalce* narave. Kako se soočiti s to očitno dvojnostjo? Z zakonskimi okvirji je treba postaviti mejo med dobrim in slabim delovanjem in nagradjevati tiste, ki uspešneje delujejo v dobro za okolje in naravo.

Posebej je treba upoštevati naravne procese, ki vodijo k uspehu. Poudarek je v zagotovitvi socialnega in ekološkega namena naravnih habitatov in ne le ekonomskega. Spodbujati je treba upravljavce naravnih virov, da delujejo v tej smeri pri zagotavljanju pravilnega trajnega upravljanja z naravo. Spodbujati je mogoče npr. s finančnimi shemami pomoči, davčnimi spodbudami itn. Treba je spodbujati izobraževanje in informiranje tistih, ki pri svojem delu še ne upoštevajo teh smernic in delujejo le v smeri ekonomskega dobička.

Za osvetlitev, koliko sredstev bi bilo treba nameniti za spodbujanje uporabe teh smernic, EU vsako leto namenja finančna sredstva za upravljanje mreže NATURA 2000 (okrog 15 % področja EU) v višini od 3,4 do 5,7 €. Za preostala ogromna naravna območja Evrope, ki so izvzeta iz NATURA 2000, bi bilo prav tako treba nameniti sredstva za učinkovito trajnostno rabo narave.

Vse to pokaže, da je, dolgoročno gledano, varstvo narave mogoče le, če je narava sama »rezultat« rabe naravnih virov. *Trajnostna raba* naravnih virov v soglasju z globalnimi okoljskimi smernicami bi morala postati osnovno načelo okoljske politike EU.

Kaj bi EU morala narediti?

- Informirati javnost o *trajnostni rabi* kot glavnemu vodilu v okoljski politiki na splošno in posebno pri varstvu narave.
- Pri informiranju vključiti kmete, lovce, ribiče itn., da predstavijo njihovo pripravljenost zavarovati živalske vrste in njihove habitate prek *trajnostne rabe*.
- Spodbujati povezanost vseh zainteresiranih, vključno gibanje za varstvo narave, s področja turizma itn.
- Predvideti primerne instrumente za (so)financiranje celostnega upravljanja z naravo.

II.

ZA VARSTVO RAZNOLIKOSTI NARAVE Z VKLJUČITVIJO REGIONALNE POLITIKE

Na Vrhu EU v Göteborgu leta 2000 se je Evropski svet zavezal, da bo storil vse potrebno, da bi se do leta 2010 ustavilo zmanjševanje biološke raznovrstnosti. Ta cilj terja izvedbo različno usmerjenih projektov. Številne ekonomske in rekreativne aktivnosti različno pozitivno ali negativno vplivajo na biološko raznovrstnost. Posebno je pomembno, da bi naravovarstvene cilje vključili v različna področja evropske politike.

Skladnost v smernicah sprejemanja politike bi morala biti povezana z različnimi načini uporabe zemlje. Še posebno je pomembno upoštevati širok razpon drugih ekonomskih področij, kot sta industrija in transport. Takšen globalni pristop naj bi zamenjal pogosto zelo ozko začrtane smernice (vključno s smernicami glede ptic in habitatov – Directives Oiseaux et Habitats) in regulative, ki se nanašajo le na nekatere elemente, hkrati pa izpuščajo druge. Biološko raznovrstnost morajo upoštevati vsi sektorji odločanja, da lahko upamo na uresničitev ciljev iz Göteborga.

Kaj bi EU morala narediti:

- Vključiti smernice, ki so povezane z biološko raznovrstnostjo, v strategije vseh sektorjev, da bi preprečila zmanjševanje biološke raznovrstnosti do leta 2010: Skupna kmetijska politika (CAP), pridelava proizvodov, ekološka in okoljska politika, zunajevropske mreže itn.
- Razvijati globalne zakonske instrumente, ki bodo zamenjali Direktive (Directives), ki zajemajo le ozke segmente.
- Vzpostaviti mrežo strokovnjakov, ki bodo svetovali tistim, ki sprejemajo odločitve, vključno evropskim institucijam.
- Sistematično vključiti tiste, ki se ukvarjajo z upravljanjem narave.

III.

ZA RAZUMNO UPRAVLJANJE Z DIVJIMI PTICAMI

Direktiva 79/409/EEC o varstvu divjih ptic je ena od prvih legalnih okoljevarstvenih instrumentov Evropske unije. Od začetka, ko jo je potrdilo devet članic, se je Direktiva po četrtr stoletja obstoja morala soočiti z velikim povečanjem geografskega okvirja, na katerega se nanaša, prav tako pa tudi s spremembami glede stanja različnih vrst ptic.

Čeprav so bili z Direktivo doseženi pomembni rezultati, vse le ni potekalo tako, kot bi moralo. Prevečkrat so Direktivo interpretirali pretirano restriktivno glede smernic za zavarstvo naravnih virov (vključno s trajnostno uporabo), čeprav bi morala upoštevati verodostojne znanstvene in tehnične podatke. Smiselna bi bila vzpostavitev mednarodne koordinirane opazovalne sheme za ptičjo populacijo (predvsem ptic selivk) in njihovih habitatov ter trajnostna uporaba z lovom.

Kaj bi EU morala narediti:

- Pregledati sedanji sistem določanja lovnih dob, ki bi moral temeljiti na zanesljivih podatkih in na razumni zakonski in biološki interpretaciji predpisov Direktive.
- Pripraviti osnutke in izvajati ukrepe pri tistih živalskih vrstah, ki še niso zavarovane ali pa so slabo.
- Izdelati in izvajati mednarodno opazovalno shemo za nezavarovane in zavarovane ptice.
- Anekse Direktive redno prilagajati znanstvenim do- gnanjem glede na dejansko stanje ptic.
- Sistematično dopolnjevati načela trajnostne rabe v vseh Priporočilih upravljanja na zavarovanih območ- jih (NATURA 2000), in sicer tako na državni kot tudi mednarodni ravni.

IV. ZA SKUPNO SOŽITJE MED LJUDMI IN VELIKIMI ZVERMI

V Evropski uniji se s sprejetjem novih držav članic, še poseb- no držav iz Osrednje in Vzhodne Evrope, odpirajo novi izzivi in nove možnosti pri okoljevarstveni politiki. Evropska unija se na svojem območju prvokrat sooča z večjo prisotnostjo velikih zveri (volk, rjavi medved, ris), katerih številčnost je stabilna, ponekod pa se tudi povečuje. Dosedanja politika Evropske Unije o varstvu velikih zveri je temeljila na restriktivnem pristopu, ki je določala strogo varstvo celotnih omenjenih popula- cij velikih zveri in jih ocenjevala kot ogrožene vrste. Evropska unija ima zdaj priložnost uporabiti strokovno znanje in izkuš- nje novih držav članic glede varstva in upravljanja z veliki zvermi ter vključiti to znanje v smernice in določila upravljanja na mednarodni ravni (Plans de Gestion et d'Action). Določila morajo vsebovati socialno ekonomske vplive, ki jih ima prisot- nost velikih zveri na gosto poseljenih območjih. Hkrati morajo določila vsebovati realne rešitve glede zmanjševanja potencial- nih konfliktov med človekom in velikimi zvermi ter interesi lokalnih skupnosti.

Kaj bi EU morala narediti:

- Določiti politiko varstva biološke raznovrstnosti, ki bo vsebovala smernice za sobivanje na daljši rok med človekom in velikimi zvermi.
- V to politiko vključiti tiste države članice, kjer so veli- ke zveri prisotne in primerno zavarovane ter upo- števatih njihove izkušnje glede trajnostnega upravlja- nja z velikimi zvermi.
- Vključiti znanje in izkušnje v ukrepe za vsako vrsto velikih zveri, posebej glede na njihovo prisotnost.
- Spodbujati izmenjavo mnenj in dialoga na ravni EU za strokovnjake, nevladne organizacije, lokalne skup- nosti in druge, ki so povezani z varstvom in uprav- ljanjem z velikimi zvermi.

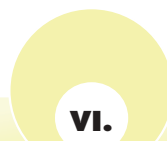
V. ZA ZMANJŠEVANJE NASPROTIJ MED LOVCI IN NARAVOVARSTVENIKI

Narava in okolje sta postala skupna dediščina, s katerima upravlja vedno več udeleženih. To povzroča določene nape- tosti, npr. med lovci in drugimi naravovarstveniki. Napetosti največkrat izhajajo iz pomanjkljivih informacij. Cilji obeh vpletenih strani so si v resnici velikokrat zelo podobni in spore je velikokrat mogoče zgladiti in cilje uskladiti. Da bi se izogni- li takim situacijam, ki so v večini primerov povezani z veliko stroškov, je Evropska komisija pred nedavnim izdala Pobudo o trajnostnem lovu (Initiative pour une Chasse Durable). FACE in Bird Life International, ki sta aktivna člana te pobude, sode- lujeta tudi pri pripravi Listine o trajnostnem lovu (Charte sur la Chasse durable) in tako zmanjšati nasprotja in polarizacijo med lovci in drugimi naravovarstveniki.

Kaj bi EU morala narediti:

- Spodbujati in podpirati *Pobudo o trajnostnem lovu*.
- Podpirati dialog med lovci in drugimi naravovarstve- niki, predvsem z vzpostavitvijo Posvetovalnega sveta s predstavniki obeh strani, ki bi svetovali institucijam pri osnutkih in izvedbah politike EU glede varstva narave.
- Zagotoviti, da vse odločitve, ukrepi in pobude temelji- jo na zanesljivih znanstvenih in tehničnih podatkih, ki jim bo težko oporekati.
- Sistematično potrjevati, da ima trajnostni lov tudi v NATURA 2000 svojo vlogo.
- Podpirati izobraževanje in informiranje o preneha- nju streljanja s svinčnimi krogli v močvirjih in pri nujnosti statistike odstrela.

VI. ZA OBJEKTIVNA MERILA ZA VARSTVO ŽIVALI

Večina prebivalcev Evropske unije živi v urbanih naseljih in le redko pride v stik z divjimi živalmi v njihovem naravnem okolju. Za naše prednike je bilo naravno in sprejemljivo upleni- ti žival za hrano in obleko. Zdajšnja družba poskuša pozabiti, da je preživetje človeštva še vedno v veliki meri odvisno od naravnih virov, in sicer prek kmetijstva, gozdarstva, ribištva in lovstva.

Vse divje vrste so naravno pogojene, da se preveč ne na- množijo. V vsakem reproduktivnem obdobju bo določena ži- valska vrsta povečala svojo številčnost, dokler ne bo ogroženo ravnovesje habitata. Naravna selekcija poskrbi za številčnost do naslednjega reprodukcijskega obdobja z mehanizmi, kot so bolezni, zajedavci, pomanjkanje hrane, ... Izbira je mogoča med dvema možnostima: pustiti živalski populaciji, da se njena

število uravnava prek naravnih mehanizmov ali pa z uravnavanjem s pomočjo lova. Po vsej EU je lov urejen na podlagi strogih pravil in zakonov ravnanja, kar preprečuje pretiran odstrel in trpljenje živali.

Prenehati moramo gledati na žival kot na človeka; divja žival ne misli, ne čuti in ne ravna kot človek. Njene potrebe in prednosti niso tiste iz Walt Disneyjevih filmov, kjer se pojavljajo živali s človeškimi lastnostmi.

Kaj bi EU morala narediti:

- Izoblikovati pobude za varstvo živali, ki temeljijo na zanesljivih in izmerljivih podatkih.

(Nadaljevanje in konec v prihodnji številki.)

Lovstvo na evropskem severu

Nordijske države, kamor sodijo Danska, Finska, Islandija, Norveška in Švedska, so, razen Islandije, vse vključene v FACE (Skupnost evropskih lovskih zvez). Poleg tega izjemno dobro sodelujejo tudi v okviru **Nordijske lovske zveze** (Nordic Hunter's Cooperation). To je območje z okrog 1.000.000 lovcev.

– dobro izobražene in usposobljene lovce.

V državah Evropske skupnosti (pred širitvijo) živi 150 prebivalcev na kvadratni kilometer, v petih nordijskih državah pa le 18 prebivalcev na enaki površini. Take razmere pomenijo izredne razmere za naravo, divjad in lovce (lovstvo).

Tudi zaradi tega dejstva tam lovstvo ni zgolj ljubiteljska, pač pa tudi donosna dejavnost. Ekološka in kakovostna divjačina je pomemben prispevek k družinskemu jedilniku.

Glavni nameni njihovega sodelovanja so zlasti:

- ohranjanje in krepitev nordijske lovske tradicije,
- sodelovanje v raziskovalnem in študijskem delu kot osnovi za razumno rabo,
- seznanjanje oblasti in splošne javnosti.

Uresničevanje teh ciljev je osredotočeno na:

- mednarodnost varstva narave in divjadi,
- sodelovanje z drugimi naravovarstvenimi organizacijami,

KLJUČNE BESEDE:
 VARSTVO,
 ODGOVORNOST,
 IZOBRAŽEVANJE,
 STROKOVNOST,
 RABA,
 LJUBITELJSTVO

V nordijskih državah lovstvo temelji na načelih sonaravnosti in razumne rabe ter spoštovanja populacijskih zakonitosti posameznih vrst.

Za lov na veliko parkljesto divjad je osnova tako po številu kakor tudi po sestavu določen načrt odstrela. Lovci so prevzeli del odgovornosti za načrtno upravljanje s populacijami divjadi različnih vrst. Sodelujejo pri ugotavljanju

Finski lovci pri spravilu losa

Strelišče za streljanje na glinaste golobe in na bežečega merjasca na Finskem.

prostorske in številčne zastopanosti, kar zagotavlja, da odstrel ne ogroža ohranitve. Vsak odstrel mora biti zabeležen (registriran).

Sodelovanje naravovarstvenih in raziskovalnih ustanov, države in lovcev je pogoj za usklajenost načrtov pred začetkom vsakoletne sezone. Izkušnje potrjujejo, da je v nordijskih državah tovrstno sodelovanje več kot dobro.

Vsakdo, ki postane lovec, prevzame obveznost do lovskega izpita in odgovornost trajnega izobraževanja v lovstvu.

Lovci, ki želijo loviti tudi veliko divjad, morajo opraviti izpit za dobrega strelca. To je pogoj za lovsko pravičen, moralen in etičen lov, ki divjadi prihrani nepotrebno trp-

ljenje. Ni dovolj, da lovci dobro poznajo divjad, dobro morajo poznati tudi svoje orožje.

Nordijska lovska zveza je dobro organizirana, saj povezuje na tisoče lokalnih lovskih klubov. To je aktivno notranje, pa tudi širše meddržavno in evropsko sodelovanje.

Blaž Krže

Razmerje med lovci in preostalim prebivalstvom v nekaterih državah:

DANSKA	1 : 30
FINSKA	1 : 17
ŠVEDSKA	1 : 29
NORVEŠKA	1 : 11
SLOVENIJA	1 : 89
NEMČIJA	1 : 244
NIZOZEMSKA	1 : 522

Sonce je osvetlilo prosojne megle nad Vrbskim jezerom in vzdolž Drave. Z vrhov gora je bilo videti, kakor bi si bila Koroška zasenčila obraz z rožnati-mi tančicami.

Megle so se dvignile. Sonce je popilo vlago iz njih in jih sprevrglo v rahel veter. Kakor lastnega mladega življenja vesel pobič je veter obrajal v jutranjem hladu peteline in križe na stolpih belih cerkva, katere so bili posejali karantanski svobodnjaki njega dni v zemljo od Ziljske doline preko Beljaka, ki je dolin stekališče, čez Gosposveto in zmaja v Celovcu, in jih razpostavili po zeleni Štajerski in še preko Mure prav tja do Blatnega jezera, ob katerem prhni Kocljevo gradišče.

Preden je sonce pogledalo v dno globoko zaoranih jarkov Karavank, se je veter razposajeno pognal proti jugu, goram v naročje. Tako plane pomladi na pol dorasel žrebec na zeleni pašnik in razkazuje z vratolomnimi skoki svojo doraščajočo moč.

Med travo na Golici, v skalah Rožice in ob meleh na pobočju Stola so zatrepale očnice in murke, kresnice in pe-

lin in sto in sto drugih rož. Veter jim je otresal obilno roso.

Tiho, kakor bi namenoma hotel koga presenetiti, se je veter zaletel tudi v razdrapane peči za Vrtačo.

V vrtaških pečeh, kjer na koroško stran nobena stopnja trdno ne drži, je prav takrat Matiju odpovedal svet pod nogami. Ujel se je še, hvala Bogu, posnel je pa na obeh komolcih in na desnem kolenu kožo do krvi. In ves život ga je zbolel. V dno srca ga je zaskrbelo, če si ni zlomil kakšnega uda ali če se ni morebiti v njem kaj odtrgalo: »O Marija, ti s planinske gore, ti nam moreš pomagati.«

Odkrušeni grušč je hrumel pod Matijem v široko razklan žleb. Nad njim je iznad previsa začel klicati Lovrenc, najprej pridušeno tiho, potem pa čimdalje glasneje in bolj zaskrbljeno: »Matija? Matija – –? Matija – – –?«

Matija je prijatelja prav dobro slišal. Zavedal se je tudi, v kakšnih skrbeh je Lovrenc. Oglasil se pa ni. Se ni mogel. Pod njim je zijal prepad. Skala okrog njega se je rušila kakor lepo zapečen turščični kruh. Kamor je prijel in kamor je stopil, se je vse zamajalo. In noge in

roke so se mu tresle, kakor bi ne bile več njegove. Na Boga in Marijo s planinske gore je kar pozabil. Tudi žene in otrok se ni utegnil spomniti. Pravzaprav ni nič več mislil. Da ni odrastel pri jarcih v gorah, bi bil že ležal z razbito glavo globoko doli med skalami. Tako se je pa še vedno boril za trdno stopinjo in zanesljiv oprijem. Napora se ni nič zavedal, kakor se ne zaveda gams svoje prirojene spretnosti, kadar se mu odtrga pod nogami od pomladnega sonca odtajana skala, da vznak odleti ob steni navzdol, pa se na prvi polici spet srečno ujame. Tudi ni več vedel, kaj dela z rokami in nogami in kako se obrača z životom. Za vse na svetu bi ne znal povedati, kdaj je stopil na trdež in kako se mu je posrečilo z levo in desno obenem doseči zanesljiva oprijema, tako zanesljiva, da morebiti še dandanes držita.

Matija se je oddahnil. Noge in roke so se mu pričele umirjati. Grušč pod njim je utihnil.

»Krrrakh, krrrakh, krrrakh.«

Okrog mogočnega skalnega stebra od Stola sem se je pripeljalo dvoje krokarjev.

»Čudno modro so ustvarjeni ti črni ptiči,« je pomislil Matija. »Nikjer ga ne vidiš, nič ga ne slišiš. Kadar pa zaropota v gori nekje kamen ali zabobni plaz, se takoj oglase in pridejo pogledat, če jim ni morebiti kdo s svojo smrtjo pogrnil mize. In vedno se v parih spreletavajo. Ko sem odraščal, sem se moral pod Vrlič s takim parom ptičev skoraj do smrti stepsti za otočeno jagnje.«

»Matijaaa –!«

Čez previs je pogledal Lovrenc.

»Hoooj!«

»Zakaj se mi ne oglasiš?«

V tovariševih besedah je začutil Matija dokaj nejevolje. Vedel je, da mora kar koj odgovoriti. Pa še preden se je mogel domisliti, kaj naj reče, je Lovrenc odsekano posvaril: »Kamen.«

»Fiiiiiii,« je siknil mimo Matijeve glave za oreh debel odkršek in se nekaj sežnje pod njim razletel na tisoč koscev. »Brrrrnk« je odjeknilo od sten.

Za dva, tri očenaše dolgo sta Matija pod previsom in Lovrenc nad previsom tiščala glavi k hladni skali in poslušala, če jima morda ne prifrči mimo ušes kar cela salva razdrobljenega grušča. Tako sta slišala na Laškem leta devetinpetdesetega in šestinšestdesetega¹ žvižgati krogle. Minuta se je zdela obema celo večnost dolga.

¹ na Laškem leta devetinpetdesetega in šestinšestdesetega – letnica 1859 se nanaša na sodelovanje beneških Slovencev v furlanskem uporu, leta 1866 pa je potekala vojna med Avstrijo in Italijo

PREVISI

JANEZ JALEN

(Odlomek)

Previsi je zbirka krajših besedil, pravzaprav izbor črtic in novel slovenskega pisatelja **Janeza Jalna**, ki je prvič izšla 1940. leta v založbi Naša knjiga Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani. Knjigo je ponatisnila Mohorjeva družba, Celje 2004, v 2. knjigi Jalnovih izbranih spisov, v kateri je poleg *Previsov* še *Trop brez zvoncev*, *Jalnova* najbolj znana lovska povest.

Odlomek, ki ga objavljamo, je vzet iz istoimenske novele, v kateri je Janez Jalen upodobil tudi svojega očeta (v zgodbi ga poimenuje Matija), zagretega divjega lovca, ki je – kakor mnogi vaščani pod Zelenico – skrivaj segal po lovski puški, predvsem zaradi hude lakote in revščine številčne družine.

(Primerjaj tudi zapis o Janezu Jalnu in njegovih izbranih spisih prav v tej številki *Lovca*, na strani 469.)

.....
 »Matija! Hitro splezaj sem gori. Od Možev sem slišim škrtati čevlje. Za nama gredo.« Lovrenc je spet govoril brez nejevolje, zato tembolj zaskrbljeno in pridušeno.

»Puška nagaja in ves sem obtočen.« Lovrenc se je sklonil globoko čez previs: »Pomoli puško meni sem gori. Ravno dosegla bova. Da boš pa laže prenesel bolečine po životu, se spomni na Marijano in otroke.«

»Puška je nabita.«

»Nič ne de. Nimam prvič opraviti s hudičevim prahom in svincem.«

Previdno je potegnil Lovrenc Matijevo puško nad previs k sebi in jo prislonil v ozek žleb, da bi mu bila, če bo treba, koj pri rokah. Sam se je skrtil za skalo in nameril proti Možem. Tenko je vlekel na ušesa poškrtavanje čevljev in gledal kakor ris, kdaj se bo v skalah na drugi strani prepada kaj zganilo. Še trenil ni z očmi v strmino pod sabo, kjer se je prijatelj boril s previsom. Opo-gumljal ga je pa venomer: »Brez skrbi primi. Skala je trdna kakor kamen kost.«

Matija je stegnil roko nad previs in tipal s prsti za novim oprijemom. Okoren pajek se prestopa tako sem in tja, kadar se ne more odločiti, kam naj pripne mrežo.

»Buhhh.«

Kakor bi mu bil kdo zaplotno vrgel škafo vode v hrbet, tako nepričakovano se je znova zaletel veter v Matija in ga pritisnil k steni. Še preden se je utegnil Lovrenc ozreti po tovarišu, je Matija že držal za oprijem nad previsom. Za žilasto roko se je kaj kmalu pokazala tudi ožgana glava in nekaj krepkih poprijemov je vzdignilo ves život nad previs.

»Hvala Bogu.«

Matija in Lovrenc sta se stisnila za skalo.

»Matija! Puško v roke.«

Matija je na odločno Lovrenčevo besedo nameril proti vrhovom, izza katerih je slutil, da se bodo kar koj prikazali lovci. Tako je pred leti spolnjeval rezke vojaške ukaze. Pretegnjene ude mu je še vedno pretresal pravkar prestani strah. Zavedel se je, da še precej časa s svojim razbolelim životom ne bo mogel plezati. Bil je tudi za trdno sklenil, da se ujeti ne da. Če bi ga bil Lovrenc takrat pozval, naj sproži v človeka, bi mu še na mar ne bilo prišlo preudarjati, kaj dela. Pred kratkim je on Lovrencu ubranil, da ni streljal. Prebudil bi se v njem nekdanji vojak, ki je bil v mirnih dneh trdno odločen, da ne bo ubijal, pa je vendar v vsakem ognju streljal v žive kopice ljudi, ker mu je vselej nekaj

reklo: »Če mi onih ne bomo, bodo oni nas.« Podobno ga prej iz rušeče se stene ni rešilo preudarno razglabljanje dozorelega moža, pač pa za tiste minute v njem oživljeni nekdanji ovčar, tako doma v gorah, da brez razmišljanja prime za trdni oprijem tam, kjer si jih sto in sto ne zna več pomagati.

.....
 »Ne premikaj se. Morebiti naju že skušajo spaziti. Ne slišim več glodati železa ob kamen.«

Matija je spet uravnal svojo puško in zapičil oko v špice na nasprotnem grebenu. Ni dolgo napenjal pogleda, ko je dregnil na rahlo s komolcem Lovrenca: »Si videl?«

»Sem. Nekdo je pomolil puškino cev izza skale. Glej! Še eden.«

»In še tretji.«

»Vidim. Da si se le o pravem času do sem prikopal. Kar mirno čakajva. Se bodo že izdali, kaj mislijo.«

V sredi med cevmi peterih pušk, na tej strani dveh, na oni treh, katere so se spogledovale s črnimi smrtonosnimi očmi, se je v jasno jutro oglasilo zlato doneče požvižgavanje, kakor bi si mlad goslar žvižgal drobno pesmico, kadar se ves prevzet prve nedolžne ljubezni vrača izpod okna svojega cvetočega dekleta.

Lovrenc in Matija sta si pričela prišepetavati: »Skalni plezavček.«

»Ga slišim in vidim. Lepo pisan ptiček je.«

»Ko bi človek znal tako z lahkoto plezati po skalah.«

»Potem bi v vseh gorah nikjer več ne bilo mirnega kotička. In – zakaj naj bi Bog ravno človeku dal vse spretnosti. Morebiti zato, da bi se mu laže puntal.«

Obmolnila sta in se tako zaverovala v plezavčka, da sta skoraj prezrla, kako je počasi na Možeh izza skale zrastel najprej zelen klobuk z gamsovimi čopom. Za njim se je primolila vsa glava in roke so dvignile preko brk daljnogled na oči.

»Psssssst!«

Preganjanca nista dolgo čakala, da je od preganjavcev vstal prvi in pokazal vso svojo visoko postavbo. Oni z gamsovim čopom in daljnogledom je bil. Za njim sta se dvignila še druga dva. Starjši je nosil ruševčevo pero za klobukom, mlajši pa samo šopek očnic.

»Še ne sanja se jim ne, da sva tako blizu njih. Drugače bi se ne nastavljali za tarčo.«

Plezavček je utihnil, zrefetal in odletel tako nizko nad Matijem in Lovrencem, da bi ga bila lahko z roko dosegla.

»Zlata vreden ptiček si. Kako dobro

si náma v prid premotil lovce. Kar poljubil bi te.«

»No, no. Oženjen dedec si in pet otrok že imaš, pa tako razneženo govoriš. Prav nič ti ne pristaja.« Razposajeno je Lovrenc izpod povešenih brk ponagajal tovarišu.

Matija mu odgovora ni ostal dolžan: »Nič mi ne oponašaj Marijane in otrok. Tudi ti bi se bil rad obabil, pa ti na županiji niso dovolili.«

Redko komu bi Lovrenc teh besedi ne bil zameril. Matiju jih ni. Matija ga je dobro poznal in vedel, da se Lovrenc med pravimi rad ponorčuje iz samega sebe. Nalašč ga je na to navedel. Saj so bili on, Lovrenc in Janez trije najbolj pravi. Vsi trije so si bili od mladih nog prijatelji in vsi trije v dveh laških vojskah tovariši, komorati.

Devetinpetdesetega in šestinšestdesetega pod Kustoco². Matija je dobro zadel in Lovrenc je kar koj poprijel: »Mi niso dovolili vzeti Špelo. Komu so bolj skljubali kakor sami sebi. Špela lepo na Pokljuki planini in se ji godi, kakor bi se ji pri meni nikoli ne. Naš kraj je pa ob najboljšo majerco. Če je drugim prav, je meni tudi, saj imam samo takrat kravo, kadar se ga nakravim. Ooo, Špela je na dobrem, jaz nič na slabšem. Mi vsaj ni treba na pol zastonj vleči bahatim kmetom. Saj nisem dolžan za drugega skrbeti kakor samo sam zase, pa za tisto svojo staro, ki jo od zadaj nosim. Ta se je že davno naučila, da veliko prenese. Kadar me ne bodo več hotele nesti noge za gamsi, bom na srenjo spadel. To jim bom uganjal puščobo, ko bom hodil od številke do številke jest in spat. Pri vsaki hiši bom babo tako razjezil, da je dedec za tiste lune še pogledati več ne bo smel. In kadar bom umrl, me bodo morali zastonj pokopati in še stroške bodo imeli z menoj. Jim bom že zagodel berača, ki se ne sme ženiti, da ne bi beračije naprej sejal, kakor so rekli takrat. Seveda. Namesto njih naj nosimo kožo naprodaj na vojske. Če si srečno odnesel glavo in ude in vsa dolga leta odslužil, bi pa komaj bilo, da bi se sam nasadil na bajonet, da ne bi prišel domov v napatje. Saj privoščim jim ravno ne, primazalo bi se jim pa. Bog naj jih kdaj udari s takimi časi, da bo moralo vse od kraja na vojsko. In smrt naj tako žanje, da bo po vojski gruntarskim vdovam kruljavih kajžarskih sinov zmanjkalo za možilo.« Lovrenc je pljunil v razpoko pred sabo.

Matiju je bilo žal, da je podražil pri-

² šestinšestdesetega pod Kustoco – Custozza, vas v severni Italiji, jugovzhodno od Gardskega jezera, kjer je avstrijska vojska (v kateri je bilo dosti Slovencev) leta 1866 premagala italijansko

jatelja, ko se je tako bridko razvnel. Hotel je njegove misli zaobrtni drugam: »Preglasan si.«

»Samo kdo naj se mi gane. Odpihnem ga kakor muho. Poglej, kako neumno skupaj tišče. Kakor jarci. Dva z eno kroglo lahko prevnem. Tretjega bi ti prav gotovo ne zgrešil. Podobno stoji kakor tisti laški oficir, ki si ga prekucnil raz zid, ko smo jemali Kustoco.«

Matija je malo pomolčal, preden je odgovoril: »No, no, no. Le kako da sem ga ravno jaz.«

»Prisegel bi ne, sem pa trdno uverjen. Si rekel takrat: 'Nič več ga ne morem

gledati, kako se korajži in jim ukazuje, da nas moré.' K murvi si prislonil in sprožil. Seveda. Skozi dim se ni videlo, kaj je krogla naredila. Plementezar se tudi ni več pokazal, čeprav se je nekajkrat tam okrog za skedenjska vrata na široko razkadilo. Sem prav nalašč pazil, ko smo dreveli po bregu navzgor. In menda ti tudi.«

Kakor prej Lovrenca je sedaj Matija pričela minevati dobra volja: »Bog ve, kdo ga je. Kaj sem mar samo jaz streljal!?!«

»Z eno samo kroglo je bil preluknjan. Saj smo ga skupaj šli gledat. Takrat si

verjel, da si ga. Ne vem, zakaj se doma vsa leta tako braniš priznati.«

»Če sem ga ali če ga nisem. Sedaj je, kar je. Samo ne govori tega okoli, da ne zve ona in otroci.«

»Drug bi se še hvalil, ti pa —«

»Jaz se ne bom,« je kratko odsekal Matija.

»Zgovorjeno. Nisi ga. Kdor bi hotel vedeti drugače, mu bom že znal usta zamašiti.«

Od Šentanekove peči sem se je pripeljal s široko razpetimi perutnicami orel. Gamsovega kozliča je nesel v krempljih.

»Vidiš, Matija. Ta si sme vzeti svoj kos mesa, zase in za svoje otroke. Ti ga za svoje ne smeš. Zaslužiti jim ga pa tudi ne moreš.«

»Je pač tako na svetu.«

»Tako je, da je kar skoraj vse narobe. Ukazovali so nam streljati ljudi, ki imajo dušo in ki nam nikoli niso prizadejali nič hudega. Svojo zemljo so pred tujci branili. Se zna zaobrtni, da bomo kdaj mi morali svojo pred njimi. Gamsa, ki ga je kaj v lonec djati, da bi se otroci najedli, pa ne smeš ubiti.«

»Bogatinci tako peljejo svet.«

»Kaj so mar onile trije lovci na Možeh bogatinci? Niso in nikoli ne bodo. Podobni se mi zde psom, ki gonijo zajca, da jim do tal jeziki iz gobca mole. Ko pa lovci zajca ustrelje, dobe psi za plačilo samo osrana čreva, za katere se pri priči zravsajo. Če se pa nikomur ne ljubi zajca odpreti, razženejo pse z brcami. Pa pes je vsaj pes. Prirojeno mu je, da podi divjačino. Ljudem pa ni prirojeno, da peste reveže za oglodane kosti, ki jim jih bogatinci včasih vržejo s preobložene mize. Kaj bi ne mogel take plačanec včasih na eno oko malo zamižati? Kar postrelil bi jih.«

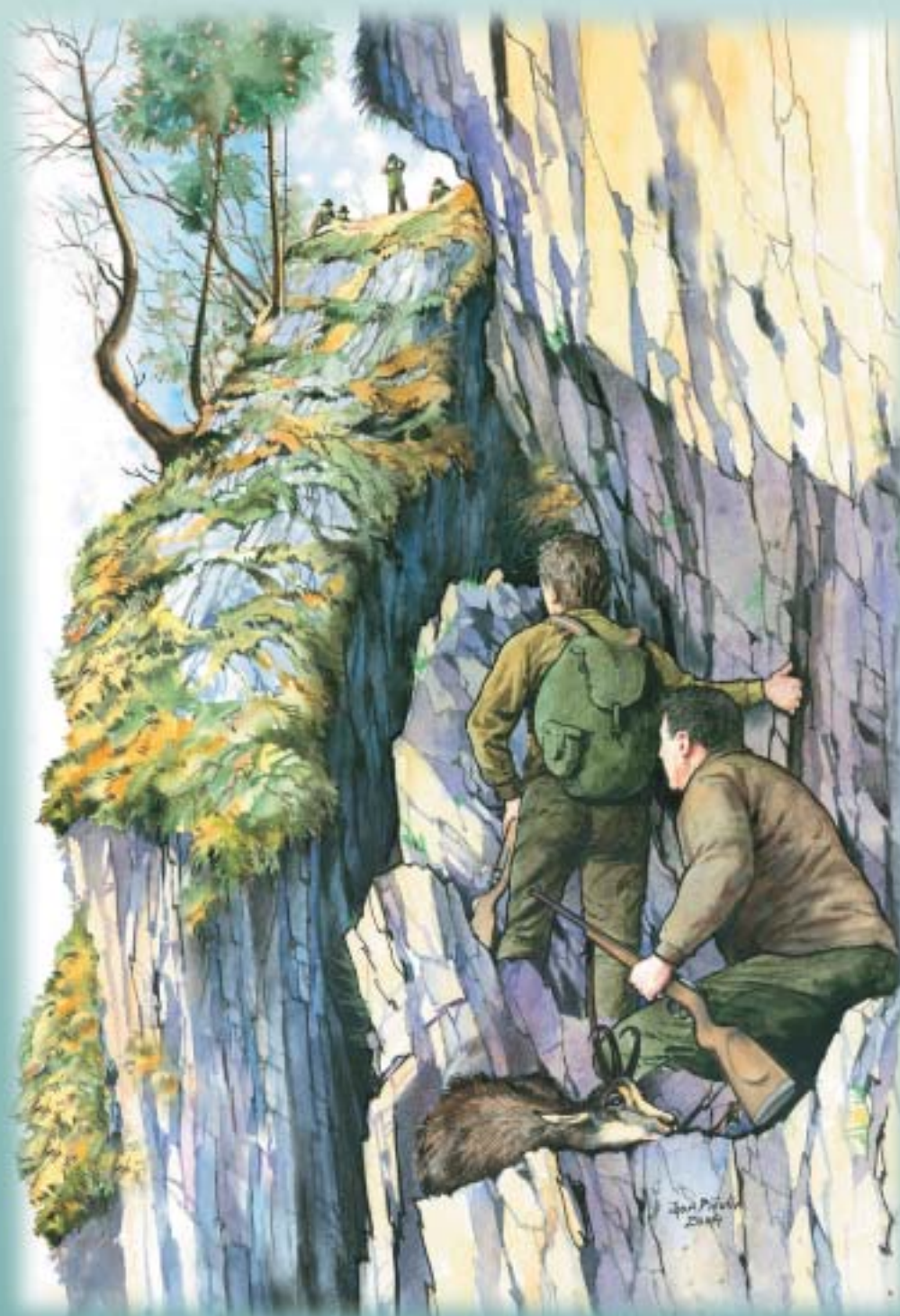
Lovrenc je položil kazalec na sprožillec. Matija se je ustrašil, če mu ni morebiti jeza zatemnila razsodnosti. Kar samega sebe ni mogel razumeti, kako se je ob jeznem prijatelju spet umiril. Prijel ga je za roko: »Lovrenc, imej pamet. Kruh je kruh. Ti si ga pač tako služijo —.«

»Hudiču naj se zagolsne tak kruh. Jaz bi se nad prvim grizljajem zadavil.«

Lovrenc je jezno prhnil in oni trije na Možeh so vsi naenkrat zaokrenili glave in prisluhnili. Matija in Lovrenc sta se potuhnili, da še dihala nista več na polno sapo.

»Ist jo nicht los. Nur a schwindliges Schof tuts irgendsbo schnaufen.«³ Oni z gamsovim čopom na klobuku je ma-

³ Ist jo nicht los. Nur a schwindliges Schof tuts irgendsbo schnaufen. — nemško, narečno: »Saj ni nič. Samo kaka vrtoglava ovca sopiha nekje.«

lomarno zamahnil z roko. Videti je pa bilo, da je vsem trem nekam neprijetno in da jih prav nič več ne mika še nadalje postajati na vrhu grebena. Zaobrnilo so se in jima kar koj izginili izpred oči.

»Srčnosti nimajo ravno preveč. Malo sem smrknil, pa so se jim hlačiце strelse. Prav gotovo bi se ne bili predrznili prijeti Janeza, da sva midva prej v melu vsaj za strah streljala.«

»Vedi zlomka, kako bi se bilo izteklo. Vama z Janezom je lahko, ko sta sama. Naj pa jaz nekaj let zapora dobim. Veš, da me je začelo skrbeti, če Janez ne bo znal molčati.«

»Janez? Če mu jermena s hrbta režejo, ne bo zinil.«

»Utegnejo ga izviti, da se mu bo zakreklo.«

»Sodim, da ne, ne rečem pa nič.«

Obmolknila sta. Misli so obema ušle do prejšnjega večera in še dlje nazaj.

Matija je zadnje dni žel travo v Plaznini. Zavoljo suše se je seno slabo naseklo in otava ni mogla odgnati. Še do svečnice bi ne mogel preživeti krave. Brez mleka ne kaže biti pri majhnih otrocih. In še tele, če bo kravica in vse srečno, bi pomladi rad redil. Seveda. Za vsako priliko je bil vzlet tudi puško s sabo. Kar prileglo bi se po dolgem času za veliki šmaren spet malo mesa.

Z Lovrencem sta se bila za danes zavoljo tistega smjaka pod Bukovo pečjo zgovorila. Sinoči sta bila v koči na jezercih zlezla že v pograd, ko je prihitel v eni sami ihti Janez z Zelenice praviti, da je v Šentanekovem melu cel trop gamsov. On da bi zagnal, Lovrenc in Matija bi pa čakala. Ni mu bilo treba kdo ve kako prigovarjati, da sta se vdala.

V Bukovi peči se je oglasila uharica: »Uhuuu –.«

Spali niso nič kaj prida. Roj sestradanih bolh jih je obsul.

Tistih nekaj ur se ni več primerilo, da bi vsi trije obenem spali. Vsak je vselej, kadar se je prebudil, prisluhnil v temno noč. Zunaj se ni oglasila nobena žival več. Enakomerno se je Završnica prelivala čez kamenje. V koči pod pogradom je miš glodala pozabljeno skorjo kruha.

Zvezde še niso vse ugasnile, Janez, Lovrenc in Matija so pa že šli po dolini navzgor proti Srednjemu vrhu. Hodili so po travi tako tiho, da še govorili niso nič med sabo. Iz zamišljenosti jih je sunkoma iztrgal vreščec krič, ki se je odtrgal v poseki nad njimi. Vsi trije so mirno obstali in kakor na povelje že imeli pripravljene puške za strel. Janez

se je sklonil narahlo naprej, stisnil zobe in nabral v največjo pozornost svoj neobriti obraz. Skozi priprte trepalnice je prebadal z očmi jutranji somrak. Kmalu je ugotovil: »Lisica davi kokoš ali petelina. Mladica bo, ko tako počasi mori. Streljati ni vredno. Ne nosi še kožuha za rabo.«

Puške so drug za drugim spet obesili na ramo. Niso se pa še dobro prestopili, ko je Matija stegnil roko, s prstom pokazal proti poseki in skoraj zavpil: »Sova!«

Uharica je pravkar dvignila s kremplji velikega črnega petelina in neslišno plula z njim proti Bukovi peči.

»Petelin in uharica bi bila vredna strela. Škoda,« je pripomnil Lovrenc.

»Prihrani svinec za gamse,« je pomežiknil Janez.

Ves čas prav do konca Zelenice je Matija hodil naprej. Znal je tako voditi, da so šli mimo dveh tropov krav, pa jih ni čutil noben pastir in nobena majerca.

Z vrha Zelenice se kar nagledati niso mogli. Sonce je osvetljevalo vrhove gora. Nad ravnino proti Celovcu je veter trgal rahlo meglo in v Šentanekovem melu je bilo gamsov kakor jarcev: dvaintrideset – petintrideset – sedemintrideset – in še bo kateri v ruševju skrit.

Dolgo so se razgledovali. Vse je bilo varno. Ne na tržiško in ne na rodinsko stran se živa duša ni nikjer ganila. Dogovorili so se in razšli. Lovrenc in Matija sta zlezla skozi ruševje med skale na Begunjščici. Janez se je spustil proti Sveti Ani navzdol. Kar lepo ga je bilo gledati, kako je znal zajeti gamse, da se mu niso mogli več umakniti v Šentanekovo peč. Kakor bi redko kdo zmagal, je premaknil gamse na to stran sem in Matija in Lovrenc sta že izbirala, katerega kozla kdo podere.

»Fiiifififi, fiiiii.« Od vseh strani se je oglasal žvižg. Ni bil pisk gamsov. Piščalke so brlizgale; zgoraj in spodaj, spredaj in zadaj.

Lovrenc je planil navzdol k Matiju: »Past so nam nastavili. Obkoljeni smo. Streljati bo treba.«

»Ne, nikar. Lahko uideva še čez Može in skozi razdrapane peči za Vrtačo. Pot poznam.«

»Kaj pa Janez?«

»Se bo že kako izmuznil.«

»In če ga ujemajo?«

»Ljudi ne bova zato ubijala. Brž za mano.«

Lovrenc ni utegnil več premišljati. Hiteti je moral za Matijem, ki se je tako vajeno plazil okrog skal in se previjal skozi ruševje kakor lisjak, kadar so mu psi na sledi. Lovci so ju zapazili šele, ko sta bili že več streljajev zunaj njih

obroč. Sama sta pa tudi še videla, kako so prijeli Janeza. Celo ugotovila sta, da Janez takrat ni imel več puške.

V steno se je prvi pognal Lovrenc. Da se ni, bi se jima bilo najrajši vse drugače izteklo.

»Brunk, brunk, brrr.« Pod previsom se je samo od sebe odtrgalo kamenje. Spogledala sta se in si molče povedala, da nazaj doli čez previs ne moreta več.

Lovrenca je skrbel Matija, ki je imel vso obdrnjeno kožo. Sam bi že še kako.

Matijeve misli pa so romale k Mariji na Višarje. Marsikatero zgubljeno jagnje mu je v mladih letih pomagala poiskati, pa bi sedaj ne uslišala njegove prošnje, ko moleduje zavoljo nedolžnih otrok. Nič ga ni bilo sram vpričo Lovrenca glasno zapeti molitev: »O Marija, ti s planinske gore, ti nam moreš pomagati.«

Lovrenc se je zavedel, da mora prijatelja srečno privedi skozi steno na vrh. Ne samo zavoljo njega samega. Tudi zavoljo Marije s planinske gore. Da bi se Matija z vso preudarnostjo lotil plezanja, mu je hotel najprej odvzeti skrbi polne misli. Sam ves zaskrbljen, ga je bodril in vzpodbujal: »Nič ne maraj! Če so Janeza prijeli, zato se ne bo Vrtača v Begunjščico zaletela. Pa če tudi naju malo priprejo, se Stol ne bo za las ponižal. Kaj prida nam tako ne morejo. Kako si imel prav, da nisi pustil streljati!«

»Vem, pa sem bil pred kratkim sam pripravljen sprožiti. Prav nič ne misli človek v smrtnem strahu.«

Krokarja sta se odpeljala kdo ve kam. Orel je najbrž počival ob svojem gnezdu visoko nekje. Plezavček je spet priletel k Lovrencu in Matiju. Prav nič se ni bal.

Matija je vstal: »Kar pojdiva. Plezal bom jaz naprej.«

»Veš, da ti ne pustim, vsemu obtolčenemu. Samo na smer pazi, ko jo poznaš.«

Okroglo uro se je sukala rdečkasto nadahnjeni ptiček okoli Lovrenca in Matije. Na zlato piščalko jima je po žvižgaval. Vse vrtaške peči, kjer na koroško stran nobena stopnja trdno ne drži, je pomagal preplezati, dokler nista prijatelja pogledala z grebena za Suhi ruš, kjer je svet z jarčjimi stezami vse navzkrižem preprežen. V slovo jima je zažvižgal nebeško lepo pesmico. Komaj za seženj daleč od začudenih prijateljev je razprostrl svoji metuljčasto pisani perutki. Poletel je soncu naproti in utonil v zlatih žarkih. Matija je bil trdno uverjen, da ga je obakrat, k previsu in v steno, poslala Marija s Planinske gore.

Predvsem o podzakonskih aktih in lovsko-upravljaljskih območjih

(S 14. seje Upravnega odbora LZ Slovenije)

Seja je bila 17. 6. 2004 v Šenčurju, udeleženci pa so obravnavali predvsem besedila osnutkov predlogov nekaterih podzakonskih aktov, ki so jih pripravile komisije LZS (Pravilnik o izobraževanju, Odredba o vrsti in moči lovskega orožja ter moči nabojev, s katerimi je dovoljeno loviti posamezno divjad, Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih, Uredba o vrstah divjadi in lovnih dobah). Nato so spregovorili o predlogih novih lovskoupravljaljskih območjih (LUO) in se pogovorili o podpisu pogodb za slovenski lovski muzej in lovskoinformacijski sistem. Potrdili so nekatere predloge za lovsko odlikovanje. Točke dnevnega reda so nekoliko zamenjali, eno pa preložili na naslednjo sejo.

Branko Vasa je predstavil pripravljene osnutke Pravilnika o izobraževanju, ki temelji na pozitivnih izkušnjah dosedanjega izobraževanja.

Teoretični del lovskega izpita je sestavljen iz več predmetov. Izpit pri posameznem predmetu se opravlja pri izpraševalcu, ponovno opravljanje je mogoče prvič zopet pri predavatelju, in sicer najprej po 14-tih dneh in nato, če kandidat izpita ni opravil, še enkrat pred izpitno komisijo po preteku najmanj 14-tih dni. Če kandidat izpita pri posameznem predmetu tudi tretjič ne opravi, lahko lovski izpit ponovno opravlja šele čez 6 mesecev.

UO LZS načeloma podpira predlagani osnutek Pravilnika o izobraževanju s tem, da bo predsednik komisije IO za izobraževanje, Branko Vasa, takoj vnesel predlagane popravke in tak osnutek prek LZS posredoval članom UO, ki bodo imeli 3 dni časa za posredovanje pripomb. Predlagane pripombe bo predsednik komisije B. Vasa ponovno proučil in smiselno vključil v osnutek ter ga nato prek LZS posredoval na MKGP. Komisija za vzgojo in izobraževanje naj čim prej pripravi tudi osnutka pravilni-

kov o izobraževanju za lovške čuvaje in lovške mojstre.

B. Kurnik je na kratko predstavil osnutek Odredbe o vrsti in moči lovskega orožja ter moči nabojev, s katerimi je dovoljeno loviti posamezno divjad. Razprava, v kateri je sodelovala večina prisotnih članov UO, je bila v največji meri namenjena uporabi izstrelkov za gladko cev pri lovu na divje prašiče. Predstavljeni so bili argumenti za in proti.

Najprej je bilo glasovanje glede dopolnjenega 5. člena Odredbe: »Divjega prašiča je dovoljeno na pogonih streljati z lovskim orožjem z gladko cevjo in z naboji s kroglo za gladko cev.« Za tako dopolnjen člen je glasovalo 13 članov UO, proti je bilo 11 članov, tako da je bil predlagani člen sprejet.

Nato je bil sprejet še naslednji sklep: UO LZS potrjuje predlagani osnutek Odredbe o vrsti in moči lovskega orožja ter moči nabojev, s katerimi se sme loviti posamezno divjad, s popravljenim 5. členom in dopolnjeno tabelo, v kateri so predpisani minimalni pogoji glede kalibra, teže krogle in zadetne energije.

Marjan Ahlin je predstavil osnutek Pravilnika o uporabi lovskih psov v loviščih.

V razpravi se je pojavilo vprašanje, ali ta akt sploh spada v sklop predpisanih podzakonskih aktov ali je lahko samo interni akt LZS.

MKGP se obvesti, da ni nobene pravne podlage, da bi stari Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih veljal še naprej ali da bi državni organi sprejemali novega. LZS bo glede na pooblastila iz 21. člena zakona o divjadi in lovstvu sprejela interni akt o ureditvi lovške kinologije. Hkrati se predlagani Pravilnik v obliki internega akta pošlje v razpravo naslednjim organom in članom: UO, IO, Komisija za organizacijsko-pravna vprašanja, Komisija za veliko divjad in zveri, Komisija za malo divjad, člani, ZLD/LZ. Rok za oddajo pripomb je 30 dni! Komisija za kinologijo naj posredovane pripombe smiselno vključi v ta interni akt LZS in ga posreduje kot predlog na naslednjo sejo UO.

J. Mehle je na kratko predstavil predlog Uredbe o vrstah

Foto: B. Pogačnik – Diana

divjadi in lovnih dobah, ki ga je pripravilo MKGP in tudi mnenje oz. predlagane popravke Strojne službe LZS. Vrste, ki so uvrščene v Uredbo o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah, niso uvrščene v seznam divjadi, čeprav Evropske usmeritve dovoljujejo lov na nekatere od njih.

UO LZS je po razpravi sprejel predlog naslednjih popravkov Uredbe, ki jih bo sporočil MKGP:

s seznama lovnih vrst se črtata vrsti rakun in veliki kormoran;

doda pa naj se 2. odstavek:

(2) Vrste veliki kormoran, krokar in rakun ne sodijo med divjad. Vlada naj po potrebi, na predlog Ministra, za prejšnje vrste vsako leto pripravi akcijski načrt upravljanja.

UO LZS predlaga MKGP naslednje lovne dobe za naslednjo divjad:

Srna mladica	1. 5.–31. 12.
Lisica	1. 7.–15. 3.
Damjak - jelen	1. 8.–31. 12.
Polh	1. 10.–30. 11.
Damjak - košuta, tele	1. 9.–31. 12.
Fazan	1. 9.–28. 2.
Muflon - oven, jagnje	1. 8.–31. 1.
Poljska jerebica	1. 9.–15. 11.
Muflon - ovca	1. 9.–31. 12.
Siva vrana	1. 7.–31. 3.
Divji prašič svinja	1. 9.–31. 1.
Veliki kljunač	1. 10.–31. 12.
Poljski zajec	1. 10.–15. 12.
Golob grivar	1. 8.–31. 12.
Kuna - belica in zlatica	1. 11.–28. 2.
Njivska gos	1. 10.–15. 1.

(2) Divjad, ki nima lovne dobe, je dovoljeno loviti vse leto, razen v obdobju poleganja in vzreje mladičev.

(3) Lovska organizacija lahko zaradi specifičnih podnebnih in drugih razmer lovno dobo na posamezno vrsto divjadi po potrebi skrajša.

Bojan Lepičnik je člane UO obvestil, da so pojavljajo resni pomisleki in težave pri lokaciji starega Lovskega muzeja v Bistri zaradi denacionalizacijskega postopka. Zato je predlagal sklep, ki ga je soglasno potrdil UO LZS: Predlog pogodbe o prenovi in delovanju Slovenskega lovskega muzeja in Slovenskega ribiškega muzeja se potrdi kot osnutek za pripravo pogodbe, pogodbo pa se bo podpisalo in po potrebi tudi dopolnilo, ko bo znana natančna lokacija za lovski muzej. Tedaj bo predlagani predlog pogodbe, skupaj s predlogoma dopolnitve, posredovan še enkrat v potrditev UO LZS.

Branko Zlobko je predstavil osnutek pogodbe med LZS in podjetjem Logos, d.o.o., iz Kranja.

UO LZS potrjuje predlog pogodbe med LZS in podjetjem Logos, d.o.o., iz Kranja o izdelavi prve faze spletne aplikacije lovskega informacijskega sistema (LIS) in o najemu prostora na spletnem strežniku.

Lovskoupravljaljska območja in prihodnja organiziranost LZS

B. Lepičnik je predstavil rezultate večkratnih dogovarjanj glede novih lovskoupravljaljskih območij (LUO) s predsedniki ZLD/LZ v okviru Komisije IO za veliko divjad in zveri ter s predstavniki MKGP. Glavna stališča so bila v skladu z dogovorom in postavljenim časovnim rokom tudi posredovana na MKGP s pripombo, da bo o tem dokončno sklepal UO LZS na svoji 14. seji:

1. Avtoceste ne smejo biti meje novih LUO – meje naj potekajo po mejah lovišč. Kjer je prehodnost avtocest slabša, je treba zagotoviti nove prehode.

2. Ni strokovnih argumentov za spreminjanje mej starih LGO, zato naj se nova LUO pokrivajo s starimi LGO. Za tak predlog je tudi največji konsenz znotraj LZS; treba pa je preveriti, ali so kje potrebni manjši popravki.

482. Če predlog 2 ni sprejemljiv, potem predlagamo 6–8 velikih LUO z združevanjem starih LGO-jev, kar je strokovno najbolj utemeljeno. Šubic: sklep pod 3 je »pogojnik«, če ne obvelja sklep 2.

4. Če predloga 2 in 3 nista sprejemljiva, podajamo svoje pripombe na predlog novih LUO, katerega je pripravil ZGS. Pri tem žal nismo uspeli doseči dogovora o naslednjih vprašanjih:

– Posavsko LUO: Novomeško LUO (LD Tržišče, LD Škocjan, LD Šentjanž),

– Zahodno visokokraško LUO: Primorsko LUO (LD Fajti hrib, LD Školj - Brje, LD Tabor) Dornberg, LD Tabor Erzelj;

– Krimsko LUO skupaj z LD Rakek, LD Cajnarje, LD Žilce, LD Begunje in LD Nova vas

– ali Notranjsko LUO do Ljubljane!

Sprejet je bil tudi predlog, naj se lovišče LD Polskava priključi v Pohorsko LUO.

Povsod, kjer dogovora ni bilo, smo predlagali, naj ostanejo meje starih LGO.

D. Jug je predstavil tudi Smernice oz. Navodila za gospodarjenje, ki sta jih skupaj pripravljala ZGS in LZS ter na osnovi katerih so pripravljene veljavni 10-letni lovskogojitveni načrti. V njih so bili potrjeni LGO-ji kot dobra strokovna osnova za načrtovanje.

V burni razpravi na to problematiko se je izkazalo, da je pojem »strokovnosti« lahko zelo širok in da so mogoče številne razlage ter da žal dogovor o nekaterih spornih vprašanjih znotraj lovske organizacije v tem primeru ni mogoč.

Ker usklajen dogovor glede vseh treh spornih območij ni bil mogoč, je bil sprejet naslednji sklep:

MKGP se pošlje dopis, da je UO LZS sprejel prej naštetih stališča in prioritete ter da se glede spornih treh območij nismo uspeli dogovoriti, zato naj se razgrnejo utemeljitve v razpravi med LZS, ZGS, KGZ in lokalnimi skupnostmi.

Predsednik LZS je predlagal, naj se zaradi obsežnega dnevnega reda točka o prihodnji organiziranosti LZS prestavi na naslednjo sejo, kar je UO LZS potrdil.

Lovska odlikovanja, red za lovske zasluge I. stopnje, prejmejo: Danilo Perdec (Obalno-Kraška ZLD), Marjan Toš (LZ Maribor) in Anton Schweiger (ZLD Bele krajine).

UO LZS ponovno opozarja Komisijo za odlikovanja, ki deluje v okviru Komisije za vzgojo in izobraževanje pri IO LZS, naj pri vseh zavrženih predlogih za odlikovanja navede tudi razlog za zavrnitev.

A. Beer (ZLD Prekmurje) je na koncu seje povedal, da se pri problematiki predvidenih sprememb nekaterih meja lovišč LD in glede z zakonom predpisane minimalne lovne površine (2.000 ha) ponekod pojavljajo velike špekulacije. Zato je prosil UO LZS za pomoč pri reševanju spornih vprašanj.

Predsednik LZS je opozoril na potrebo po angažiranju vseh predsednikov ZLD/LZ in članov UO LZS ter drugih funkcionarjev LZS, ki morajo v tem času opraviti vse za doseglo ustreznih in sporazumnih dogovorov med posameznimi LD. Opozoril je na dejstvo: če se sosednje LD ne bodo mogle same sporazumno dogovoriti o teh zadevah, bo vprašanja z odredbo rešila država.

UO LZS predlaga LD dve možnosti: (1) naj LD, če obstaja možnost, odstopijo ustrezen del svojega lovišča sosednji LD, ki ne dosega zakonsko predpisane minimalne lovne površine 2.000 ha; (2) naj v primeru združitve dveh lovišč LD združijo vse, kar sta posamezni LD imeli prej samostojno (članstvo, objekte, lovne naprave ...).

Uredništvo

Komaj smo potrdili 10-letne načrte, že bi pripravljali nove!?

Utemeljitev predloga Komisije LZS za veliko divjad in zveri UO LZS pri opredeljevanju teritorialne organiziranosti LUO

Zakon o divjadi in lovu je glede temeljnih strokovnih načel gojitve divjadi dosedanjo prakso le povzel, uveljavil pa jo je že zakon iz leta 1976. LZS je bila

pobudnik o obveznem oblikovanju lovskogojitvenih območij (LGO-jev) že pri predlogu lovskega zakona iz leta 1976, saj je že takrat prevladalo spoznanje, da je uspešna gojitev divjadi mogoča le ob skupni obravnavi habitata in populacij divjadi posameznih vrst na večjem življenjskem območju, kot je zgolj območje posamezne lovske družine.

Sedanja lovskogojitvena območja so bila ustanovljena z Odlokom Vlade SRS v letu 1981 oziroma v letu 1983.

Hkrati je Lovska zveza Slovenije v letu 1980 izdala prve strokovne osnove za gojitev in gospodarjenje z divjadjo vseh vrst v tako imenovanem dokumentu *Smernice za varstvo in gojitev divjadi v Sloveniji*, ki so bile podlaga dolgoročnemu pa tudi letnemu načrtovanju v lovstvu.

S podpisom tega sporazuma so Smernice veljale tako za lovišča Skupnosti gojitvenih lovišč, za lovišča vseh lovskih organizacij, ki jih združuje LZS, kakor tudi za pristojne strokovne organe upravnih organov (komisij). LZS je smernice občasno dopolnjevala, pač glede na nova strokovna dognanja.

Hkrati je LZS uvedla tudi informacijski sistem oziroma zbiranje vseh pomembnih letnih podatkov o divjadi in lovstvu v vseh lovskih organizacijah (takšna statistika je izhajala vsako leto že od leta 1963). S tem je bilo uveljavljeno tudi načelo kontrole uresničevanja planskih obveznosti, hkrati pa so bile podane podlage za nadaljnje strokovno delo in analize.

Temeljito poznavanje številčnosti (staleža) divjadi v loviščih in območjih, povezano še z upoštevanjem razmer v okolju ter spremljano še z dinamično časovno spreminjajočim se stanjem naravi kakor tudi po vrstah divjadi, podkrepjenimi še s strokovnimi ocenami, je dalo rezultate, ki jih je slovensko lovstvo doseglo pri gojitvi in gospodarjenju z divjadjo v tem obdobju.

Kritično pa moramo ugotoviti, da nismo uspeli, kljub številnim posredovanjem in opozorilom pristojnih upravnih in drugih organov, pri posegih v prostor pri prizadevanjih za ohranjanje življenjskih razmer, predvsem za malo divjad. Pri drugih uporabnikih prostora smo posebno kritično ocenili tudi upoštevanje naših predlogov pri izgradnji novih prometnic. Glede tega je LZS – v sodelovanju z drugimi naravovarstvenimi organizacijami – pripravila mednarodno problem-

sko konferenco o učinkih avtocestnih posegov na divjad v slovenskem in mednarodnem prostoru. Del naših predlogov je sicer bil upoštevan (dolenjska in goriška avtocesta). Sicer prometni koridorji ne smejo prekinjati že uveljavljenih selitvenih (migracijskih) poti velike divjadi. Vse ugotovljene napake bo treba odpraviti.

Lahko zatrdimo, da smo aktivno spremljali stanje pri divjadi in v prostoru. Prav zaradi uveljavljanja stroke (o vrstah divjadi) smo presegli formalizme prostorske administrativne omejenosti. Zaradi poglobljenega strokovnega pristopa smo uveljavili bazenski gospodarjenja po posameznih vrstah in tako presegli omejenost LGO in tudi formalne prostorske ograje lovske organiziranosti.

Vsi sprejeti sporazumi LZS z lovskimi organizacijami sosednjih držav, npr. z Italijo, Avstrijo, imajo že petindvajsetletno zgodovino. Oblikovali smo skupne strokovne organe za načrtovanje gojitvenih ukrepov pri gospodarjenju z divjadjo v obmejnem prostoru.

Na podlagi Zakona o gozdovih iz leta 1993 in na podlagi Zakona o varstvu okolja, ki je divjad razglasil za državno lastnino, so nekatere pristojnosti načrtovanja prešle pod pristojnost države. Predvsem se to nanaša na dolgoročne lovskogojitvene načrte območij, ki jih pripravlja ZGS skupaj z lovsko organizacijo.

Pravilnik o vsebini lovskogojitvenih načrtov območij je v svojem 24. členu določil rok, ko je moral ZGS predložiti ministru, pristojnemu za lovstvo (do 31. 12. 2000), predlog 10-letnih lovskogojitvenih načrtov območij. To je bilo opravljeno šele v letu 2002.

V letu 2001 je ZGS pripravil iz dotedanjih *Smernic za varstvo in gojitev divjadi* svoj dokument z naslovom *Navodilo za usmerjanje razvoja populacij divjadi v Sloveniji*. Iz Smernic je povzel iste starostne razrede za posamezne vrste divjadi in ista strukturna razmerja za izločitve (odvzem) iz lovišč. Le popravki, ki so bili prej opredeljeni v mogočih odstopanjih (od ... do, glede na stanje v posameznih populacijah divjadi), je opredelil v fiksnih odstotkih glede na potrebo ... ali po ohranjanju, zmanjševanju ali povečevanju številčnosti osebkov posamezne vrste divjadi na nekem območju. V poznejšem usklajevalnem postopku med ZGS in LZS smo navodila uskladili.

V tem navodilu niso zajete tudi velike zveri (medved, volk in ris). Za medveda, kot zavarovano vrsto, je Vlada RS v letu 2002 sprejela dokument *Strategija upravljanja z rjavim medvedom v Sloveniji*. V dokumentu je zanj opredelila *osrednji in obrobni življenjski prostor*. S tem se medveda obravnava ločeno v teh prostorskih okvirih.

Za volka in risa še ni sprejeta niti strategija niti vrsti nista obravnavani v *Navodilih*.

V uvodu *Navodil* predlagatelj dokumenta – ZGS – poudarja, citiram, »da so meje dosedanjih LGO-jev predvsem upravno-administrativne. Zaradi vrste vplivov, naravnih ali umetnih ločnic, pa tudi zaradi medvrstnih odnosov med ostalimi živalskimi vrstami, je marsikje potrebna obravnava po ekoloških enotah, kjer je moč natančneje določiti območje populacijske razširjenosti za posamezno vrsto. Ta območja so za nekatere vrste že oblikovana v npr.: lovskogojitvene baze, regije, ekološke enote. Podlaga za presojo predlogov so bili podatki zadnjih petih let, s poudarkom na zadnjem letu.« Ta populacijska območja pri veliki divjadi tudi konkretno našteva kot obvezna pri obravnavi in načrtovanju.

Pri jelenjadi so naštet: Tolminsko-Bovško, Zahodno visokokraško, Kraško-Vipavsko, Obalno-Brkinsko, Notranjsko, Krimsko, Kočevsko-Belokranjsko, Zasavsko, Prekmursko, Pohorsko, Karavanško (Kamniško, Savinjsko, Koroško), Jelovško.

Pri gamsu ugotavlja večje populacije: triglavsko, karavanška (kamniška, savinjska, koroška) in pohorska, ter tudi manjše: nanoška, trnovsko-idrijska, jelovška, dolomitska, iška, kolpska, snežniška in zasavsko-posavska populacija.

V praksi je bazensko gospodarjenje uveljavljeno tudi za divjega prašiča, medtem ko pri divjadi drugih vrst ni več naštevanja in prostorskega opredeljevanja.

Iz naštetih prostorskih opredelitev pri jelenjadi in gamsu lahko povzamemo naslednja območja: Triglavsko, Brkinsko, Kraško - Vipavsko, Notranjsko, Krimsko, Dolomitsko, Kočevsko - Belokranjsko, Zasavsko, Posavsko, Pohorsko, Zahodno visokokraško, iz Karavanškega povzeto Gorenjsko, Kamniško - Savinjsko območje (poleg tega ostanejo še izrazito nižinska območja, ki so zaradi male divjadi izpuščena iz tega naštevanja).

Vse naštet, razen dveh izjem, pa še pri teh so razlogi za in proti, so v bistvu to le sedanji LGO-ji.

Kako je potem mogoče, se lahko vprašamo, da ista strokovna institucija (ZGS) v svojem novem predlogu oblikovanja LUO (po starem LGO) že po dveh letih predlaga popolnoma drugačno organiziranost, saj se v prostoru v tako kratkem času ni nič bistvenega spremenilo.

Ugotovitve:

1. Iz navedenega vzdrži le predlog, da pravzaprav v tem času na področju LGO-jev ali LUO-jev ni potrebnih še nobenih sprememb.

2. Raziskovalne naloge, ki potekajo v tem obdobju in bodo tudi v naslednjem prav na področju proučevanju selitvenih (migracijskih) povezav in poti za divjad med območji v slovenskem prostoru, bodo dale odgovor na strokovne odprte dileme.

3. Dejstvo je tudi, da je minister za KGP šele v letu 2002 potrdil 10-letne lovskogojitvene načrte območij za obdobje 2000–2010, ki so podlaga letnim načrtom območij, ti pa letnim načrtom LD. Zato se utemeljeno lahko vprašamo: **Bomo po pravkar potrjenih dokumentih ponovno ogromno časa potrebovali za pripravo novih načrtov po novo opredeljenih območjih?** Brez teh, zakonsko opredeljenih dokumentov pa ni mogoče sprejemati letnih lovskogojitvenih načrtov območij in letnih načrtov LD! Da bi zaradi morebitnih sprememb LGO-jev (LUO-jev) vodili le papirnato vojno, ki ne bi dala nikakršnih rezultatov, pove tudi podatek, naj bi se po predlogu ZGS iz sedanjih 18-ih LGO-jev oblikovalo 16 lovskoupravljavskih območij (LUO-jev) s popolnoma novimi mejami.

4. Zakon o divjadi in lovstvu v 2. točki 6. člena določa, da LUO ne smejo biti prevelika, zaradi česar bi se izničil njihov strokovni namen pri gospodarjenju z divjadjo.

In še pripomba, da se po mnenju Komisije za veliko divjad LZS ponovno soočamo s težnjami administracije, da bomo z divjadjo le upravljali (lovskoupravljavska območja), ne pa divjad **gojili** in z njo tudi **gospodarili** kot z obnovljivimi naravnimi viri (lovskogojitvena območja).

Menimo, da je dovolj argumentov, da s spremembami LGO-jev (uvajanjem LUO-jev)

še počakamo do leta 2008, ko bodo dokončane nekatere tematske raziskovalne naloge in ko bomo tudi pred izdelavo naslednjih dolgoročnih lovskogojitvenih načrtov območij za obdobje 2010–2020 in bo priložnost za morebitne argumentirane spremembe brez podvajanja in »ad-hoc« opravljene dela. Izgovori, da nas v to silijo prepisi, niso resnični.

Dušan Jug,
predsednik komisije

Spet so potrebni solidarne pomoči!

Bil je dan kot mnogo drugih. Do tistega trenutka, ko se je vse streslo, se po ničemer ni razlikoval od včerajšnjega. Tla so zadržetala, hiše in gore so se zatresle ... Dan se je spremenil v strah, neizmerno razočaranje, jezo in obup. Narava je spet pokazala svojo moč in nepredvidljivo samosvojost. Prizadeti se zdaj sprašujejo, zakaj spet ravno tu,

Šestnajstega julija 2004, štiri dni po potresu, sta predsednik LZS **Bojan Lepičnik** in predsednik IO LZS **Štefan Virjent** v organizaciji člana UO LZS s tega območja, **Dušana Juga**, obiskala ponovno prizadeto potresno območje na Bovškem in nekatere prizadete lovce. Delegacija si je skupaj s predstavniki tamkajšnjih lovskih družin ogledala stanje v Bovcu, Čezsoči in Soči.

Predstavniki za stike z javnostjo Občine Bovec **Milan Štulec** je predstavil prve podatke o prizadetosti objektov, ki so jih zbrali na osnovi prvega hitrega strokovnega pregleda 1062 objektov. Po oceni strokovnjakov jih je kar 122 povsem neuporabnih (ali zaradi popotresnih sunkov) in nevarnih za nadaljnje bivanje. Župan Občine Bovec **Daniel Krivec** se je za obisk in nakazano pomoč predstavnikoma LZS iskreno zahvalil in ju seznanil z aktivnostmi, ki so že potekale za vzpostavitev znosnejših življenjskih razmer.

Ponovni potres na že znani prelomnici je prizadel tudi Občino Kobarid, Drežniške vasi, Staro Selo in Kred pod pogorjem Krna in Kobariškega Stola, čutijo pa še tudi šibkejše popotresne sunke.

Na fotografiji, ki je nastala v Čezsoči, se je delegacija pogovarjala pred hišo **Dejana Kovača** (četrti z leve), gospodarja LD Log pod Mangartom, ki bo moral svojo hišo zaradi prizadetosti porušiti. Poleg njega je **Ivan Ivančič** (tretji z leve), član LD Bovec, ki so ga prav tako obiskali na njegovem prizadetem domu v Bovcu. Prvi z desne je **Zdenko Čopi** iz Čezsoče, član LD Soča, ki bo moral prav tako porušiti svojo hišo. Pripovedoval je občutke in dogajanja ob svojstvenem in strahovitem potresnem sunku, ki je spet prizadel zaradi potresa pred nekaj leti že tako prizadeto dolino.

Po prvih podatkih je lovska delegacija ugotovila, da je na omenjenem območju spet prizadetih najmanj štirideset hiš in družin naših članov (lovcev). Obiskali so tudi dolino Lepene (Soča) in v potresu iz leta 1998 zelo prizadetega lovca **Salvija Pretnerja**, ki je takrat moral svojo hišo zrušiti. Zdaj stanuje že v novi hiši na isti lokaciji. Ob srečanju z visokimi predstavniki LZS je ponovno glasno izrekel hvaležnost in zahvalo vsem slovenskim lovcem za zbrane solidarnostne prispevke v takratni akciji LZS. Del sredstev, ki jih je bil deležen, je le ublažil takratno hudo socialno stisko njegove družine.

Dušan Jug

pri njih, kolikokrat se bo še tako streslo, kdaj bodo lahko spet mirno spali!?

Komaj šest let je minilo od zadnjega rušilnega potresa v teh krajih, ljudje so si le za silo utegnili urediti življenje, večina si je obnovila ali na novo sezidala poškodovane hiše, mnogi so se zato zadolžili; življenje naj bi spet normalno steklo ... Pa se je spet vse streslo, razpokalo in podiralo: Kobarid, Bovec, Čezsoča, Trenta ... in vse je treba spet začeti znova, saj so nastale nove poškodbe. Mnogi so ponovno brez varnih domov, že popravljene hiše je treba ponovno temeljito obnoviti, nekatere pa celo porušiti. Spoznanje, da obnova po potresu leta 1998 ni bila uspešna, le še povečuje obup in jezo. Vlada strah in negotovost.

Spoštovani lovski tovariši! Med prizadetimi so spet tudi naši lovski tovariši, prijatelji in njihove družine. Kar nekajkrat doslej smo slovenski lovci že dokazali stanovsko solidarnost, lovsko tovarištvo in humanost. Te lastnosti nam res niso tuje; prepričan sem, da bo tudi tokrat tako. V svojem imenu in v imenu Lovske zveze Slovenije **vas pozivam in prosim, da tudi tokrat, že takoj prve dni septembra, v lovskih družinah organiziramo akcijo zbiranja pomoči svojim prizadetim tovarišem v nesreči.** Predlagam, da vsak posameznik, po svojih močeh in občutkih prispeva solidarnostni finančni prispevek, ki naj jih vodstvo posamezne LD zbere in jih kot celoto nakaže na **solidarnostni transakcijski račun**, ki ga je odprlo vodstvo ZLD Gorica. **Številko računa ZLD Gorica, kamor nakažete denarne prispevke (z obveznim pripisom »solidarnostna pomoč«), je 05100-8010758553 Informacije: tel.: (05) 333 - 21- 83.** Prosili jih bomo, da bodo po končani akciji, ki naj bi se predvidoma končala zadnji dan letošnjega oktobra, poskrbeli, da bodo zbrana solidarnostna sredstva naših članov **pravično razdeljena med vse tiste prizadete naše člane, ki pomoč najbolj potrebujejo. Zau-pamo jim!** Prispevajmo, da bo po prečudovitih posoških krajih čim prej spet vse steklo normalno, da bodo naši tovariši in njihove nič krive družine čim hitreje ujele naše brezskrbne lovske korake ...

Le kdo si ne želi predvsem mirnega, varnega doma!?

Zahvaljujem se Vam za razumevanje!

**Predsednik IO LZS,
Štefan Virjent**

Slovenski lovski strelci celo presegli svoje cilje

7. evropsko prvenstvo v lovskem streljanju, Tallin - Estonija

Letos je bilo 7. evropsko prvenstvo v lovskem streljanju v Estoniji, in sicer od 1. do 4. julija na strelišču Manniku Shooting Centre v Tallinnu, organizirala pa ga je Lovska zveza Estonije. Prvenstva smo se udeležili tudi lovski strelci iz LZS. Po nastopu v Avstriji pred dvema letoma je bil to naš drugi nastop. Da smo se tega prvenstva lahko udeležili, je botrovala vztrajnost komisije LZS za strelstvo. Na prvenstvo smo odšli brez posebnih priprav, saj sredstva, ki smo jih imeli na voljo, niso dovoljevala več kakor zgolj udeležbo. Kljub temu smo le odšli s predpostavko, da Slovenci nikoli nismo imeli strahu pred takšnimi tekmovanji. Glavni cilj, ki smo si ga postavili pred odhodom na evropsko prvenstvo, je bil, da izboljšamo dosedanje rezultate in uvrstitve, ki smo jih dosegli na prejšnjem prvenstvu (to pa je bilo 9. mesto v ekipni uvrstitvi in 10. mesto v posamezni uvrstitvi v kombinaciji ter 14. mesto v streljanju z lovsko risanico).

Cilj: izboljšati dosedanje rezultate in uvrstitev

Zdaj že lahko rečemo, da so rezultati, ki smo jih dosegli v Estoniji, glede na našo skromno opremo in priprave pred prvenstvom, več kot odlični. V ekipni uvrstitvi smo v disciplini *lovska kombinacija* zasedli 5. mesto, v disciplini *streljanja z lovsko risanico* pa 7. mesto. Prav tako odlični so bili naši dosežki v *posamezni uvrstitvi*, kjer je član

naše ekipe **Bojan Urbančič** postal »viceprvak Evrope« v *lovski kombinaciji* in zasedel 4. mesto v *streljanju na glinaste golobe*, **Leopold Travner** pa je v *streljanju z lovsko risanico* zasedel 6. mesto.

Glede na to, da smo premagali take lovske »velesile«, kot so Švedska, Finska, Švica, Poljska, lahko rečemo, da smo tehnično in materialno slabšo opremljenost nadomestili predvsem z

enotno ekipo. Ob tem je treba poudariti tudi to, da so vse reprezentance nastopile z dvema različnima ekipama, in sicer z eno v kombinaciji in z drugo v streljanju z lovsko risanico, naša reprezentanca pa je bila ena in ista za obe disciplini.

7. evropsko prvenstvo je potekalo v dveh strelskih disciplinah, in sicer v *streljanju z lovsko risanico* in *kombinaciji* (lovsko risanica – glinasti golobi – lovski položaj t. i. »A-trap« in glinasti golobi t. i. »CSI – Compac«). Kot promocijska disciplina pa je bilo streljanje na »premično tarčo – bežečega merjasca«, in sicer z lovsko risanico.

Pri strelski disciplini *lovsko risanica* smo streljali na razdalji 100 m s po petimi strelci v vsakem od štirih položajev, in sicer leže na tarčo lisica, *stoje s prislonom* ob fiksni količek na tarčo srnjak, *stoje ob prostem količku* na tarčo gams in *prosto stoje* na premično tarčo merjasec; vse v času 20 minut za vsakega strelca. Glede omejitve pri uporabi pušk je bil omejen samo najmanjši dovoljeni kaliber, t.j. .22 Hornet, skupna teža puške in strelnega daljnogleda pa ne sme presežati 5 kg.

Disciplina *kombinacija* je bila sestavljena iz že opisane discipline *lovsko risanica* in *streljanja glinastih golobov*, t. i. »A-trap«,

Vse foto: B. Urbančič

Slovenska lovsko strelska reprezentanca, ki je zastopala Lovsko zvezo Slovenije, je na 7. evropskem prvenstvu v lovskem streljanju (od 1. do 4. julija 2004) v Tallinnu dosegla odlične rezultate.

Bojan Urbančič (Slovenija) je postal viceprvak Evrope v lovski kombinaciji (rezultat: 384 točk/400).

Najboljši evropski strelci z lovsko risanico. Peti z leve je Leopold Travner (Slovenija), 6. mesto (rezultat: 198 krogov/200).

ter streljanja glinastih golobov v t. i. »CSI – Compac«.

Streljanje na glinaste golobe, t. i. »A-trap«, je potekalo na olimpijskem strelišču (strelna mesta so v ravni črti) in iz oddaljenosti 10 m od izletišča golobov, serija šteje 25 golobov, in z izletom golobov iz srednjega stroja. Položaj strelca pred »klicanjem goloba« je »pripravljen v lovskem položaju« s tem, da mora biti puška obvezno ob telesu in je spodnji del puškega kopita pod komolcem strelca.

Pri streljanju na glinaste golobe, v t. i. »CSI – Compac«, se strelja iz petih strelnih mest, ki so v ravni črti. Na vsakem strelnem mestu tekmovalci strelja na tri posamične golobe in enkrat na en t. i. »duble« – dva sočasno vržena goloba (podobnost s skeetom), torej skupaj serija 25 golobov brez vidnega izleta nekaterih golobov, ki izletavajo iz različnih smeri. Tekmovalci na vsakem strelnem mestu sicer natančno ve, kateri golob ali kombinacija dveh bo vržena, vendar mora biti zelo pozoren na »sprejem« goloba, ker je izlet goloba

zaradi časovnega zamika treh sekund večkrat težko opaziti.

Odlična organizacija estonskih organizatorjev

Glede na to, da je na evropskem prvenstvu sodelovalo prek 120 strelcev iz 11 držav, je pohvalno, da ves čas tekmovanja ni bilo nobenih pritožb ali pripomb, kar je zagotavljala predvsem odlična organizacija in tudi posebnost, da so v žiriji tekmovanja sodelovali vodje vseh strelskih ekip.

Na prvenstvu je bila priložnost, da smo navezali veliko stikov s predstavniki drugih držav.

Menim, da smo pridobili precej koristnih in zanimivih informacij, ki nam bodo služile za razpravo o našem lovskem strelstvu v prihodnje.

Odlični so bili tudi naši rezultati v posamični konkurenci

Kot sem že omenil, smo z doseženimi rezultati lahko več kot zadovoljni, saj smo poleg odličnih rezultatov v ekipni konkurenci dosegli tudi odlične rezultate v posamični konkurenci (**2. mesto v kombinaciji – Bojan Urbančič** in **4. mesto** v disciplini **glinasti golobi**, **6. mesto z risanico – Leopold Travner**, **11. mesto** pri streljanju na **bežečega merjasca**, ki ga je dosegel **Igor Pičulin** ...).

S temi rezultati smo dosegli tudi nekaj novih državnih rekordov; ekipno: v kombinaciji 1811 točk, risanici 975 točk in glinasti golobi 836 točk ter posamezno: risanica, Travner 198 krogov.

Slovensko reprezentanco so zastopali lovski strelci: **Dušan Urankar**, **Leopold Travner**, **Bo-**

jan Urbančič, **Dušan Žehelj**, **Mitja Kersnik**, **Anton Zupan** in **Igor Pičulin**. Vodja ekipe je bil **Branko Kurnik**.

Kot vodja ekipe, ki je častno in zelo uspešno zastopala slovensko lovstvo na 7. evropskem prvenstvu, bi se na tem mestu javno zahvalil vsem članom ekipe za velik trud, zavzetost in hrabrost, skratka za vse, kar so vložili, da smo ne le dosegli, ampak celo presegli postavljene cilje. V veliko zadovoljstvo in čast mi je bilo voditi in sodelovati s takšno ekipo, ki svoje vrline pokaže z rekom: »Vsi za enega, eden za vse!«

To je bila druga udeležba slovenske lovške strelske reprezentance na evropskih prvenstvih. Menim, da smo z doseženimi rezultati pokazali, da tudi v lovskem strelstvu sodimo v sam evropski kakovostni vrh.

Branko Kurnik

LZ Maribor bogatejša za 54 novih lovcev

Od 57 prijavljenih kandidatov je pri LZ Maribor v času od 21. 2. do 18. 6.2004 uspešno opravilo lovski izpit 52 lovskih pripravnikov. Dva pripravnika sta odstopila med izobraževalnim procesom, eden pa ni uspešno opravil vseh izpitov do zadnjega izpitnega roka. Dva kandidata sta opravljala izpit samo iz lovske zakonodaje. Povprečna ocena teoretičnega znanja je bila **3,6**, tako da smo tako z oceno znanja kot tudi resnostjo kandidatov kar zadovoljni. Nekaj med njimi je bilo tudi čistih odličnjakov, ki jih je LZ nagradila s spominskimi knjižnimi nagradami. To so bili: **Uroš Troha** iz LD Pobrežje, **Jurij Gulič** iz LD Slov. Bistrica, **Lilijana Šurlan** iz LD Puščava, **Sebastijan Kegl** iz LD Makole in **Srečko Černič** iz LD Paloma – Sladki Vrh.

V procesu izobraževanja za opravljanje teoretičnega dela lovskega izpita je predavalo 17 članov predavateljskega aktiva LZ Maribor, ki so za 29 učnih tem uporabili 71 predavateljskih ur, za preverjanje znanja 125 izpitnih ur ter 12 ur za praktična dela (kinologija, streljanje); skupaj torej 210 ur. Ves program je potekal po učnem načrtu in urniku predavanj, kot ga je sprejel UO LZ Maribor. Vedno večji problem pa postajajo opravičeni izostanki od predavanj, ki jih moramo opravičevati, ker jih pogosto nepopustljivi odnosi delodajalcev do zaposlenih. To je neizbežen problem pri vseh procesih izobraževanja odraslih.

Ob zaključku tečaja je bila organizirana strokovna ekurzija z ogledom GL LZ Slovenije - Ljubljanski vrh in Slovenskega lovskega muzeja v Bistri. To bo prav gotovo vsem udeležencem ostalo v trajnem spominu, saj smo druženje sklenili v prijetnem vzdušju v poznih večernih urah v čudoviti lovski koči LD Slov. Bistrica, ki ga oskrbuje skrbna družina Lerhar.

V soboto, 19. 6. 2004, pa je bila v Obrambnem domu v Pekrah pri Mariboru slavnostna podelitev lovskega spričevala. Ob tej priložnosti so lovci podpisali zaprisego o spoštovanju Etičnega kodeksa slovenskih lovcev. Seveda ob navzočnosti starešin, mentorjev in članov predavateljskega aktiva.

Ob stoočstni udeležbi vseh vabljenih je kot prvi spregovoril

REZULTATI 7. EVROPSKEGA PRVENSTVA V LOVSKEM STRELJANJU

EKIPNO – KOMBINACIJA	Golobi		Krogla	Skupaj	(točk)
1. Češka	916	942			1858
2. Avstrija	868	965			1833
3. Norveška	884	947			1831
4. Nemčija	888	932			1820
5. Slovenija	836	975			1811
6. Estonija	844	938			1782

POSAMEZNO – KOMBINACIJA (točk)

1. Helmut Roszkopf (Avstrija)	386
2. Bojan Urbančič (Slovenija)	384
3. Jidrich Korinek (Češka)	384
4. Ronny Fjeldskogen (Nor.)	382
5. Pavel Zavorka (Češka)	381
6. Are Venemyr (Norveška)	380

...
(15. **Kersnik**, 367, 18. **Pičulin**, 365, 30. **Travner**, 357, 31. **Zupan**, 355, 47. **Urankar**, 348, 48. **Žehelj**, 346)

EKIPNO – LOVSKA RISANICA (krogov)

1. Finska	992
2. Švedska	982
3. Avstrija	980
4. Estonija	970
5. Češka	963
6. Norveška	957
7. Slovenija	954

POSAMEZNO – LOVSKA RISANICA (krogov)

1. Hakan Kjellberg (Švedska)	199
2. Markku Rintala (Finska)	199
3. Lars-Erik Eriksson (Švedska)	199
4. Jari Kuivas (Finska)	199
5. Christian Kohlfurst (Avstrija)	199
6. Leopold Travner (Slovenija)	198

...
(26. **Žehelj**, 193, 29. **Zupan**, 192, ...)

Skupinski posnetek vseh udeležencev na podelitvi lovskih spričeval novim lovcem generacije 2004.

Mitja Kersnik (desni), strokovni delavec LZ Slovenije, razlaga lovskim pripravnikom iz LZ Maribor o namenu in pomenu GL LZS Ljubljanski vrh, predvsem o njegovem strokovnem in učno-vzgojnem poslanstvu.

predsednik LZ Maribor **Zoran Lešnik**. Izrekel je zadovoljstvo nad izkazanim znanjem dosedanjih pripravnikov, hkrati pa se je zahvalil tudi vsem predavateljem. Novim lovcem je zaželel uspešno in koristno delo v njihovih LD, ob tem pa jim je svetoval, naj ne pozabijo na vsakodnevno dopolnjevanje pridobljenega lovskega znanja.

Vodja tečaja je opisal potek izobraževanja in potek teoretičnega dela lovskega izpita, opozoril pa je tudi na nekatera statistična opažanja pri pripravnikih. Prek njih je namreč mogoče v trimesečnem spremljanju zaznati, koliko pozornosti so jim namenjala vodstva LD in njihovi mentorji. To se povsem konkretno odrazi prek njihovega vedenja in obvladovanja določenih praktičnih veščin in znanj. V razgovoru s pripravniki smo lahko opazili, da so nekatere LD v času, ko se je uveljavljala nov

Zakon o divjadi in lovstvu, vso pozornost usmerile zgolj v svojo vizijo nadaljnega obstoja in delovanja, ob tem pa povsem pozabile na lovske pripravnike, ki so

se morali sami prebijati skozi pripravniški staž. Zato se vodstva vseh takih LD ne bi smela čuditi, če jih bodo v prihodnosti novi lovci kdaj razočarali. Zelo neugodno je, če se novi lovci želijo uveljavljati zgolj na osnovi pridobljenega teoretičnega znanja na tečaju. Ob tem pa jim manjkata vzgojni in vedenjski del, ki bi ju morali pridobiti z mentorjem v LD še v času praktičnega usposabljanja. V takih razmerah namreč nastajajo lovci »modrijani«, ki s svojim nepravilnim vedenjem lahko naredijo v LD več škode kot koristi. Zato bi bilo dobro, da bi vsa taka vodstva LD to čim prej spoznala in poskušala zamujeno, kolikor je sploh mogoče, popraviti. To je bilo javno napotilo vsem LD na slavnostni podelitvi spričeval. Pristojni so mladim lovcem priporočili, naj pridobljeno znanje nenehno dopolnjujejo, kajti novi zakon o divjadi in lovstvu namreč zaupa v strokovno usposob-

ljenost slovenskih lovcev, zato nam tudi nadalje zaupa gospodarjenje z divjadjo in upravljanje lovišč. Zato je v tem času predvsem lovsko znanje naše najmočnejše orožje. Vse pridobljeno lovsko znanje je treba v čim večji meri uporabljati v korist divjadi in varstva okolja. To so vsi mladi lovci tudi obljubili v zaključnem zahvalnem govoru, ki sta ga pripravili mladi lovki **Lilijana Šurlan** in **Katja Mikolič**.

Branko Vasa

Nova generacija lovcev SK ZLD - Celje

V Celju je junija podpisala *Zaprisego slovenskega lovca* nova generacija lovcev Savinjsko-Kozjanske zveze LD, ki je bila letos še posebno številčna in je ob koncu izobraževanja na teoretičnem delu izpita pokazala odlično znanje. Praktični del izpita je predhodno uspešno opravilo 56 kandidatov, ki so jih lovske družine prijavele na tečaj.

Tečaj je potekal ob sobotah, od februarja do junija, v prostorih zveze. Zaradi veliko prijavljenih so bili pripravniki razdeljeni v dve skupini. Predavanja in izpiti so potekali v skladu s Pravilnikom o izobraževanju v lovski organizaciji. Zaključni izpit iz lovske zakonodaje je opravljalo 53 kandidatov. Dva kandidata bosta iz objektivnih razlogov zaključni izpit opravljala naknadno, le en kandidat, po izobrazbi veterinar, pa tečaja ni obiskoval, ker je menil, da to ni potrebno. Po novem zakonu o lovu in divjadi osebam, ki so na srednji gozdarski šoli ali visoki strokovni šoli oziroma univerzi

V Celju je 17. 6. 2004 podpisala *Zaprisego slovenskega lovca* nova generacija lovcev tamkajšnje območne lovske zveze.

Foto: L. Baršič

uspešno opravile izpit s področja biologije in ekologije prostoživečih živali, patologije divjadi ali lovstva, teoretičnega dela izpita dejansko ni treba opravljati. Vendar je Zakon začel veljati šele 20. maja in omenjena določba velja za naprej in ne za nazaj. Zato je izobraževalna komisija SK ZLD – Celje menila, da omenjeni kandidat ni opravil lovskega izpita.

Na zaključni slovesnosti ob podelitvi spričeval in po podpisu Zaprisege, ki je bila 17. junija v veliki dvorani celjskega Narodnega doma, so v kratkem kulturnem programu nastopili Lovski pevski zbor LD Škale in Savinjski rogisti. Podelitve spričeval so se udeležili tudi mentorji pripravnikov, sedaj že mladih lovcev, starešine LD in člani predavateljskega aktiva zveze. Tako kot leta poprej so najboljšim posameznikom izročili knjižne nagrade. Najboljši rezultat sta dosegla **Janez Černeck, LD Tabor, in Rok Ermenc, LD Ljubno ob Savinji**, ki sta izpit opravila s čisto petico. Štirje so imeli povprečno oceno 4,82, in sicer **Viljem Pavlovič, LD Vitanje, Marko Kladnik, LD Luče, Boštjan Mikuž, LD Smrekovec, in Srečko Škrubej, LD Luče**. Spričevala in knjižne nagrade sta izročila predsednik UO SKZLD Celje, **Janez Marin**, in predsednik Komisije za izobraževanje, dr. **Boštjan Pokorny**, ki je v svojem nagovoru poudaril, da je v zdajšnjem času znanje lovcev eno naših pomembnih orožij in da je znanje treba nenehno nadgrajevati. Vsem mladim lovcem je čestital k doseženemu uspehu in jim zaželel, da bi pridobljena znanja prenašali tudi na druge. Zahvalil se je članom predavateljskega aktiva za vložen trud, saj je nenazadnje učni uspeh, ki so ga pripravniki dosegli, tudi rezultat njihovega dela.

Na SK ZLD - Celje z veseljem ugotavljamo, da se nam kljub neugodnim časom za lovstvo ni treba bati za podmladek, saj imamo trenutno v lovskih družinah naše območne zveze evidentiranih 74 pripravnikov, ki bodo lovski izpit lahko opravljali prihodnje leto.

Zdravko Mastnak
Savinjsko-Kozjanska
ZLD - Celje

Novi lovci v ZLD Ljubljana

Lovski pripravniki ZLD Ljubljana, ki so lovski izpit opravi-

vili letos, so 30. junija 2004 na slavnostni podelitvi dobili lovska spričevala v gostišču Obrščak na Muljavi. Poleg pripravnikov in njihovih mentorjev so se slavnostne prireditve udeležili tudi nekateri predavatelji za teoretični del usposabljanja, in sicer **Blaž Krže, Boris Leskovic, Boštjan Lokar in Štefan Virjent**. Prireditev so popestrili štirje od sedmih **Domžalskih rogistov**, med njimi sta bila predsednik Gregor O. Rettinger in umetniški vodja **Ivan Kozarič**.

V uvodu je vsem novim lovcem čestital predsednik ZLD Ljubljana **Vojko Šemrov** in jih opozoril, da je uspešno opravljen lovski izpit šele začetek učenja ter še posebej poudaril, naj bodo previdni pri lovu ter naj se za odstrel divjadi odločajo skrajno preudarno. Pred podelitvijo spričeval je predsednik Komisije za izobraževanje ZLD Ljubljana **Vojko Stadler** predstavil tudi rezultate (evalvacije) anonimnih vprašalnikov, katerim je bilo letos dodanih tudi nekaj vprašanj

Predsednik Komisije za izobraževanje ZLD Ljubljana Vojko Stadler izreka čestitke tudi novi lovki v članstvu LD Hotedršica Simoni Gostinčar.

iz praktičnega dela pripravništva. Pripravniki so ocenili predavatelje po posameznih temah predavanj s povprečno oceno 5,3 od možnih 6. Pohvalili so tudi potek tečaja (z nekaterimi pripombami glede organizacije). Pripombe so imeli glede dolžine in hitrosti predavanj, pogrešali so selekcijo snovi glede pomembnosti, kritično so ocenili zamik predavanj – izpit (dinamiko izpitov), pomanjkanje enakih meril pri ocenjevanju. Splošna ocena pa je bila dobra, saj so ocenili, da so pridobili zelo veliko novega znanja za osebni razvoj, opravljanje lovskega izpita in lovske prakso. Literaturo so

Skupen posnetek novih lovcev (2004) v ZLD Ljubljana

ocenili kot dobro in primerno ter malce preobširno. Pri teoriji so pogrešali več novosti o novem Zakonu o divjadi in lovstvu. Praktično usposabljanje so ocenili kot dobro, strokovno znanje mentorjev odlično in so bili v celoti zadovoljni z njegovim delom. Od mentorjev so dobili tudi vso potrebno strokovno literaturo. Zaskrbljujoč pa je poda-

tajnik ZLD Ljubljana **Risto Verbič**. Prejeli so jih: za povprečno oceno 4,92 **Stanislav Škufca** iz LD Ivančna Gorica, **Borislav Stjepanović** za povprečno oceno 4,58 iz LD Domžale in **Marko Rajkovič** za povprečno oceno 4,50 iz LD Polhov Gradec.

Ob koncu uradnega dela je okrog 70 lovcev poskrbelo še za družabni lovski ropot pod vodstvom Štefana Virjenta, ki je ob tem opozoril na tradicijo in pomen lovskih šeg in navad.

Vojko Stadler,
predsednik Komisije
za izobraževanje in stike
z javnostjo pri ZLD Ljubljana

Nova generacija gorenjskih lovcev

V petek, 28. maja, so bila po naznanilu lovskih rogov v gostišču Zaplata pri Preddvoru slovesno podeljena spričevala 4 lovkam in 35 lovcem, ki so od 13. 2. do 22. 5. 2004 obiskovali teoretični tečaj, vmes opravili praktični del izpita iz predmeta Lovsko orožje in balistika ter ravnanje z orožjem, obiskali pa so tudi Gozdno učno pot pri Radovljici in Lovski muzej v Bistri.

Izredno dobro pripravljene slovesnosti sta se udeležila tudi predsednik LZ za Gorenjsko **Jože Sever** in podpredsednik **Anton Šubic**, predsednica izpitne komisije **Sely de Brea Šubic**, strokovni tajnik in vodja tečaja **Simon Pleško** ter predsednik Komisije za izobraževanje **Nikolaj Lapuh**.

Pri teoretičnem delu je sodelovalo 16 predavateljev, ki so opravili 18 predavanj, in sicer ob sobotah kar 11, ob petkih 5 ter ob četrtek in sredah po enega. Izpitni rok od posameznega predavanja do opravljanja izpita je trajal 11 dni, od zadnjega predava-

tek, da so štirje od pripravnikov navedli, da so bili z mentorjem v lovišču manj kot desetkrat in da je kar tretjina pripravnikov napisala, da je bila zelo malo seznanjena z internimi akti lovskih družin!

Od 37 pripravnikov, od katerih sta bila dva iz sosednih ZLD, jih je izpit uspešno opravilo 32. Štirje še niso opravljali izpitov ali še niso opravili popravnih izpitov, eden pa je odstopil. Poleg prejema lovskih spričeval so novi lovci podpisali tudi *Etični kodeks slovenskega lovca*.

Najuspešnejši trije so prejeli praktične nagrade, ki jih je priskrbel vodja tečaja in strokovni

nja (zakonodaje) do zaključnega izpita pa 14 dni.

Primernost takšnega načina opravljanja lovskega izpita se znova kaže tudi v uspešnosti, saj je povprečna ocena vseh izpitov dosegla vrednost **3,82**. Hvalevredno je tudi, da prihajajo mlajši, katerih povprečna starost je kar za polnih 20 let žlahtnejša

Z zaključnim nagovorom jih je na samostojne lovske steze pospremil predsednik Komisije za izobraževanje Nikolaj Lapuh, ko je dejal: »Z današnjim dnem je končana doba tako praktičnega kot teoretičnega spoznavanja in pridobivanja lovskega znanja, ki so vam ga nazorno predstavljali mentorji v neposrednih stikih z

povedi lova ter poskusov ogabne predstavitve lovcev javnosti neke, v politiki begave gospodične. Na drugi strani pa so oživali poženski relikti fevdalizma z velikopovršinskimi mejami gozdov z zahtevo, da lovna pravica pripada lastnikom obsežnih zemljišč, na katerih 'vse pade dol'.

Take in podobne zmotne, pohlepi in hotenja bi nas pripeljali v že zdavnaj preživeta nasprotja sedanjosti, kar pa je preprečil naravovarstveno naravnani Zakon o divjadi in lovstvu, s katerim se bo z določenimi spremembami nadaljevalo novo, modernejše obdobje slovenskega lovstva, katerega souresničevalci boste tudi vi. Vedno naj vam bo vodilo, da je prva lovčeva vloga v naravi – skrb zanj! Zato tudi je in mora biti lovec čuvar narave, in ne le divjadi, temveč vsega živega in neživega obdajanja. Torej, vedno in povsod: skrb za ravnovesje v vsakokratnem naravnem prostoru v smislu soodgovornosti, da ga ne bi porušili v svojo škodo in škodo drugih. In prav zato smo vam za vse tisto, kar vas čaka skozi vso pot vaše lovske dejavnosti, vcepiljati znanje, poglobljenost in skrb za naravo, čut za pravičnost in tovarištvo in ne nazadnje: naj vam lov postane pomembna stvar odgovornosti in časti. Zato, spoštovani tovariši, zvesto sledite učiteljici naravi, saj vas bo le tako nagradila z neizmernim bogastvom spoznanja njenih širin in globin.«

Ko so znova odtrabili rogovi, je napovedovalka in hkrati z najvišjo izpitno oceno med lovkami, **Urška Tavčar**, napovedala zahvalni govor tudi najboljšega med lovci, **Staneta Berganta**, ki se je v imenu razreda zahvalil predavateljem, mentorjem, izpitni in strelski komisiji, lovskim družinam in Gorenjski lovski zvezi.

Potem je organizator srečanja, Marijan Kous, z mojstrskim zamahom sablje odprl steklenico penete šampanjca. Ko so natočili, je nazdravil na srečanje, zahvalo in prijetno počutje.

Tako je bil slavnostni del končan, srečanje pa se je nadaljevalo s pogostitvijo v sproščenem in prijetnem druženju novih ter starih lovskega tovarišev.

Nikolaj Lapuh,
predsednik Komisije
za izobraževanje ZLD Gorenjske

Obvestilo

Poročil o končnih letošnjih izobraževalnih programih v območnih LZ, pa tudi zapisov o 50-letnicah nekaterih lovskega družin je prispelo v uredništvo toliko, da vseh ni bilo mogoče objaviti že v tej številki, saj bi preveč preseglji domnenjeni obseg za to rubriko. Dopisnike prosimo za razumevanje in strpnost.

Uredništvo

O lovski razstavi na sejmu Lov 2004 v Gornji Radgoni nekoliko drugače ...

Pri takšnih projektih, kot je postavitve in ureditev lovske razstave na državnem nivoju, pravijo, da je trud poplačan, če razstava uspe in če je izvajalec po razstavi deležen tudi javnih pohval. No, teh res ni manjkalo, in sicer ne v medijih, kot tudi ne s strani vodstva Radgonskega sejma, prosvetnih delavcev in tudi lovcev. Pohvale so bile izrečene predvsem na vsebinsko zasnovano in oblikovno izvedbo razstave, ki je, kot so povedali obiskovalci, nudila resnično sproščen pogled na divjad v naravnem okolju. Na obrobju osrednjega dela razstavnega prostora je bilo tudi nekaj gojitvenih, deformiranih trofej, ki pa so bile namenjene le za ilustracijo razlogov, ki pogojujejo nastanek takih anomalij trofejnih delov divjadi. Nekaj vrhunskih trofej je bilo namenjenih tujim lovskega gostom, ker kapitalne trofejne živali navadno namenjamo tudi za lovni turizem. Ob pohvalnih, pa tudi kritičnih pogledih na razstavo pa le malo kdo pomisli tudi na to, koliko umskega in telesnega napora je potrebna za pripravo takšne razstave. Zato sem se odločil, da kot avtor in odgovorni nosilec tega projekta javnost seznanim tudi s temi, »nevidnimi« podatki.

Nova generacija gorenjskih lovcev, ki so izpit opravili v času menjave lovske zakonodaje.

od sedanje starosti članstva naše zveze.

Slovesnosti so vsekakor dali svoj pečat v pražnje lovske kroje oblečeni mladi lovci, ko so prejeli z znanjem pridobljena spričevala, ki jim jih je izročila predsednica Izpitne komisije Sely de Brea Šubic ob vsakokratnem stiku lic. Po podelitvi spričeval je predsednik ZLD Gorenjske Jože Sever v svojem nagovoru nanižal predvsem zanimive posebnosti te generacije v času lovskega izobraževanja. Povedal je: »S tečajem ste začeli, ko je še veljal star lovski zakon, končali pa, ko je že teden dni veljal nov, skozi toliko čeri prekrmljen, lovski zakon. Posebnost je tudi ta, da zanimanje za dejavnosti lova in lovstva med mladimi narašča, kar dokazuje najštevilnejša letošnja generacija v primerjavi z lanskim (31) in predlanskim (24) številom novih gorenjskih lovcev. In kot tretja, razveseljuje posebnost današnje slovesnosti je pa ta, da ste nanjo povabili svoje mentorje, predstavnike Gorenjske lovske zveze, svojce in prijatelje, novinarje in bohinjske lovske rogiste. Dragi solovci, želim vam uspešnosti in uveljavitve v vašem lovskega udejstvovanju in zapomnite si: odslej med seboj nismo več gospodje, ampak lovske tovariši!«

naravo in predavatelji na nekajmesečnem pridobivanju teoretičnega znanja. Postali ste izprašani in z zaprisege Etičnemu kodeksu tudi polnopravni člani slovenske lovske organizacije. Vaše tozadevno izobraževanje je potekalo prav v času težkega rojevanja novega lovskega zakona, ob katerem so nastajala slaboumna nasprotja med tistimi, ki so bili za splošno prepoved lova ob dvigovanju transparentov z napisi: Lovci pobijajo vse, kar leze in gre ..., Skrb lovcev za divjad je enaka skrbi pedofilov za otroke ... in še in še podobnih izmišljotin in laži namišljenih zagovornikov pre-

Urška Tavčar, ena od najuspešnejših slušateljcev, je povezovala program slovesne podelitve spričeval v okviru ZLD Gorenjske.

Foto: S. Pleško

Vse podatke povzemam iz poročila, ki je bilo posredovano UO LZ Maribor, ki je bila v tem letu odgovorni nosilec za pripravo in izvedbo lovske razstave na sejmu LOV 2004 v Gornji Radgoni, ki je bil od 7. do 9. maja 2004.

Predloženo vsebinsko in oblikovno zasnovano lovske razstave na sejmu Lov 2004 v Gornji Radgoni je sprejel UO LZ Maribor in jo ponudil v obravnavo in sprejem Programskemu svetu sejma LOV 2004, ki ga je vodil **Jože Strle**, državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije. Projekt je bil na seji Programskega sveta, ki je bil 28. 11. 2003, v celoti sprejet. To je bila tudi osnova, da so se začele vse potrebne aktivnosti. Tako je LZ Slovenije pridobila tri ponudbe za namestitev razstavnih panojev, kar je tudi sama financirala. Na LZ Maribor pa so stekle priprave za pridobitev sponzorjev in za oblikovanje ekipe, ki je nato vodila vse druge aktivnosti glede zagotovitve potrebnih razstavnih eksponatov, izposoje trofej in vsega drugega, kar je bilo potrebno za celovito izvedbo takšne lovske razstave. Vse to je bilo vsebinsko, kadrovsko in organizacijsko pravočasno pripravljeno, tako da smo se lahko 3. maja 2004 brez vsakih ovir lotili konkretnega operativnega dela. Ta dela pa so zajemala: položitev travnate podlage, namestitev razstavnih panojev, barvanje, poslikavanje in oblaganje panojev, oblikovanje podnožij za namestitev eksponatov, iskanje, zbiranje in dovoz raznega dekorativnega materiala (smrečje, panji, grmičevje, kamenje, mahovi, trave, prod itn.), zbiranje in dovoz eksponatov in trofej, priprava eksponatov in trofej (preparator-ska dela), razporeditev eksponatov in namestitev trofej, slikovnega materiala in grafičnih prikazov, ureditev ribnika in barjanskega habitata, ureditev razsvetljave (reflektorjev) in postavitve visoke preže za projektor, ureditev informacijskega prostora in izobraževalnega kotička, ob zaključku razstave demontaža in razvoz eksponatov trofej in drugega materiala.

Pri izvedbi vseh naštetih del so nas sponzorsko podprli poleg LZ Slovenije še Pošta Slovenije, Velleda – Hiko Trade Maribor, GG Maribor, Trg Stan, d.o.o., Maribor, in ZLD Prlekije. Operativno so lovske razstave pripravljali lovci LZ Maribor in njihovi pri-

jatelji v času od 3. do 6. maja 2004, razstavo pa so demontirali v dneh od 11. do 12. maja 2004. Pri vsem delu so posamezniki opravili naslednje število prostovoljnih delovnih ur:

1. Branko Vasa – avtor in vodja projekta	96 ur
2. Vojko Podgornik – pomočnik vodje projekta	43 ur

11. Andrej Ivančič iz LZ Maribor	7 ur
12. Janko Kralj iz ZLD Prlekija	6 ur
Skupaj je bilo opravljeno	242 ur

Za dovoz in razvoz vsega razstavnega materiala je bilo prevoženih prek 1.500 km. Za promoviranje slovenskega lovstva in stike z razstavljalci iz drugih

Pogled na osrednji del lovske razstave

Glavni ustvarjalci lovske razstave (od leve): Miran Prelog, za postavitve panojev; Branko Vasa, vodja projektne skupine; Vojko Podgornik in njegov pomočnik Karel Strmšek, kipar in slikar, ter Ivan Rus, montažer.

3. Karl Strmšek – akademski slikar in kipar	20 ur
4. Miloš Trbulin – pomočnik slikarja	14 ur
5. Andrej Hauptman – preparator	10 ur
6. Franc Vidmar iz LD Zreče	12 ur
7. Jože Ferik iz LD Paloma	10 ur
8. Franc Jager iz LD Paloma	8 ur
9. Ivan Rus iz LD Pobrežje	8 ur
10. Anton Koropec iz LD Poljskava	8 ur

držav so delavci strokovnih služb LZ Slovenije v vseh treh dneh namenili najmanj 80 ur svojega časa. Za vsa podarjena sredstva in material ter opravljene prevoze in žrtvovane ure izrekam sponzorjem in izvajalcem iskreno javno zahvalo. Glavni darovalci eksponatov, trofej, slikovnega in drugega materiala pa so bili: **Branko Vihar** iz LD Vuzenica, **Srečko Kropce** iz LD Kog, **Stanko Napast** iz LD Črešnjevca, **Danijel Mlakar** iz LD Kungota, **Ivan Waldhiter** iz Brestelnice, **Miloš Trbulin** iz Poljčan, **Janko**

Mohorič, Jože Pečovnik, Mirko Draškovič, družina Erker in Branko Vasa iz LD Poljskava, **Stanko Kapun st. in Stanko Kapun ml.** iz LD Šmartno na Pohorju, **Tone Križanič** iz LD Cingonca, **družina Mikulič** iz LD Poljačnice, **Vojteh Kikl** iz LD Slov. Bistrica, **Franc Vidmar, Jernej Gričnik, Tone Hren, Niko Stanojevič, Jože Kovše in Konrad Hrovat** iz LD Zreče, **Peter Krajnc, Tomo Ivančič, Andrej Ivančič in družina Mom** iz LD Fram, **Štefan Cmrčnjak** iz LD Gaj, **Zoran Lešnik** iz LD Pernica, **LD Šentilj, Radvanje in Lenart** ter **LZ Maribor**.

Tako je prek 40 naštetih lastnikov posodilo za lovske zastave 165 eksponatov, lovskih trofej in slik. Samo z njihovo pomočjo smo lahko obiskovalcem razstave prikazali divjad, ki še krasi našo prelepo domovino, za kar jim na tem mestu v imenu organizatorja razstave izrekam javno zahvalo.

Branko Vasa

Kras in morje

12. sejem Dnevi kmetijstva, gozdarstva in ribištva v Trstu

Konec maja, natančneje od 26. 5 do 30. 5. 2004, je bil v Trstu 12. sejem z naslovom **Dnevi kmetijstva, gozdarstva in ribištva**, letos poimenovan **Kras in morje**. Na povabilo organizatorjev sejma se je k sodelovanju odzvalo tudi **DSL F - JK – DOBERDOB**, ki se je predstavilo s svojo stojnico. Odgovornost za organizacijo sta prevzela tajnik **Marino Bresciani** in odgovorni član za kulturo **Erik Husu**.

27. 5. 2004 je bila predstavljena italijanska različica naravoslovnega dokumentarca, ki ga je **Boris Leskovic** že predstavil v 7-8/04 številki Lovca. Italijanski lovci in drugi javni organi so bili nad videnim navdušeni in zadovoljni; predvsem s predstavitvijo vloge lovcev v sliki in z besedami, pa tudi poslanstva lovcev in njihovega dela v 21. stoletju. Istega dne sta v večernih urah nastopila tudi **Lovski pevski zbor Doberdob** in skupina **Notranjski rogisti**, ki sta popestrila sejem in s tem privabila še druge radovedneže, ki so z veseljem prisluhnili slovenski lovski kulturi.

K sodelovanju je **Društvo slovenskih lovcev Furlanije - Julijske krajine – Doberdob** povabilo tudi italijanske lovske

Foto: J. Ukmar

Utrinek s sejma Kras in morje, ki je bil konec maja v Trstu.

organizacije, da bi tako še bolj potrdili povezovanje med italijanskimi in slovenskimi lovskimi organizacijami. Povabilu se je odzvala le **Enalcaccia**, ki se je očitno edina zavedala pomembnosti tega dogodka. Sočasno se nam je pridružila **Lovska Zveza Slovenije** iz matične domovine. Njena strokovna služba nam je omogočila tudi uporabo panojev, ki so bili namenjeni za predstavitev na sejmu. Tovrstno povezovanje je potrdilo pristnost in korektnost odnosov med omenjenima organizacijama in našim društvom, saj so bile nad njegovo prizadevnostjo in dejavnostjo navdušene vse prisotne italijanske in slovenske organizacije (Zavod za Gozdove Slovenije in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano). Našo stojnico si je vsak razstavnici dan ogledalo tudi veliko učencev iz najrazličnejših šol. Svoje naravoslovno znanje so nadgradili z ogledom nagačenih živali, ki so jih prinesli člani **Enalcaccia**, panojev LZS in uspelega dokumentarca našega društva **Kras – flora in favna**. S tem je bila spet potrjena pomembna pedagoška dejavnost našega društva.

Udeležba na sejmu je bila izredno pomembna za naše društvo. Ob tej priložnosti se iskreno zahvaljujemo Lovski zvezi Slovenije in italijanski **Enalcaccia** za tovariško sodelovanje ter vztrajno pomoč, članu **Juriju Umariju** za prevod besedila na slovenskih panojih v italijanščino ter drugim članom našega društva in pevskega zbora: **Miru Marsetiju**, **Liviu Tenzeju**, **Silvanu Campagnoli**, **Egonu Malalanu**, **Leopoldu Vatovcu**, **Edwinu Gregoriju** ter **Karlu Furlanu**.

Erik Husu

Pogini živali zaradi klateških psov

kljub stalnim opozorilom, da so potepuški psi velika nevarnost za divjad, smo pogosto priče njenemu poginu ravno zaradi posledic pasjih ugrizov. V loviščih lovskih družin Šaleške doline je takih primerov veliko in kljub stalnemu obveščanju v lokalnih in drugih medijih je neodgovornih lastnikov psov še vedno precej. V LD Smrekovec iz Šoštanja so letos pozimi, ko nas je narava obdarila z bogato snežno odejo, v njihovem lovišču zabeležili nekaj takih primerov. Tudi v njihovem lovišču je najpogostejša žrtev potepuških psov srnjad, marca letos pa so psi v Belih Vodah pokončali in potem raztrgali tudi gamsa, ki se verjetno zaradi visoke snežne odeje in oslabelosti ni mogel pravočasno umakniti pred njimi.

Podoben primer se je v začetku junija pripetil tudi v naselju Paka pri Velenju. Tokrat je bil žrtev potepuškega psa dveletni zdrav srnjak, ki je pred zasledo-

Foto: D. Kljajič

Franc Blažič ob poginulem srnjaku.

valcem bežal po skalnem gozdnem robu nad naseljem Paka. Na skalah je srnjaku spodrsnilo ali pa ga je pes zaradi izčrpanosti morda dohitel, saj so bili na srnjakovih nogah vidni sledovi pasjih ugrizov, in srnjak je omahnil približno deset metrov globoko. Z rogom se je ujel na zaščitno mrežo, na njej obvisel in poginil. Lovec LD Velenje **Franc Blažič**, ki so ga obvestili od dogodka, je lahko ugotovil le še srnjakovo smrt. Klateški pes, ki je preganjal srnjaka, je še dobro uro po omenjenem dogodku negibno

skem položaju za pečenega odojka.

Strelskega tekmovanja se je udeležilo skupaj 18 ekip od blizu in daleč, že standardno pa so bile zastopane tudi lovška društva iz R Hrvaške, ki mejijo z našo lovsko družino. Ekip je bilo nekoliko manj, kot jih je bilo lani, a je bilo kljub temu vzdušje tekmovalno in veselo pozno v noč. Ekipe so se glede na rezultate razvrstile po naslednjem vrstnem redu: **1. LD Križevci** iz Prekmurja, **2. SD Rudar - Globoko** in **3. LD Fazan - Štrigova (RH)**.

Foto: S. Kroppe

Zmagovalca v streljanju za pečenega odojka (prvega tekmovalnega dne): **Blaž Kukec** in **Venčeslav Bezjak**, ki sta svojo nagrado razdelila tudi med druge tekmovalce.

čakal na gozdnem robu, da bi prišel do svojega plena. Tudi to je dokaz, da smo za takšno ravnanje naših hišnih ljubljencev krivi ljudje, saj živali pri zasledovanju vodita le nagon in želja po plenu. Številna opozarjanja lovcev in drugih so le »glas vpjičega v puščavi«.

Damijan Kljajič

Tudi v lovskem položaju - za pečenega odojka

Lovska družina **Kog** je 10. in 11. julija letos organizirala tradicionalno tekmovanje v streljanju na glinaste golobe na domačem strelišču na Vitano. Za razliko od lani so se morali udeleženci obleči bistveno topleje, saj so bile temperature precej nižje kot ponavadi za ta letni čas. V soboto je bila uradna vaja v streljanju, obenem pa so ekipe in posamezniki lahko že tekmovali za uradni rezultat. Tekmovanje je potekalo v ekipni, pokalni, nagradni konkurenci in oba dneva tudi tekmovanje dvojic v lov-

V streljanju za »pokal« je sodelovalo skupaj 50 strelcev, ki so z večkratnimi (neomejenimi) poskusi dosegli naslednjo razvrstitev: **1. Milan Židov**, LD Fazan – Štrigova, **2. Stanko Branda**, LD Fazan Štrigova, **3. Venčeslav Bezjak**, LD Bresnica – Podgorci.

V kategoriji »nagradnega« streljanja je tekmovalo 89 strelcev. Za rezultat je štel najboljši dosežek v neomejenem številu poskusov: **1. Stjepan Leskovar** – Čakovec, **2. Miro Cvetko**, LD Velika Nedelja, **3. Marjan Ošlovnik**, Trbonje.

Tudi letos so nagrade prejeli vsi do 36. mesta v tej kategoriji; prejeli so praktične in denarne nagrade.

V tekmovanju dvojic za »pečenega« odojka se je razmerje »sil« glede na lani nekoliko spremenilo. Par **Blaž Kukec** (LD Kog) in **Venček Bezjak** (LD Bresnica - Podgorci) sta letos slavila samo v soboto, v nedeljo sta bila najboljša **Stanko Branda** in **Stjepan Solar** (oba LD Fazan - Štrigova). Glede na stare šege in navade sta oba para s pečenim odojkom počastila še vse prisotne.

Mag. S. Kroppe

Prav ponosni smo na našega najstarejšega lovca **Franja Ribiča**, ki je letos 29. 3. praznoval 85-letnico. Je še edini živeči lovec od ustanoviteljev LD Kapla. Rodil se je leta 1919 na Kapli, kjer je preživel mlajša leta. Lovski izpit je opravil leta 1939 pri deželnem Poglavarstvu Dravograd. To je bil čas, ko so bila vsa lovišča v zakupni pravici in ni bilo prostora za vsakega. Franjo je imel srečo, da je bil skrbnik pri enem od zakupnikov in je pri njem spoznal naravo in divjad. Začetek 2. svetovne vojne je spremenil marsikaj, tudi lov.

Okupacija Slovenije je zelo prizadela zavedne Slovence, še posebno njega. Ko se je oblikoval znani Lackov odred, se mu je pridružil tudi Franjo in se kot borec bojeval do konca vojne. Svojo zavednost je pokazal kot neustrašen borec, zato je prejel red zaslug za narod, medaljo za hrabrost in medaljo Lackovega odreda.

Konec vojne mu je prinesel druge obveznosti. Bil je prvi tajnik na obmojnem območju, ki je bilo pod posebnim udarom. Franjo je to delo dobro opravljal v zadovoljstvo vseh krajanov.

Leta 1946 je bil gonilna sila pri ustanavljanju LD Kapla in je od začetka vodil administrativna dela. Izvoljen je bil za prvega gospodarja (1946 do 1950), bil je predsednik NO (1970 do 1976), predsednik SLO (1975 do 1983), član DK, predsednik Izobraževalne komisije LD, član UO LD (1946 do 1982), stalni vodja revirja. Za svoje aktivno in prizadevno delo je dobil znak LZS za lovske zasluge, red III. stopnje in priznanje LZ Maribor. Franjo je veliko dela opravil tudi kot dolgoletni preglednik in zbiralec uplenjene divjadi. Med lovci LD Kapla velja še vedno kot pravi mentor in če kdo potrebuje kak nasvet, je Franjo pravi naslov. Nima veliko trofej, na eno pa je prav ponosen; ne zato, ker ima rogovec srnjaka z zlato medaljo, temveč zaradi spominov z lova na tega srnjaka. Trud se mu je namreč obrestoval po 19 izhodih v lovišče.

Spoštovani Franjo, naj se ti ob tvojem visokem življenjskem jubileju iskreno zahvalimo za vse, kar si postoril v prid naše LD. Želimo si, da bi ti lahko še dolgo nazdravljali z levico in se družili s teboj.

LD Kapla - N. K.

Mirko Leban, najstarejši član LD Čepovan – po letih in po lovskega stažu – se je rodil 2. 5. 1924 v Kalu nad Kanalom, obrobni vasi na zahodnem delu Banjške planote. Čas pod italijansko oblastjo, v katerem se je Mirko rodil, preživljal otroštvo in mladost, ni bil naklonjen slovenskemu življenju na Primorskem. Že kot otrok se je soočil s pomanjkanjem. Po končani osnovni šoli v domačem kraju, seveda italijanski, je odšel v semenišče v Gorico. Po 5 letih ga je zapustil in se vrnil domov, a je bil takoj mobiliziran v italijansko

vojsko in poslan v južno Italijo. Po kapitulaciji Italije je odšel v Dalmacijo in se vključil v partizansko vojsko. Najprej je bil na otoku Visu v obrambnih enotah komande jugoslovanske vojske. Kmalu se je vključil v 3. prekomorsko brigado NOV. Osvobajali so jadranske otoke in Dalmacijo. Po osvoboditvi Knina so ga poslali v oficirsko šolo v Beograd. Ko jo je končal, je kot aktiven oficir JLA služboval v Zagrebu. Leta 1948 je hotel zapustiti vojsko, a so ga – ob resoluciji Informbiroja – kot dezerterja zaprli. Po skoraj enoletnem zaporu je bil spoznan za nedolžnega in so ga izpustili.

Po prihodu domov se je najprej zaposlil pri Primorju - Ajdovščina, pozneje na Občini Kal nad Kanalom ob Soči ter Nova Gorica kot tržni inšpektor; nato še pri SGP - Nova Gorica, kjer je služboval do upokojitve.

Mirko se je včlanil v LD Čepovan leta 1952. Ker je bil sposoben in aktiven, je takoj ponudil pomoč pri vodenju LD Čepovan. Starešina LD Čepovan je bil leta 1956, gospodar v letih 1961 in 1962, predsednik NO pa od 1982 do 1988 in predsednik DR LD od 1975 do 1982. Še vedno se najraje ukvarja z lovske kinologije – vzreja kratkodlake istrske goniče. Marsikateri lovec iz naše ali sosednje LD je izšolal psa iz njegovih legel.

Mirkova puška se je malokdaj oglasila, a ko se je, je divjad obležala v ognju. Kot sam pravi, je kmalu po upokojitvi puško obesil na klin in jo prime v roke le, kadar jo očisti ali nese na tehnični pregled.

Za zasluge v lovsstvu je bil Mirko odlikovan z bronasto in srebrno plaketo LD Čepovan, z znakom ZLD Gorica za zasluge, znakom LZS za zasluge ter z znakom KZS. Zaradi izjemnih zaslug smo mu leta 1994 podelili častno članstvo V LD Čepovan.

Mirko, čestitam vam za vaših 80 let! Naj vam zdravje še naprej služi, da boste lahko še dolgo poslušali lajež vaših istrijancev in naj vam bo jesen življenja mirna in prijetna ob vaši ženi Miri in drugih domačih!

LD Čepovan – M. V.

V prvih dneh maja je praznoval 70-letnico življenja dolgoletni član LD Grosuplje **Peter Dimić**. Visok jubilej je primerno proslavil v krogu prijateljev, lovecev in znancev. Peter se je rodil 3. 5. 1934 v Ljubljani. Član LD Grosuplje je postal leta 1956. Z vstopom med grosupeljske lovce se mu je uresničila dolgoletna želja po neposrednem stiku z naravo, ki je v njem tlela že od otroških dni, zato se je tudi poklicno zapisal naravi kot gozdarski tehnik.

V LD že skoraj 50 let vestno opravlja vsa zaupana dela in funkcije. Po stažu je tretji z najstarejšim članstvom in kot gozdar je v naših revirjih gotovo najboljši poznavalec živalstva pa tudi gozdov, v katerih je dolga leta uspešno gospodaril.

Peter je bil od leta 1964 pa vse do danes član UO družine; od tega je bil 12 let gospodar LD (od 1964 do 1966, 1970 do 1976 in od 1976 do 2000) in 10 let starešina (1994 do

1996 in 2000 do 2004). LD skoraj ni izpeljala akcije, pri kateri ni sodeloval. Se posebno se je zavzel pri biotehničnih delih in skrbi za prehrano divjadi. Sodeloval je tudi kot član IO Krimskega LGO in bil član IO ZLD Ljubljana. Dejavno deluje tudi v LKD Ljubljana v IO in strokovnem svetu.

Brez lovskega psa praktično ni bil nikoli, v zadnjem obdobju je vodnik brak-jazbečarjev, prej pa ptičarjev. Peter je tudi dolgoletni kinološki sodnik za ocenjevanje dela in zunanosti lovske psov. Na skupnih in skupinskih lovih ne gre nikoli na stojišče, ampak še vedno, tudi pri sedemdesetih, s svojim psom vedno sodeluje v pogonu in je često tudi vodja pogona. V svojem dolgoletnem članstvu in kot dober poznavalec

lovskega lovstva je bil mentor na desetine solovcev, do katerih je bil zahteven in dosleden, a tudi zelo pravičen.

Peter je bil tudi izreden strellec, večkratni reprezentant v nekdanji Jugoslaviji in v Sloveniji, in sicer tako v športnem kot lovskega strelstvu. Bil je tudi olimpijski reprezentant.

Za vse opravljeno delo je Dimić prejel številna priznanja: znak LZS za zasluge ter reda III. in II. stopnje, za zasluge v lovske kinologiji pa srebrni in zlati znak ter reda II. in I. stopnje.

Spoštovani Peter, želimo ti, da tako čil in zdrav ostaneš še dolgo med nami, privoščimo ti še veliko lovskega užitek ter zvrhano mero veselja v naši družbi in na zadnjih pogonih!

LD Grosuplje - M. A.

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

95-letnico

Miha Uršič, LD Kobarid

85-letnico

Blažo Glavatovič, LD Planina
Jože Jurca, LD Bukovje
Stane Kampjut, LD Smrekovec
Miha Kocijančič, LD Strojna
Miha Kolarič, LD Jože Lacko
Franc Rifež, LD Peca, Mežica
Franc Vogrinc, LD Polzela

80-letnico

August Grudnik, LD Luče ob Savinji
Štefan Holcman, LD Dolina
Ludvik Horvat, LD Pečarovci
Ivan Juvan, LD Ruše
Stane Kuželički, LD Banja Loka
Anton Miklič, LD Dobropole
Milan Šetina, LD Vojnik
Florjan Šunkar, LD Motnik, Špitalič
Slavko Miroslav Trčon, LD Strunjan
Karel Troje, LD Smuk, Semič

75-letnico

Ludvik Adamlje, LD Jošt, Kranj
Anton Adlešič, LD Adlešiči
Martin Arhnaver, LD Šmartno pri Litiji
Maruša Babnik, LD Vodice
Evgen Bogataj, LD Dole nad Idrijo
Ciril Brandstatter, LD Gabrovka
Jože Cingrle, LD Čaven
Franc Gačnik, LD Mirna Peč
Ivan Gorjup, LD Velike Lašče
Jože Gradolnik, LD Horjul
Edi Hojak, LD Čepovan
Franc Kemperl, LD Begunje
Anton Kavčič, LD Begunje
Franc Kobal, LD Col
Mihael Kostevc, LD Kozje
Miha Kukovec, LD Voličina
Franc Kutin, LD Smast
Stanko Lešnik, LD Slovenska Bistrica
Alojz Mahkovic, LD Litija
Ludvik Mulec, LD Begunje
Marjan Nikolavčič, LD Sabotin

Stanko Petrič, LD Horjul
Franc Rozman, LD Handil
Franc Sladič, LD Goznik, Griže
Ivan Stepan, LD Loka, Črnomelj
Slavko Strle, LD Gorenje Jezero
Janez Štrekelj, LD Polhov Gradec
Marjan Vrščaj, LD Črnomelj
Franc Zupanc, LD Selca

70-letnico

Stane Becele, LD Padež
Karel Bedek, GL Kompas
Ivan Berce, LD Jošt, Kranj
Jože Brate, LD Mirna
Jože Bučar, LD Dolenjske Toplice
Dušan Čepirlo, LD Tomišelj
Franc Debeljak, LD Velike Lašče
Janez Janžič, LD Oplotnica
Mavricij Jurkošek, LD Loka pri Zidanem Mostu
Jože Košmrlj, LD Novo mesto
Vinko Lavrenčič, LD Gaj nad Mariborom
Dušan Lukežič, LD Fajti Hrib
Franc Lušin, LD Sodražica
Anton Mevc, LD Cerknica
Peter Mravljak, LD Košaki
Edvard Osrajnik, LD Orlica, Vuhred
Tomislav Prah, LD Podvelka
Anton Pugelj, LD Struge na Dolenjskem
Franc Pukšič, LD Markovci
Slavko Puš, LD Šentvid pri Stični
Teodor Sašič, LD Šmartno pri Litiji
Alojz Skubin, LD Drezelnica
Maksimiljan Šimenc, LD Kamnik
Drago Štukl, LD Podčetrtek
Josip Troha, LD Sinji Vrh
Alojz Vodopivec, LD Fajti Hrib
Franc Vrabčič, LD Koprivna Topla
Milan Zajamšek, LD Mislinja
Stane Zelnik, LD Grosuplje

Vsem jubilarom iskrene čestitke!

* Po podatkih, ki so nam jih posredovali tajniki LD na članskih seznameh!

Črna žolna

Kdor rad zahaja v naravo, lahko že zgodaj spomladi v gozdu zasliši globoko bobnenje izpod udarcev močnega kljuna črne žolne (*Dryocopus martius*).

Njeno udarjanje z dolgim močnim kljunom ob trhlo drevesno deblo je mogoče slišati več kilometrov daleč, če smo pozorni pri poslušanju glasov iz gozda. Hkrati pa črna žolna s takšnim potrkanjem s kljunom nakazuje tudi svoje teritorialno območje, kjer si je izbrala in uredila svoj prostor za gnezdenje in po katerem išče hrano zase in za svoje mladiče.

Po več kot desetih letih fotografiranja narave mi je letos na našem območju uspelo najti kar tri gnezda črne žolne. Nikoli ne iščem gnezda živali, ker menim, da morajo imeti v času gnezdenja vse živali čim več miru, da lahko nemoteno vzgojijo svoj zarod. Vsa tri dupla, ki sem jih pregledal, so bila izdobljena že pred mnogo leti, vendar doslej nikoli zasedena. Po izkušnjah sklepam, da so imeli doslej duplarji na voljo dovolj dreves za izdelavo novih duplin, zdaj pa jih je začelo primanjkovati.

Ob prehodu v tretje tisočletje, ko so pri nas nastale tudi precej radikalne družbene spremembe, se je to odrazilo tudi s posegi v naravni prostor. Pri tem je najbolj izpostavljen ravno gozd. Z denacionalizacijo, ki je bila pri nas dokaj hitro končana (Zgornja Savinjska dolina), so se že kmalu pokazale tudi velike rane na nekaterih gozdnih površinah. Tiha ekonomska kriza, ki se kaže v celotnem evropskem prostoru, se nedvomno kaže tudi kot posledica intenzivnejšega izkoriščanja gozdnih parcel. Pri tem »poslu« enakovredno delujeta oba dejavnika: tako družbeni kot zasebni sektor. Strojna mehanizacija je prodrla v doslej najbolj skrite koticke, ki so bili še ohranjeni predvsem zaradi nedostopnosti. Tako se je ponekod že povsem porušilo naravno ravnovesje. Tak primer je tudi območje Raduhe, kjer so delavci ZGS pred tremi leti ob celotni cestni trasi posekali vsa stara drevesa z dupli, čeprav so mnogi gozdarji, ki so obenem tudi ornitologi, večkrat opozarjali na ekološki pomen takšnih dupel tudi v strokovnem gozdarskem tisku. Ekonomska vrednost takih mrtvih dreves v nobenem primeru ne odtehta neprecenljive povzročene škode, ki je bila s takim dejanjem storjena mnogim živalskim

Velika črna žolna s potrkanjem ob drevesno deblo tudi glasovno označuje svoj teritorij.

Habitat črne žolne v Zg. Savinjski dolini

vrstam, katerih razvoj je povezan s takšnimi dupli.

V zdajšnji sodobni družbi ozaveščen in naravoslovno zavzet posameznik kljub številnim pisnim opozorilom in apelom za kakršno koli preprečitev takšnih nehumanih posegov v naravni prostor zaradi prikritih ekonomskih strasti in interesov ne prodre s svojimi spoznanji.

Da pa tudi letošnja razveseljiva najdba treh gnezd ni bila povsem uspešna, je zopet poskrbel človek. Ravno v času, ko so bili že izvaljeni mladiči, je pri enem gnezdu lastnik začel sekati les v neposredni bližini bukve z gnez-

dom. Samo nekaj dni je bilo dovolj, da mladiči niso mogli od staršev dobiti dovolj hrane, zato so poginili od lakote. Dokaz za to je bila kanja, ki je pod gnezdom pobirala mrtve mladiče, ki so pred smrtjo popadali iz dupla, ko so v svoji lakoti prosili za hrano. Zaradi nemira in hrupa ob sečnji se namreč samec in samica nista upala približati gnezdu z mladiči.

Koliko časa bo zopet potrebno, da se bo par črnih žoln zopet vrnil gnezdit v staro bukev, pa gotovo ne ve niti Ciganka.

Milan Cerar
Ljubno ob Savinji

Jubilejni ples lovcev LD Zreče

Lovska družina Zreče je eno izmed društev z najbogatejšo tradicijo v kraju, saj je naslednica *Lovskega kluba*, ustanovljenega v Zrečah že leta 1910, ki je gospodaril z okrog 3.000 ha lovni površin južnega Pohorja. Prvi predsednik osemčlanskega konzorcija je bil posestnik in trgovec **Jože Preskar** z Loške Gore.

Med obema vojnama je tradicija nadaljevala zreška lovsko družba, imenovana *Sraka*, ki je bila podzakupnica približno 2000 ha. V njej se je udeleževalo 23 takratnih zreških lovcev, vodil pa jo je ravnatelj zreške osnovne šole **Karel Mravljak**. Prav on je 15. 8. 1946 tudi sklical ustanovni Občni zbor Lovske družine Zreče, katerega se je udeležilo 12 lovcev.

Z ustanovitvijo Državnega lovišča Pohorje je sosednja LD Skomarje izgubila več kot tri četrtine lovišča, ki je sicer obsegalo 1.755 ha. Zato se je 13. 12. 1949 njihovih šest članov priključilo zreški lovski družini, LD Skomarje pa je bila ukinjena.

Trudimo se, da bi s 4.200 ha večinoma pohorskega sredogorskega lovišča čim bolje gospodarili, vendar izkupiček od prodane divjadi še zdaleč ne zadošča za celovito upravljanje z loviščem in trajnostno gospodarjenje z divjadjo.

Samo v minulem letu je 52 lovcev naše LD opravilo več kot

Foto: M. Cerar – Diana

5.700 prostovoljnih delovnih ur. Med drugim smo v akciji *Odsluženji avtomobili ne sodijo v lovišče* iz gozdov odstranili več kot sto zapuščenih avtomobilov, organizirali smo 9. tradicionalno lovsko strelsko tekmovanje na glinaste golobe in 9. tradicionalno prvomajsko srečanje krajanov Zreč in okolice na našem Goleku oziroma Brškem travniku nad Zrečami.

Tudi naš lovski dom je priljubljeno zbirališče krajanov, saj občanom in mnogim društvom pogostokrat služi za razna praznovanja in srečanja.

27. marca letos smo lovci, tokrat že dvajsetič zapovrstjo, v Zrečah organizirali **tradicionalni lovski ples**. Na to vsakoletno lovsko-kulturno zabavno prireditev povabimo številne prijatelje: lovce, kmete, gozdarje, sponzorje, donatorje in druge. Tudi tokrat je bil ples organiziran v dvorani Uniorjevega hotelskega kompleksa, udeležilo pa se ga je 156 plesnih parov. Ta vsakoletna prireditev je priložnost, da se za trenutek ustavimo in si vzamemo čas za prijatelje, nekoliko pa se za ure, ko nas ni doma, s plesom oddolžimo tudi svojim boljšim polovicam. Skozi leta je naš ples postal svojevrsten praznik naše LD.

Letos so za odlično razpoloženje poskrbeli popularni *Modrijani* in dramska skupina *Amaterskega gledališča Jurij Vodovnik* iz Zreč s skečem *Krst naj bo*. Prireditev je uspešno povezovala **Ika Jurak**. Pozabili nismo niti na prikaz lovskih običajev, saj smo poskrbeli za »pravi« lovski krst. Za vse udeležence plesa smo, tako kot vsako leto, pripravili bogat srečelov.

Osnovni koncept plesa je že od samega začetka nespremenjen in se ga udeležujejo poljubno številčne družbe, za katere pripravimo zaključena omizja.

Prireditve smo večkrat popestrili z nastopi kulturniških skupin, lovskih rogistov in oktetov ter prikazovanjem lovskih običajev. Stalnica naših prireditev, od prvega plesa naprej, je tudi zvesta podpora številnih posameznikov in organizacij, za kar smo jim zreški lovci iskreno hvaležni.

Zamisel o organizaciji prvega plesa naše LD se je pred dvajsetimi leti porodila našemu članu **Mirku Klemnu** in takratnemu starešini **Zmagu Tinti**. Prvi ples je bil uspešno organiziran 20. 4. 1984 v večnamenski dvorani v Zrečah. Takrat je za prijetno vzdušje poskrbel odlični ansambel Štajerskih 7, glavni pokrovitelj pa je bil zreški Unior. Pozneje je tradicijo pomagal ohranjati takratni starešina **Veko Marzidošek**, zadnje obdobje pa pomlajena vodstvena ekipa naše LD.

Priloga plesa je zahtevno kolektivno delo, ki od vseh naših članov terja veliko truda. Brez njihove trdne volje in pripravnosti prireditev zanesljivo ne bi imela tako dolge tradicije.

Kakor je neutrudna roka pohorskega kovača, tako je neupogljiva tudi volja nas, zreških lov-

cev. Zato letošnji ples zanesljivo ni bil zadnji. Tako vas že sedaj vabimo spomladi prihodnje leto, predvidoma zadnjo soboto v marcu, v Zreče na 21. tradicionalni lovski ples!

*Boris Podvršnik,
starešina LD Zreče*

2. maša za lovce LD Dolenja vas

Kot je oznanil župnik **Branko Potočnik**, ki je 23. 5. 2004 opravil Hubertovo mašo v naravni katedrali sredi dolenjevaškega polja, v osrčju lovišča Lovske družine Dolenja vas, je bila to maša za lovce. Za Hubertovo mašo smo se odločili zato, ker lovci dobro sodelujemo s tamkajšnje župnije oz. župnikom. To ni bilo prvo takšno srečanje, saj smo že leta 1995, ob odprtju nove lovske kočice v Veliki gori, organizirali podobno mašo za lovce. Naslednje leto smo ob praznovanju 50-letnice delovanja LD Dolenja vas blagoslovili tudi naš lovski dom, ki nam je v velik ponos, pa ne samo lovcem, temveč celotni »lončariji«.

Spominski fotografski posnetek udeležencev 2. maše za lovce LD Dolenja vas pri Ribnici.

za lepote narave, ki jih uživamo, in za vse veselje in radosti, ki nam jih nudi lovstvo. Prav zavedanje slednjega postaja zelo pomembno v zdajšnjem času, ko so zaradi sodobne civilizacije življenjski prostori in živali večkrat ogroženi. Poleg zahvale zavetniku lovcev, sv. Hubertu, je lahko eden od namenov takšnega shoda tudi odločenost, da bi še poglobili zavest, ki se je v lovstvu vsak dan bolj zavedamo in da bi vsi še bolj okrepili varstvo ter spoštovanje do prelepe in čudovite narave. Božja beseda, ki nam je bila oznanjena, in opis življenja sv. Huberta sta bila povod za razmišljanja o poslanstvu lovca in o našem odnosu do narave.

Med mašnim obredom je lepo prepeval tudi Cerkveni pevski zbor pod vodstvom **Feliksa Podgorelca**. Za vrhovi Velike gore se je bliskalo in grmelno, na nas pa je sijalo sonce. V prelepem zelenem okolju so nato lovke in žene lovcev ter sorodnice pripravile in postregle s pijačo in domačim pecivom. K prijaznemu in prijetnemu vzdušju so s svojimi ubranimi melodijami veliko prispevali tudi Dolenjski rogisti.

Tone Bojc

V GL Ljubljanski vrh

V aprilu (24. 4.) 2004 smo se pripravniki ZLD Gorica v spremstvu enega od predavateljev z naše območne lovske zveze podali na ekskurzijo pred zaključnimi izpiti. V mini busu, s katerim smo potovali, je vladalo pravo prijateljsko vzdušje.

Najprej smo se ustavili v Gojitvenem lovišču LZS - Ljubljanski vrh, kjer smo se srečali s pripravniki iz ZLD Ptuj - Ormož in si skupaj ogledali gojitvene naprave in lovišče, ki se razteza nad Vrhniko. Vodja tega lovišča, **Mitja Kersnik**, nam je izčrpno predstavil poglobitvene gojitvene naloge lovišča, zastopanost divjadi posameznih vrst ter možnost odstrela tako trofejnih kot netrofejnih živali. Medtem ko smo si mi ogledovali osrednje krmilne z visoko prežo, je **Jure Pagon**, mednarodno priznani vodnik krvosledca, predstavil šolski primer izdelovanja krvnega sleda. Ponovno je razložil in poudaril, da je v primeru obstrelitve dolžnost vsakega posameznika, da poskrbi za zasledovanje ranjene divjadi s preizkušenim psom za delo po KS. Pokazal nam je vse faze sledenja s psom, dokler se

Lovski rogovi **Dolenjskih rogistov** iz Škocjana na Dolenjskem, pod vodstvom **Staneta Jermana**, so naznanili začetek Hubertove maše. Vse zbrane je pozdravil in nagovoril starešina LD Dolenja vas **Branko Dejak** in zaželel prijetno počutje v obzoru narave. Župnik je še posebej pozdravil vse lovce, goste in seveda vse navzoče ter začel z obredom.

Lovski shod pri sveti maši je eden izmed načinov, kako se lahko lovci in tudi vsi ljubitelji narave zahvalimo najprej Stvarniku in potem zavetniku sv. Hubertu

Amaterska gledališka skupina iz Zreč je uprizorila skeč Krst naj bo.

Skupinska slika pripravnikov iz ZLD Gorica in ZLD Ptuj - Ormož (24. 4. 2004) v Gojitvenem lovišču LZS – Ljubljanski vrh.

živali ne najde. Po formalnem delu ekskurzije smo si s kolegi iz okolice Ptuja izmenjali nekaj prijateljskih besed ter skupaj prisluhnili lovskim dogodivščinam, ki jih Juretu pri iskanju obstreljene divjadi ne manjka. Sledil je še obisk TMS v Bistri, kjer nas je še posebno zanimala slovenska lovska zbirka eksponatov. Konec lepega dne pa smo, kot se spodobi, sklenili s skupnim kosilom, kjer tudi žlahne kapljice in pesmi ni manjkalo.

V imenu vseh pripravnikov ZLD Gorica (sedaj že lovcev) bi se rad zahvalil predstavniku Komisije za krvosledce pri KZS in skupine za spremljanje dela vodnikov psov krvosledcev, ki deluje v okviru LZS, Juretu Pagonu, strokovnemu tajniku ZLD Gorica Borutu Semeniču in vodji gojitvenega lovišča Ljubljanski vrh Mitji Kersniku za vse, kar so nam povedali in pokazali. Na koncu bi predlagal, da bi bilo v prihodnje več tovrstnih ekskurzij, saj so predvsem za mlade lovce izredno poučne.

Jure Malešič

Muflonček Miki

Zgodbe o najdenih srnjih mladščih so kar pogoste, zato ni bilo čudno, ko je lani marca va-

ščanka Dražgoš obvestila izkušnega lovca LD Selca **Toneta Lušino**, da se pod cesto na koncu vasi pase »majhna srnica«. Tone je šel nemudoma pogledat in ugotovil, da je tista »srnica« pravzaprav tri do štiri dni star muflonček. Prepričan, da okrog vasi ni klateških psov, ga je pustil na istem mestu v upanju, da bo mati ovca prišla ponj. Toda naslednji dan je bil drobni mladič še vedno tam, že vidno opešan, saj ga je Tone brez težav prijel in odnesel domov. Z ženo Slavko sta ga takoj skušala nahraniti po steklenički z domačim kravjim mlekom, a ni in ni šlo – torej se ubožček sploh še ni naučil sesati. Ko pa sta mu ponudila mleko iz posode, ga je le nerodno popil. Led je bil prebit, ko je takoj začel jesti seno.

Muflonček Miki se je povsem udomačil in Toneta priznal za svojega gospodarja, saj mu je sledil na vsakem koraku. Zanimivo, da posavka Brina ni kazala nobene ljubosumnosti – skratka vsi, od domačih mačk do Tonetovih vnukov so Mikija sprejeli v domačo skupnost. V naslednjih mesecih se je muflonček lepo razvijal, toda bolj ko se je bližal prvemu letu starosti, bolj je postajal napadalen. Njegovo sprva igrivo butanje z glavo je počasi postajalo premočno in že kar ne-

Muflonček (enoletnik) iz LD Selca in njegov krušni oče Tone Lušina, sta bila lep čas nerazdružljiva.

varno, tako da se mu brez palice v roki ni bilo priporočljivo približati. Prišel je čas za ločitev. Ker se ponavadi izpuščanje takih sirot v prosto naravo ne konča dobro, so mu lovci LD Selca našli drugo varno zatočišče v obori z mufloni in damjaki pri Gostilni Kveder v Luši pod Starim vrhom.

Na koncu zapišimo še, da so bili mufloni v LD Selca naseljeni leta 1970, in to ne daleč stran od tam, kjer je bil najden Miki – na jugovzhodnih sončnih pobočjih Jelovice nad Dražgošami.

B. M.

Iz ljubezni do lovstva in lesa

Poleg pevcev in rogistov, ki so nedvomno najbolj odmevni ambasadorji slovenskega lovstva, slovensko lovsko kulturo iz leta v leto vedno bolj bogatijo tudi pisci lovskih zgodb in pesmi ter lovci, ki iz lesa in drugih materialov ustvarjajo lepe umetniške lovske motive.

Tudi na Šumahovem Vrhu nad

Kar trije Šumahovi rodovi pa v sebi nosijo veliko ljubezen tudi do oblikovanja lesa.

»Član LD Peca sem postal, ko mi je bilo komaj 18 let. Več kot 20 let sem bil tudi član LD Bistra. Sicer pa sem že v osnovni šoli rad risal, predvsem naravo in divjad, kar je bilo razumljivo, saj sem odraščal v okolju, ki je bilo zaradi rudarjenja precej nezdravo in načeto, a zato bogato z gamsi in srnjadjo. Čeprav sem iz lesa rad izdeloval razne stvari že v mladih letih, predvsem pa sem ga moral oblikovati pri obnovi kmetije, sem predvsem lovske motive iz lesa najbolj resno začel izdelovati pred dobrimi desetimi leti, ko sem zbolel. Tedaj sem pač moral nekaj početi, saj je začasno glavno delo na kmetiji prevzel sin Rok,« je v lepem koroškem narečju začel pripovedovati Ivan Praper.

Kljub boleznin Anzi ni izgubil volje do dela in lova, ampak je naravo in divjad vedno bolj spretno, z izrezovanjem v les, prenašal na razne kose lesa. Ko že v precej utrujene roke vzame rezbarsko orodje, da velikemu

Foto: F. Rotor

Ivan Praper, Šumahov Anzi, pri rezbarjenju podložne deščice, na kateri bo še posebno prišlo do izraza mogočno srnjakovo rogovje ali gamsovi roglji.

nekoč rudarskim in topilniškim Žerjavom v Mežiški dolini, kjer so posledice večstoletnega rudarjenja in dveh katastrofalnih gozdnih požarov v 70. letih še vedno vidne v naravi, že stoletja stoji trdna koroška kmetija Šumah. Že od nekdaj na njej živijo rodovi, ki so poleg ljubezni do kmetovanja imeli vedno veliko razumevanje do divjadi in varovanja narave. Tak je bil pokojni lovec **Janez Praper**, zdaj sta člana LD Peca-Mežica tudi 63-letni **Ivan Praper**, prijatelji ga kličejo kar **Šumahov Anzi**, ter sedanji gospodar kmetije **Rok Praper**.

petelinu, ruševcu, gamsu ali jelenu tako natančno podobo, kot da živali oživijo v lesu. Skromen kot je, skoraj noče slišati, da s svojim rezbarjenjem in oblikovanjem lesa ne osrečuje samo mnogih koroških lovcev in drugih ljubiteljev zelene bratovščine, ampak na tistih strmih pobočjih nad reko Mežo bogati tudi splošno lovsko kulturo.

»Več kot sto je mojih izdelkov iz lesa. Zlasti rad oblikujem različne podložne deske za trofeje ter razna lovska spominska darila, kar samo dokazuje, da brez lova ne morem živeti.« Šuma-

hovi imajo res odgovoren odnos do lesa, saj jim je pravzaprav glavni vir dohodkov na kmetiji. Dar do oblikovanja lesa in risanja, ki so ga morali razviti, pa vedno bolj izkazujejo tudi sin Rok in vnuk Luka ter vnukinja Helena. »Tudi na njihovih lese- nih izdelkih so upodobljeni lovski motivi,« je poudaril naš so- govornik.

Danes je Šumahov Vrh spet bolj zelen. Po več sto letih se je ustavila tudi erozija na strmih skalnatih pobočjih nad Mežiško dolino. Tudi pobočja nad »Dolino smrti« – kot domačini pravi- jo skalnati dolini, iz katere so stoletja v ozračje neodgovorno spuščali strupene pline – so spet ozelenela ... Zato je življenje tudi na Šumahovi kmetiji spet bolj privlačno; takšen je tudi pogled na okoliške hribe in pobočja. Zlasti na »Brezov gaj« nad dolino, ki je stoletje uspešno kljuboval svinčeni mori. Lepo in veselo pa je večkrat na leto tudi na Pikovem, pri 500 let stari idi- lični cerkvi sv. Helene, ki stoji 986 m visoko, in je le streljaj od Šumahove kmetije.

»Četudi živimo v osrčju naj- lepše gamsje jage, na Šumaho- vem Vrh in Igarčevem, smo si pred 11 leti uredili tudi 17 hek- tarjev veliko oboro za jelenjad in muflone. Zdaj je v njej okrog 35 glav živali. Lahko trdim, da se v tako veliki obori, ki zajema pre- cej gozda in travnikov, divjad počuti bolje in svobodno, čerav- no je zaprta. Ponosen sem, da imamo v obori kar nekaj trofejno močnih muflonov in damjakov. Pri svojih 60 letih sem v obori vzredil sedemletnega muflona, katerega rogovom smo namerili 229 točk CIC. Pred tremi leti sva bila s sinom Rokom tudi pobud- nika in organizatorja prve Hu- bertove maše na Pikovem, ki je bila sploh prva v naši LD. Hu-

bertove maše imamo sedaj vsako leto, saj prav tako bogatijo našo lovsko kulturo. Predvsem pa sem bil počaščen, da so mi ob rojst- nem dnevu zapeli pevci Lov- skega okteta Peca - Mežica,« je prijetno klepetanje v skrbno ure-jeni lovski sobi sklenil Šumahov Anzi.

Franc Rotar

Ob lovskem golažu predstavili tudi lovske običaje in organizacijo

Za boljše predstavitev zelene Zbratovščine so poskrbeli tudi v Laškem. Povabili so nas, naj so- delujemo na prireditvi ob 150-let- nici Zdravilišča Laško, in sicer v tekmovanju kuhanja lovskega go- laža.

Sodelovalo je šest lovskih dru- žin: Radeče, Loka pri Zidanem Mostu, Jurklošter, Laško, Šent- jur in Vojnik.

Zdravilišče Laško je priskrbe- lo meso, začimbe in vse potreb- no, vsaka ekipa pa je imela svoj skrivni recept za najokusnejši lov- ski golaž, s katerim je upala na zmago. Komisija je bila zelo stro- ga in med vsemi odlično priprav- ljenimi je za zmagovalca izbrala golaž lovsko-kuharske ekipe LD Šentjur.

Sodelujoče ekipe so tudi zelo ustrezno predstavile svoje lovske družine in lovsko organizacijo. Prikazale so lovski krog, ponudi- le zloženske z opisom divjadi in prostora, za pokušino udeležen- cem prireditve ponudile divja- činsko salamo ter prikazale lov- ski običaj, lovski krst, ki ga je pred več tisoč ljudmi predstavila ekipa LD Jurklošter.

Prireditve in predstavitev lov- skih družin sta lepo uspeli, saj so obiskovalci z zanimanjem

Foto: F. Ekar

Ledenik pod Skuto že dolgo ni bil tako »bogat« s snegom; bil je tak kot v osemdesetih letih, ko so tam še trenirali naši najboljši alpski smučarji: Križaj, Strel, Cerkovnik, Benedik. V ozadju Kranjska in Koroška Rinka.

spremljali dogajanje in izvedeli marsikaj koristnega o delu in po- slanstvu lovskih družin v Slove- niji.

Sebastijan Lipeč

XI. lovski veleslalom za pokal kristalnega gamsa (2004)

V začetku letošnjega julija je bilo 11. smučarsko lovsko tekmovanje za pokal kristalnega gamsa na Skutinem ledeniku, na t. i. Ledinah nad Zg. Jezerskim. Ledenik, ki je eden najbolj vzhod- nih in najnižjih v Evropi, je letos izjemno bogato »založen« z vi- sokim, trdim snegom, tako da so bile razmere za takšno tekmo- vanje nadpovprečne. Sneg je bil kakovosten, skratka, tako kot v himalajski pravljici. Tudi letoš- nje tekmovanje so opazovali in »nadzirali« gamsi pod ostenji Rink, Skute in Dolgega hrbita. Za dobro počutje pa je bilo poskrb- ljeno v Kranjski koči na Ledi- nah.

Na letošnji tekmi, ki je bila spet v organizaciji LD Jezersko in v počastitev občinskega praz- nika Jezersko ter pod pokrovi- teljstvom LZS, je tekmovalo

skoraj osemdeset tekmovalcev iz 23 LD iz Slovenije in ena iz Beljaka, Avstrije.

V posamičnih kategorijah so prva mesta dosegli:

»gamsovke«: Nives Marka, LD Soča;

»gamsi - veterani«: (več kot 70 let) Rudolf Kucher Villach Jagerschaft;

»modrostni kozli«: Branko Jaklič, LD Udenboršt;

»stari kozli«: Franc Rabič, LD Dovje - Mojstrana;

»starejši kozli«: Davo Karničar, LD Jezersko; »srednje stari kozli«: Robert Kralj, LD Tržič;

»mladi kozli«: Boštjan Pikon, LD Bohinjska Bistrica. Start je bil na višini nad 2050 m, na progi je bilo postavljenih 19 vratic, tekmovanje pa je potekalo po pravilniku FIS. Vodja tekmo- vanja je bil Jure Markič.

Najhitrejši čas, 00.48:66, je dosegel Robert Kralj, LD Tržič. Ekipno je 1. mesto osvojila LD Tržič, 2. LD Dovje in 3. LD Jezersko.

Poleg tekmovalcev si je tekmo ogledalo več sto ljubiteljev viso- kogorskega smučanja, prijatelj-jev lovcev, ljubiteljev gorske narave in obiskovalcev Ledin, ki so pri- šli iz Logarske doline, Koroš- kega in drugih koncev sloven- skega prostora, kjer je »deželno«

sečišče Koroške, Kranjske in Štajerske.

France Ekar
LD Jezersko

NOVE KNJIGE

Janez Jalen: Trop brez zvoncev in Previsi

Pri celjski Mohorjevi družbi je letos izšla 2. knjiga izbranih spisov slovenskega pisatelja **Janeza Jalna** (1891–1966), v kateri sta ponatisnjena roman *Trop brez zvoncev* in izbor novel ter krajših črtic *Previsi*, besedila, ki jim daje močan pečat lovsko-planinska (planšarska) tematika. Urednik Jalnovega izbranega dela in avtor spremene besede ter komentiranih opomb je pesnik, pisatelj, urednik, kulturni zanesenjak in sploh zlahtni besednik ter neutrudni iskalec resnice. **France Pibernik** iz Kranja. Pibernik je najprej iz lastne pobude napisal monografijo **Janez Jalen, življenjska in pisateljska pot** (2003) in jo ponudil celjski Mohorjevi družbi, kjer so predlagali, da bi ponatisnili še kaj Jalnovega. Tako je nastal pogumen in pomemben založniški načrt, da se v štirih knjigah Izbranih spisov ponatisnejo naslednja Jalnova dela: I. *Ovčar Marko* in *Cvetkova Cilka*; II. *Trop brez zvoncev* in *Previsi*; III. *Ograd* in dramska trilogija *Dom - Srenja - Bratje*; IV. trilogija *Bobri*. Doslej sta izšli prvi dve knjigi, tretja pa je v pripravi.

Kdo je bil Janez Jalen, mnogim Slovencem ni treba posebej razlagati. Le kdo ne pozna znamenitih *Bobrov*, trilogije o življenju davnih mostiščarjev na Ljubljanskem barju?! Kdo iz polpreteklega časa ne ve za *Ovčarja Marka* in *Cvetkovo Cilko*, zlahtni večerniški povesti o minulemu svetu gorenjskega vaškega sveta iz predprejšnjega stoletja!?

Roman *Trop brez zvoncev* je postavljen v bohinjki kot in dopolnjuje *Ovčarja Marka* s planšarstvom na Bohinjskem v novejšem času ter z lovstvom (poklicnim in skrivnim), torej z dejavnostma, ki sta v krajih dogajanja pomenila znaten vir preživetja. Osrednja literarna oseba je zapri-seženi lovec Peter, nekdanji divji lovec, za napetost v dogajanju pa poskrbijo ljubezenski zapleti, divji lovci, kriva sumničenja, ljubosumja, človeška hudobija in zloba, pisatelj pa zgodbo nadgra-

di tudi z idejo narodnega odpora zoper nemško-avstrijsko oblast. Vse pa je prepleteno z liričnimi opisi narave in vseh letnih časih ter z doživetimi opisi lova na različno divjad.

Zelo dragoceni so opisi gorenjskih ljudskih običajev ob velikih praznikih in prazničnostih (božič, predpus, snubljenje, vasovanje, prevoz bale, poroka, velika noč ...). Za lovce je še posebno zanimiv opis lovskega pogreba. Lovci, ali veste, čemu *zadnji pogon* na lovskem pogrebu? Jalen nam o tem pove tole: »Divjačina (divjad), ki jo je lovec v svojem življenju po nepotrebnem uplenil, hodi po smrti umrlega strašit. Da bi imel mir pred njo, jo s strelji med pogrebno slovesnostjo na zadnjem pogonu prepodijo lovčevi tovariši ...«

Jalen je kraje, kamor je umestil dogajanje v romanu, poznal, saj je dve leti kaplanoval v Bohinjski Srednji vasi. Tam je tudi vstopil med lovce in se tako neposredno seznanjal z življenjem divjih živali, predvsem srnjadi in gamsov, gozdnih ptic, posebno planinskih orlov, ki so takrat še gnezdili v stenah nad Bohinjskim jezerom.

Tine Debeljak je v Slovincu *Trop brez zvoncev* imenoval 'najlepša slovenska lovska povest'. Med drugim se mu tudi zapiše (ne navajam čisto dobesedno): »... Glavni smisel povesti je: *slavospev lovu in planinam in vsemu temu podtriglavskemu rajju z njegovo lepoto pokrajine in čistoto življenja ter bogastvom rož in živali. Trop brez zvoncev – to ni čreda ovac, temveč čreda živali, ki ne nosi zvoncev, čreda gamsov. Lovec jih varuje pred zlorabo, jih zasleduje in brani ter čuva ... Ko spremljamo življenje lovca Petra, smo priče lovom skozi vse leto v tem gorovju: poleti, pomladi, jeseni, v zimi. Vsak lov ima svoj čar, vse zna Jalen opisati, da čutiš plati lovsko kri v žilah ... Jalen je pesnik gorskih poti, rož in ozračja, pa tudi živali na zemlji in v zraku. Lahko si predstavljam, kako bere pravi lovec to povest: roka mu drhti in nosnice se mu širijo, tako bo čutil pred seboj gamsa, sledil lisjaka... Ne samo lovec: kdor ima čut za lepoto planin in narave, ne bo odložil prej tega tropa brez zvoncev, dokler mu Jalen ne zapre zadnje strani ... Poudariti hočem: glavna vrednost te knjige je opis planinskih lovov, ljubezen do živalstva in rastlinstva, pestrost barv in čustvenih odnosov do živali, kakor doslej še nismo brali v nobeni slovenski povesti ...*

Nekdo je rekel, da je Jalen napisal pravi učbenik za lovca – in to v epiki slovenskih običajev za božič, veliko noč, ob snubljenju in ženitvi... Trop brez zvoncev je pesem lovcev v bohinjskih gorah ...«

Božidar Borko je v dnevniku *Jutro* o romanu pisal bolj kritično, vendar je Jalnu priznal: »*Predvsem je Jalen izkušen opazovalec narave ..., ki tvori okvir dogajanja njegovih povesti. Ima sočen slog in prav kakor Finžgar klen in neprisljen jezik ... Spisal je sredi skrajno neidličnega časa poetično idilo o naših gorah in njih prebivalcih, idilo, ki vzbuja pred trdo življenjsko stvarnostjo otožna nostalgčna čustva ... Ta knjiga je, zlasti v naših dneh, vredna čitanja. V njej imaš lepa, toplo občutena mesta, kjer ti postane tako kakor človeku, ki je našel v viharju prijetno zaklonišče in se vprašuje: Čemu ves vihar, čemu divjanje elementov in krutost sproščenih besov? Ali ne bi bilo mogoče za vsakega izmed nas najti prostor tihega življenja in zaslužene človeške sreče?«*

Ob Borkovih besedah nehote pomislimo: knjiga je izšla med vojno ... Najprej je izhajala v Mohorjevi reviji *Mladika* v letu 1940, v knjižni obliki pa kot prva knjiga novoustanovljene Slovenske knjižnice že med vojno, čeprav je bilo to v nasprotju z določili kulturnega molka, ki ga je jeseni 1941 zapovedala OF. To dejstvo se seveda po drugi vojni ni pozabilo. Jalen je bil postavljen na črno listo prepovedanih avtorjev, ker je med vojno poleg *Tropa brez zvoncev* v Slovenčev knjižnici objavil ponatisa *Ovčarja Marka* in *Cvetkove Cilke* ter trilogijo *Bobri*. Vendar je Jalen prav v naši reviji *Lovec* 1948. leta pod psevdonimom **Podskokov Janez** (Skok je skalni previs nad Jalnovo vasjo Rodine, pod Skokom pa je si je Jalen tik pred vojno postavil poletno kočjo) objavil roman *Sončne sence*. Da se je to zgodilo, ima zagotovo zasluge takratni urednik *Lovca* inž. **Mirko Šušteršič**, ki je Jalna dobro poznal. Da objava ne bi preveč zbudila v oči, se je pisatelj podpisal s psevdonimom. Leta 1952 pa je omenjeni roman v knjižni obliki izdala Goriška Mohorjeva družba, in to v času, ko ga pri nas še niso mogli ali hoteli tiskati.

V *Previsih*, ki so prvič izšli pri Jugoslovanski knjigarni, Založba Naša knjiga (1940), je Jalen izbral del svoje kratke proze. Največ črtic in novel je postav-

ljenih v pisateljevo rojstno okolje pod Stolom, v s pisatelji, pesniki in sploh besedniki tako rodoviti svet, saj so tod doma France Prešeren (Vrba), Matija Čop (Žirovnica), Fran Saleški Finžgar (Doslovče) in seveda Janez Jalen sam (Rodine). Nekaj zgodb se dogaja tudi v bohinjskem kotu, kjer je Jalen kaplanoval in bil tudi sam lovec. Najpomembnejše novele iz *Previsov* so povezane z lovskimi prigodami (*Previsi, Pogoni*). Lovskim so najbližje pastirske zgodbe (*Jarci, Očnice*), vse pa tako ali drugače pripovedujejo o osebnih usodah malih ljudi. Morda so tudi zato skoraj vse krajše, tako da jih je pisatelj v podnaslovu k zbirki označil z izrazom: *niz dogodkov*. V zgodbe je Jalen vpletel dosti prav zanj značilnega humorja ter ljudske legende (o zidanju cerkve svetega Martina v Bohinju, o skalnem plezavčku z Višarju).

Še nekaj o Jalnovem jeziku, o prepoznavnosti njegovega pisanja. Kdor je kot odraščajoči mladostnik bral *Bobre*, bo tudi v teh besedilih takoj spoznal Jalna. Še več: zdelo se mu bo, kakor bi se vrnil v čas tistega davnega branja, tiste luči in vonjev iz tistih časov.

V Jalnovem pisateljskem jeziku je mnogo pristnih izrazov žive gorenjske govorice; ne le besedje, tudi stavčne konstrukcije so narečno in jalnovsko obarvane. Kar toplo nam je v duši, ko preberemo takole podobo: »*Kakor bi sejal skozi božje rešeto cekine, se je poigravalo sonce z listi, ki so legali k počitku ...«* Zanimiva so nekatera poimenovanja živali in rastlin: pivka – žolna (*Lačen kot volk, žejen kot pivka*); borovčica – taščica; križokljun – krivokljun; brkončica – trobentica; očnice – planike; gožev sadež – »rdeče jagode, ki na trnjevih grmih zore«; verjetno češmin ...

Janeza Jalna zelo lepo označujejo besede iz priložnostnega zapisa (avtor le-tega je Severin Šali) ob prvi izdaji *Tropa brez zvoncev*, ki jih navajam smiselno: *Jalen je in hoče biti sončen pisatelj. Dobro pozna tudi socialne krivice in zlo, ki težijo posameznika in družbo. Dobro jih pozna in se kot duhovnik in pisatelj ne prebata ukvarja z njimi. Na senčni ploskvi, kjer se odigrava življenje, nebo in zemlja neprestano sipljeta svojo luč. In Jalen opozarja na to luč – zato je pravi ljudski etični pripovednik, povezan s človekom in zemljo ...*

Franc Černigoi

Z lososom nadevano pleče jelenjega teleta

Za 6 oseb potrebujemo:

okrog 1,2 kg plečeta brez kosti (najboljši je del mesa pod lopatico), 150 g mletega svinjskega vratu, 120 g lososovega mesa iz konzerve ali še bolje svežega, 3 sesekljana trdo kuhana jajca, žlico belih krušnih drobtin, 100 g masla, 10 rezin slanine, 1 sesekljano čebulo, tri strte stroke česna, 2 jajci, sol, poper, eno čajno žličko posušenega pehtrana in kozarec belega vina.

Meso postavimo na desko in iz njega naredimo čim večjo krpo mesa, ga dobro potolčemo v večji zrezek, solimo, popopravimo in poškrpimo z vinom ter za nekaj časa postavimo v hladilnik.

Medtem na maslu oprajimo drobno sesekljano čebulo, dodamo strt česen, le toliko, da zadiši, ter takoj odstavimo. V posodi razmešamo mleto svinjsko meso, sesekljani trdo kuhani jajci, dodamo dve surovi jajci, solimo, popravimo, dodamo pehtran, krušne drobtine in oprajeno čebulo. Maso dobro pregnetemo in dodamo sesekljano lososovo meso. Opisani nadev namažemo na odcejeno in osušeno meso ter ga zvijemo v trdno rulado. Čez tako pripravljeno meso obložimo rezine slanine, ga trdno povežemo s kuhinjsko vrstico ter postavimo v segreto pečico.

Po približno uri in pol je pečenka pečena, ves čas peke pa jo izdatno polivamo z maslom, juho in sokom, ki se nateče pri sami peki.

Pečenki odstranimo vrstico in slanino ter pečeno meso razrežemo na 1,5 do 2 cm na debelo. Postrežemo z zelenjavno prikuho in listnato solato.

Strjenka iz mesa srnjega mladiča z lisičkami in jurčki

Za 6 oseb potrebujemo:

dva očiščena fileja srnjega mladiča, dve pljučni, 400 g opranih in na tanke lističe narezanih lisičk ter jurčkov, 10 listov želatine, en liter hladne divjačinske juhe (lahko jo nadomestimo z juho iz koncentrata ali z govejo juho), 50 g kuhane koruze v zrnju, 50 g na drobne kocke razrezanega korenčka, sol, poper, žlico balzamičnega kisa.

Uležana fileja srnjega mladiča prerežemo na polovico, mesu odstranimo vse kožice in maščobo, ju natremo s soljo in poprom ter ju skupaj z obema stranema pljuč previdno postavimo v divjačinsko juho, ki komaj opazno vre. Pljučne polovice kuhamo 3 do 4 minute, fileja pa 5 do 6 minut. Nato ju vzamemo iz juhe in raztegnemo po kuhinjski deski ter ohladimo. Razrezane gobe za minuto do dve prevremo v osoljenem kropu, kateremu smo dodali žlico vinskega kisa, jih odcedimo in splaknemo z mrzlo vodo. Liste želatine namočimo v posodi s hladno vodo.

Še vročo juho, v kateri smo pokuhali meso, precedimo skozi gazo v drugo posodo, jo narahlo zavremo in ji dodamo odcejeno želatino. Posodo z juho postavimo v korito z mrzlo vodo in čim prej ohladimo.

Podolgovat model obložimo s folijo in ga do tretjine napolnimo z ohlajeno juho, ki smo ji tik pred tem primešali žlico balzamičnega kisa. Dodamo dobro odcejene gobe, v modele po dolgem zložimo srnje meso, potresemo s korenjem in koruzo ter zalijemo s preostalo juho.

Tako napolnjene modele postavimo čez noč v hladilnik, da se masa v modelih dobro strdi.

Preden strjenko razrežemo, ji odstranimo folijo ter jo pravokotno razrežemo z vročim in ostrim nožem. Priporočam, da k strjenki ponudite mrzlo zeleno solato, ki jo pokapajte z limoninim sokom, olivnim oljem in potesite še z naribanim kuhanim jajcem.

Gratiniran jazbeči ragu

Za 6 oseb potrebujemo:

1 kg drobno zrezanega mesa (vrat, pleče ...), 2 dl rdečega vina, žlico paradižnikove mezge, pet strtih brinovih jagod, dve žlici svinjske masti, 60 dag svežih gob, dva stroka česna, timijan, 100 g slanine, 100 g naribanega korenčka, dve sesekljani čebuli, žlico narezanega česnovnega drobnjaka, 200 g dobrega sira – gaude, sol, poper, 150 g kisle smetane.

Za raguje lahko uporabimo slabše dele mesa, kot so vrat, pleče, potrebušina itn.

V tem primeru 1 kg mesa mladega jazbeca (opravljen mora biti tudi pregled na trihino!) dobro operemo, osušimo, prelijemo z

Kulinarični kotichek

rdečim vinom in za nekaj ur postavimo v hladilnik.

Meso dobro odcedimo, ga popražimo na stopljeni svinjski masti, dodamo sesekljano čebulo, strt česen in na drobne kocke zrezano slanino. Posodo pokrijemo in meso dušimo v lastnem soku pol ure.

Kozico odkrijemo, tekočino povremo, ji dodamo razrezane sveže gobice, potresemo z naribanim korenčkom, dodamo timijan in po okusu solimo. Posodo zopet pokrijemo ter dušimo še pol ure.

Ragu naj bo gost. Če se prijemlje, ga po potrebi zalijemo z vinom, ki smo ga uporabili za marinado.

Nato ragu delno ohladimo, ga preložimo v pomaščeno ognjevarno posodo, ga premažemo s kisló smetano, po njem potresemo še česnov drobnjak in obložimo s tanko narezanim sirom.

Posodo postavimo za dvajset minut v pečico, segreto na 180 °C.

Ragu postrežemo s paradižnikovo omako in pire krompirjem.

Matjaž Erzar
prmaticku@siol.net

Strjenka iz mesa srnjega mladiča z lisičkami in jurčki.

Prijatelji, znanci, predvsem pa številni lovci smo se zbrali na šentflorjanskem pokopališču, da bi se poslovili od našega spoštovanega lovskega tovariša **Antona Sušca**, ki ga je huda, neizprosna bolezen iztrgala iz naše sredine 20. 1. 2004.

Tonček se je kot drugi sin rodil na Prevaljah 24. 9. 1962. Družina se je preselila v Dolič, kjer je končal osnovno šolo in se izučil za ključavničarja. Čeprav mu je delo v Termo elektrarni Šoštanj in doma veliko pomenilo, pa s tem njegove dolgoletne sanje še niso bile izpolnjene. Izpolnilo so se v začetku leta 1982, ko se je kot velik ljubitelj narave pridružil zeleni bratovščini. Ogromno ur je preživel v gozdu in opravil veliko delovnih akcij. Tudi zadnje delovne akcije na lovskem domu se je udeležil, čeprav je bil že hudo bolan. Dokler mu je zdravje dopuščalo, je redno skrbel za solnice in ni mu bilo težko gaziti snega, ko je skrbno zalagal krmišča.

Njegov največji užitek je bil lov na lisice, ki ga je izvrstno obvladal. Ni ga bilo mraza, ki bi ga zadržal doma in ga odvrnil od večurnega čakanja ob stečinah. S seboj na lov je večkrat vodil tudi svojega nemškega terierja, za katerega je skrbel in ga negoval s posebno ljubeznijo, saj se je zavedal, da sta nerazdružljiva prijatelja.

Tudi družino je večkrat popeljal v lovišče, kjer jih je ob hoji po lovskih stezah učil opazovati in čuvati naravo. Tudi na njegovem zadnjem lovu, ko je uplenil srnjaka, ga je spremljala hčerka Maja.

Marljivemu in poštenemu lovcu je bila v začetku leta 1996 zaupana odgovorna funkcija blagajnika v LD, ki jo je opravljal vse do prezgodnje smrti. Bil je natančen in dosleden. V naših vrstah je nastala praznina, ki jo bomo težko zapolnili. Za njegovo aktivno in požrtvovalno delo je prejel znak za lovske zasluge, kinološko odlikovanje in družinsko priznanje.

Dragi Tonček, v spominu nam boš ostal kot dober človek, veseljak, sposoben delavec, odličen lovec in lovski prijatelj. Hvala ti za vse. Počivaj v miru, veter s Kozjaka in Pohorja pa naj ti lajša samoto.

LD Dolič – R. K.

Lovske vrste je za vedno zapustil **Alojz Mikolič** – Miko. Umrli je 2. 1. 2004 na lovu na divje prašiče v lovišču LD Poljčane. Boč, štajerski tisočak, ga je objel v svoj ledeni januarski objem. Tisti dan se je sklenilo življenje našega velikega in zaslužnega lovca, gojitelja divjadi in naravovarstvenika; življenje se je sklenilo kot zgodba junaka v zasneženi pravljici.

Malo je slovenskih lovcev s tako bogato, delovno, uspešno in raznoliko preteklostjo v lovstvu.

Alojz je bil rojen leta 1945. Kot član je vstopil v lovsko organizacijo leta 1963. Opravljal je funkcije tajnika, blagajnika, predsednika različnih komisij. Od leta 1982 pa vse do svoje prezgodnje smrti je kar 22 let, neprekinjeno, opravljal dolžnosti starešine LD Poljčane, ki je pod njegovim vodstvom uživala velik ugled ter bila ena najuspešnejših LD v slovenskem prostoru. Poleg tega

se je aktivno vključeval tudi v delo organov območne in republiške lovske zveze.

Pokojni Alojz je zaslužen za številne uspehe, ki jih je lovstvo doseglo v korist divjadi in narave ter pri razvoju društvene dejavnosti. Zato ni nič presenetljivega, da je prejel visoka lovska odlikovanja in priznanja: LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, redom za lovske zasluge III. in II. stopnje, dobil je priznanje LD Poljčane, plaketo Lovske zveze Maribor in lani je za svoje izjemno zavzeto delo v lovski organizaciji prejel od LZS tudi red za lovske zasluge I. stopnje.

Skoraj bi dopolnil 59 let starosti; do zadnjega diha je bil iskrič, vitel, svež, neutrujen in velik po dejanjih. Toda še vedno, kot vsak izmed nas, je bil le majhen delček narave, odvisen od razmer v njej in lastne usode.

Pogrebne obreda na Mikovi zadnji poti so se udeležili številni prijatelji in znanci, predvsem pa lovci iz mnogih LD iz Slovenije in tujine.

Mirno počivaj v objemu lovišča, pod tvojim Bočem, dragi lovski tovariš, saj še naprej ostajata nerazdružljiva prijatelja. Kajti tako kot si se mu zapisal ti, Miko, te ohranja

tudi Boč kot prijetnost in bolečino obenem ...

Miko, tudi mi te bomo ohranili v častnem, lepem in hvaležnem spominu kot neponovljivo, izredno celovito in tovariško osebnost, ki se je z velikimi črkami zapisala lovstvu in gojivti divjadi. Hvala ti!

LD Poljčane – T. K.

Od našega lovca **Stanislava Zrimška** smo se lovci LD Krka in sosednjih lovskih družin v spremstvu številnih lovskih praporov poslovili na krškem pokopališču. Umrli je 24. 2. 2004. Strelji iz lovskih pušk so oznanili njegov poslednji pogon in odhod v večna lovišča. Ostal nam je le spomin na vrliga lovca in dobrega lovskega tovariša ter prijatelja.

Zrimšek se je rodil 24. 10. 1922 v prelepi vasi Krka. Ob rojstvu ob njegovi zibelki niso stale samo rojenice, temveč tudi boginja Diana, in so njegovo življenje usmerile v predanega lovca. Živel je življenje ljubitelja skope, a lepe dolenjske zemlje, njenih

logov, njiv, travnikov, bistrre reke in zelenih gozdov ter njenih prebivalcev, divjadi. Leta 1960 se je včlanil v zeleno bratovščino Lovske družine Krka.

Kot dober, predan in vzoren lovec je med svojimi lovske kolegi užival ugled in je bil že leta 1960 izvoljen za predsednika NO LD in to funkcijo je vestno opravljal vse do leta 1965. Opravljal je tudi tajniška dela, in sicer v letih od 1969 do 1973 in od 1978 do 1980. Bil je član UO LD v letih od 1973 do 1976. V vodstvenih organih LD Krka je sodeloval 14 let, potem pa je funkcije prepuštil mlajšim.

Za zavzeto delo in zasluge v LD je ob 30-letnici lovske družine prejel spominsko plaketo, od LZS pa je dobil znak za lovske zasluge in red III. stopnje.

Tistega februarkega popoldneva smo se s smrekovimi vejicami od njega poslovili krški lovci in lovci sosednjih družin, njegovi lovske tovariši in prijatelji.

Smrt konča vsako življenje, ne more pa uničiti človekovih zaslug in dobrih del. Prav po teh bo ostal lovske tovariš Stanislav Zrimšek še dolgo v spominu njegovih lovske tovarišev.

LD Krka – K. A.

Marca letos smo se številni pišečki, globoški in drugi posavski lovci na brežiškem pokopališču poslovili od dragega prijatelja in dolgoletnega lovskega tovariša **Gvida Kostevca**, ki je umrl 8. 3. 2004.

Gvido se je rodil 12. 9. 1926 v Pavlovi vasi na obronkih Orlice, kjer je preživel svoje otroštvo in mladostna leta v neposrednem stiku z naravo. Ob delu na mali kmetiji svojih staršev ga je doletela vojna. Takoj se je pridružil osvobodilnemu gibanju in odšel v partizane, v Kozjanski odred. Vojno je preživel in se leta 1945 srečno vrnil domov. Lovu se je zapisal kot 20-letni fant leta 1947 v Lovski družini Pišce. Leta 1951 je opravil tudi lovske izpit. Poklicna pot ga je odpeljala iz rodne kraja, zato se je leta 1954 včlanil še v LD Globoko, kjer je služboval. Imel je izjemno voljo do dela, bil je natančen in redoljub, kar je dopolnil s poklicnim znanjem knjigovodstva in računovodstva. Zato je že kmalu s svojim znanjem pomagal pri vodenju obeh lovske družin. V Globokem je bil od leta 1957 do 1976 blagajnik in knjigovodja, v Pišceh pa član nadzornega odbora. Njegovo znanje so opazili tudi zunaj meja obeh LD, zato ga od leta 1969 naprej najdemo v organih ZLD Posavja, kjer je dolga leta opravljal odgovorne naloge blagajnika, člana IO, člana Komisije za odlikovanja in Komisije za SLO in DS. Njegovo dobro delo so opazili tudi na ravni Lovske zveze Slovenije, kjer je deloval kot član finančno-gospodarske komisije. Bil je odličen strelec na glinaste golobe in temu športu se je z veseljem in uspešno predajal dolga leta. Bil je velik ljubitelj lovske psov in dober vodnik. Bil je predan lovec, predvsem pa gojitelj divjadi. Lovstvo in svoja lovska pričanja je vztrajno, odločno in argumentirano zagovarjal povsod in pred vsakim. Ni mu bilo žal časa, denarja, volje in ne vztrajnosti za delo v obeh LD. Posebno zavzeto je delal pri

Iz lovske vrste so za vedno odšli tudi:

- Vid Potočar**, LD Loka, * 1. 6. 1953, † 9. 9. 2003
Jožef Kovačič, LD Ljubinj, * 23. 3. 1922, † 26. 3. 2003
Viljem Velikonja, LD Jesenice, * 2. 12. 1913, † 6. 6. 2004
Arsenije Begovič, LD Bistrica/Sotli, * 23. 1. 1931, † 6. 6. 2004
Jože Srebotnjak, LD Hrenovice, * 23. 6. 1939, † 4. 6. 2004
Jakob Belšak, LD Cirkulane, * 6. 7. 1920, † 28. 4. 2004
Slavko Jerman, LD Kresnice, * 31. 3. 1932, † 8. 6. 2004
Miro Lenardič, LD Škofljica, * 26. 5. 1925, † 13. 6. 2004
Maks Krmelj, LD Poljane, * 1. 1. 1910, † 7. 5. 2004
Martin Gantar, LD Poljane, * 4. 11. 1943, † 17. 5. 2004
Silvo Želje, LD Tabor - Zagorje, * 28. 12. 1955, † 13. 6. 2004
Karel Krajnc, LD Duplex, * 12. 1. 1929, † 25. 2. 2004
Janko Poštrak, LD Duplex, * 28. 3. 1933, † 13. 3. 2004
Ivan Svarc, LD Malečnik, * 1. 9. 1909, † 14. 5. 2004
Franc Kosi, LD Velika Nedelja, * 3. 10. 1923, † 9. 6. 2004
Janez Černigoj, LD Bukovje, * 21. 7. 1946, † 21. 6. 2004
Jakob Ačko, LD Slovenska Bistrica, * 19. 6. 1931, † 18. 4. 2004
Anton Hladin, LD Hum - Celje, * 12. 8. 1932, † 1. 7. 2004
Venčeslav Valek, LD Podčetrtek, * 22. 7. 1943, † 24. 6. 2004
Slavko Podobnik, LD Porezen - Cerkno, * 25. 7. 1920, † 21. 6. 2004
Slavko Šabec, LD Dole/Istrijo, * 18. 4. 1951, † 10. 7. 2004
Stane Čurk, LD Črnomelj, * 29. 3. 1925, † 22. 9. 2003
Stjepan Jalušič, LD Motnik - Spitalič, * 17. 2. 1932, † 11. 5. 2004
- Janez Karničar**, LD Jezersko, * 21. 1. 1943, † 3. 10. 2003
Ivan Lunka, LD Grahovo, * 15. 7. 1939, † 1. 7. 2004
Ivan Potrpin, LD Podkum, * 26. 2. 1938, † 4. 4. 2004
Drago Rupnik, LD Podkum, * 19. 2. 1938, † 14. 4. 2004
Jože Pavlič, LD Podkum, * 12. 1. 1939, † 10. 2. 2004
Hinko Cukjati, LD Sabotin, * 5. 7. 1929, † 19. 6. 2004
Ivan Arh, LD Veliki Podlog, * 4. 1. 1940, † 28. 6. 2004
Ciril Matko, LD Draga - Trava, * 22. 12. 1927, † 7. 6. 2004
Anton Smerdej, LD Kapele, * 6. 11. 1926, † 26. 6. 2004
Ado Boncelj, LD Dobrča, * 11. 2. 1942, † 10. 6. 2004
Jože Zavrl, LD Gabrovka, * 8. 4. 1931, † 10. 7. 2004
Štefan Anželak, LD Slovenj Gradec, * 16. 12. 1933, † 25. 6. 2004
Ivan Majhen, LD Velika Nedelja, * 28. 10. 1939, † 22. 7. 2004
Martin Kuhar, LD Kostanjevica, * 11. 8. 1941, † 11. 6. 2004
Jože Vegel, LD Kostanjevica, * 1. 7. 1938, † 13. 6. 2004
Ivan Arh, LD Veliki Podlog, * 4. 1. 1940, † 28. 6. 2004
Stanko Bremec, LD Čepovan, * 21. 4. 1945, † 20. 6. 2004
Jože Klajnsček, LD Čepovan, * 11. 2. 1928, † 4. 5. 2004
Vinko Bizjak, LD Podbrdo, * 18. 7. 1931, † 16. 6. 2004
Konrad Pevec, LD Gozdnik - Griže, * 26. 11. 1906, † 2. 7. 2004
Vinko Žokalj, LD Mokrice, * 28. 11. 1938, † 21. 1. 2004
Mario Argenti, LD Koper, * 12. 2. 1923, † 18. 6. 2004
Viktor Legiša, LD Kojnik - Podgorje, * 12. 1. 1924, † 25. 7. 2004

Umrlim časten spomin!

gradnji obeh lovskih domov. Ko je leta 1976 zakon določil, da sme biti lovec član le v eni LD, sta družini zanj našli izhod: redni član je bil v Pišecah, častni član pa v LD Globoko.

Lovska in kinološka organizacija sta se mu za dolgoletno odgovorno in nadvse uspešno opravljeno delo na področju lovstva in kinologije odločili z znakom za lovske zasluge, srebrnim znakom KZS ter najvišjimi lovske odlikovanji LZS, to je redom III., II. in I. stopnje, kar je v tem prostoru doseglo le malo lovecev.

Gvido je bil mentor lovske pripravnikom in je v lovca vzgojil tudi svoja sinova. S tem je zares izpolnil vse svoje poslanstvo, saj bosta poslej njegovo zavezništvo, lov, in lovske organizaciji nadaljevala Gvido ml. in Sandi. Iz lovskih vrst je odšel pokončen in pošten lovec, mož, oče in mentor. Pogrešali ga bomo!

LD Pišce in Globoko – S. P.

Lovca LD Brestanica je 19. 4. 2004 potrla vest, da je svoj življenjski krog sklenil najstarejši član, **Valter Rankel**. Že nekaj časa smo slutili, da tokrat Valter ne bo dobil

boja z Morano, saj ga je bolezen izčrpavala že precej časa.

Valterjeva življenjska pot se je začela 7. 10. 1915 v Kočevju, kjer je tudi preživel otroška leta. Vojaški rok je odslužil v Zemunu, kjer se je po odsluženju aktiviral v takratni starojugoslovanski vojski in kot častnik jugoslovanske vojske v Beogradu dočkal vojno ter razpad države. Iz Beograda je pobegnil in leta 1941 prišel v Krško, kjer je dobil delo na občini. Tam je spoznal svojo ženo. Zaradi dobrih odnosov z domačini ga je okupator leta 1944 mobiliziral in ga poslal na fronto v Francijo, kjer je bil v boju ranjen, tako da je osvoboditev dočkal v vojaški bolnišnici. Leta 1945 se je vrnil v Krško k svoji družini, ki je takrat štela že dva nova člana in se kmalu nato povečala še za tri. Zaradi službovanja med okupacijo in služenja v nemški vojski je imel pod novo oblastjo precej težav pri zaposlitvi.

Naposlled je le dobil delo kot finančni inšpektor ter to delo opravljal dolga leta. Upokojitev je dočkal kot upravitelj Zdravstvenega doma v Krškem. Kot izredno redoljuben in odgovoren je bil zelo cenjen med sodelavci, kot družinski oče petih otrok pa je lepo skrbel za svojo številno družino. Po upokojitvi si je kupil hišo na Senovem, kjer je živel do smrti.

Valter je že kot otrok vzljubil naravo in samo vojna vihra mu je preprečila, da ni postal lovec že prej. Ko je spoznal, da so njegove življenjske poti zarisane v Krško in Rajhenburg, se je leta 1957 včlanil v LD Brestanica, lovske izpit pa je opravil leta 1958. Takoj so ga imenovali za družinskega kinologa. To funkcijo je opravljal do leta 1960, ko je sprejel novo funkcijo blagajnika (1960–1964), nakar je prevzel funkcijo gospodarja (1964–1977). Ker je bil »otrok narave«, mu je bila prav ta funkcija pisana na kožo. Z vsem srcem je organiziral delo v lovišču: s svojimi lovske tovariši, Javoričem, Pečnikom, Lekšetom, je postavljali lovske preže, organiziral prave love z lovske tovariši, skrbel za solnice in krmišča.

Imel je več lovske strasti – lov na lisico, srnjaka v prsku; posebna strast pa je bilo polharjenje po gorjanskem pragozdu. Valter je bil tudi strasten ribič in le malokdo je iz Save v Penku potegnil toliko kapitalnih somov kot Valter. Toda lov je bil na prvem mestu. Vseskozi je bil pripravljen poprijeti za delo in funkcije, ki jih je vestno opravljal. Zaradi poštenosti in pravičnosti je bil dva mandata imenovan v DK LD in en mandat v NO. Za svoje nesebično razdajanje lovske organizaciji je leta 1971 prejel znak za lovske zasluge, LD Brestanica pa ga je ob svoji 50-letnici nagradila s plaketo LD Brestanica. V priznanje dobrega dela smo ga leta 1997 imenovali za častnega člana LD Brestanica.

Dragi lovske tovariši, zahvaljujemo se ti za vsa dobra dela, ki si jih storil za napredek lovstva in za vse lepe trenutke, ki smo jih preživeli s teboj na lovu in polharjenju. Ponosni smo, da si svoj pečat lovstvu pustil prav v vrstah LD Brestanica in da smo čase napredka v naši družini preživljali skupaj. Ko bomo hodili po stezah, kjer smo se družili, se te bomo spominjali kot resnega, preudarnega lovskega sopotnika, ki je bil vzor mlajšim rodovom.

Valter, v miru počivaj v večnih loviščih. Naj ti Diana nameni najboljše stojišče!

LD Brestanica – F. S.

V začetku maja smo se na blejskem pokopališču poslovili od našega dolgoletnega člana zelene bratovščine, **Darinka Korošca**, ki je umrl 30. 4. 2004.

Rodil se je 18. 12. 1936 v Zaki, enem izmed najlepših delov Bleda. Bil je pravi domačin, Blejec, na kar je bil zelo ponosen.

Vrstam blejskih lovecev se je pridružil leta 1966. Zaradi svojih sposobnosti je že leta 1969 prevzel funkcijo blagajnika LD Bled, ki jo je vestno opravljal do leta 1977. Na skupščini LD Bled, leta 1987, je bil izvoljen v IO Bled, katerega član je bil do leta 1989. Od leta 1993 do 1998 je bil predsednik disciplinskega razsodišča. V istem obdobju je bil hkrati tudi predsednik strelske komisije in potem do njegove smrti tudi stalni član.

Dariko je bil aktiven tekmovalac v streljanju na glinaste golobe in na tarčo srnjaka z malokalibrsko puško. Udeleževal se je tekem in dosegal dobre rezultate. Ob upokojitvi se je začel aktivno ukvarjati tudi z lovske kinologijo, saj mu prej služba tega ni dopuščala. Sodeloval je na vseh kinoloških prireditvah v sklopu LD Bled in LKD Gorenjske.

Za svoje aktivno delovanje v LD ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, LD Bled pa mu je dodelila plaketo LD.

Dariko je bil človek vedre nravi in izjemen lovske tovariš. Nikoli ni z besedo ali dejanjem užalil nobenega solovca, nič kolikokrat je s svojo razodno besedo pomiril razgrete duhove v lovske družini.

Številno spremstvo članov LD Bled in drugih na njegovi zadnji poti je pričalo o njegovi priljubljenosti. Ob zvoku lovske rogove smo ga z vsemi lovske častmi položili k večnemu počitku in ga priporočili boginji Diani.

LD Bled – M. V.

Učenje psa za delo po krvnem sledu in iskanje obstreljene divjadi

Dela po krvnem sledu lahko naučimo skoraj vsakega lovskega psa. Samo čas učenja, kdaj začnemo pri posamezni pasmi, ni vedno enak. Pri krvsledcih, ki so specialisti in katerih naloga je predvsem iskanje obstreljene divjadi, moramo začeti čim prej – vsaj pri treh mesecih, medtem ko pri ptičarjih, katerih glavna naloga ni izdelovati krvni sled, moramo začeti najprej šele v drugem, še bolje pa v tretjem polju (to je v tretjem letu). Marsikdo se bo vprašal, zakaj. Če želimo imeti uspešnega krvsledca v širšem pomenu besede, si želimo, da bo delal z nizkim nosom in umirjeno; le tako bo namreč lahko zaznal vsako kapljico krvi, ki jo pušča obstreljena divjad, predvsem, če je sled že starejši. Če je sled svež (pravimo še topel), potem se tudi pri krvsledcih zgodi, da izdelujejo sled z nekoliko višjim nosom. Ker pa pri takih sledovih ni vodilo samo kri, temveč tudi dah divjadi, ki je nad tlemi (posebno v gozdu) in še posebno če ni vetra, se dah zadržuje dalj časa.

V takem primeru tudi krvsledci izdelujejo sled živahneje, posebno, če so že imeli priložnost, da so prišli do ranjene divjadi in jo potegnili na tla.

Glavna naloga ptičarjev je, da želen teren preiščejo z visokim nosom, da iščejo proti vetru, da divjad zavohajo že na daleč in pred njo trdno obstojijo; tako nakažejo divjad, da se ji lahko približamo in, če je potrebno, tudi spodimo in po možnosti uplenimo. Pes mora obstati na mestu, lahko stoji ali leži. Če pa smo ga tako naučili, ko se divjad dvigne, zleti ali zbeži, mora pes brez oklevanja pasti v »dol«. To bom podrobneje opisal pri delu na terenu s ptičarjem.

Razlika med krvsledci, šarivci in ptičarji je v tem, da prvi iščejo večinoma z nizkim nosom, da pridejo do divjadi, slednji pa z visokim nosom. Če bomo s ptičarjem začeli prezdaj izdelovati vlečke ali umetne krvne sledove, kakor tudi z jutranji sprehodi ob gozdu, kjer so še sveži sledovi zajcev in druge divjadi in mora ptičar prehitro izdelovati ali celo po sledu priti do divjadi in jo pognati (goniti), bomo ptičarja zelo težko naučili, da bo na polju iskal z visokim nosom, kar pa je njegova glavna naloga.

Sedaj pa k bistvu, kako naučiti psa, da bo dobro sledil – izdeloval – krvni sled. V kinološkem izrazoslovju poznamo dva izraza: *vzgojo* (*vzgajanje*) in *šolanje*. Včasih smo rekli, da pse dresiramo (dresura), vendar zdaj te besede ne uporabljamo več. Dresira (t.j. kroti) se divje živali večinoma v cirkusu, pse pa vzgaja-

Na nastrelu ...

Sledenje se je začelo.

mo, ko so še mladi, ko pa odrastejo, jih učimo ali šolamo. Pri dresuri uporabljamo razne pripomočke, da se lahko obranimo pred živaljo, če nas napade. Če smo pri psu njegovo mladost dobro izkoristili pri vzgoji, za šolanje zadostuje, če imamo zanj ustrezno ovratnico in povodec (vrvico) ter dobro poslastico. Če tega nismo izkoristili, smo najverjetneje precej temeljnih prednosti zamudili že v rani mladosti. To velja posebno pri ostrih, popadljivih psih, pa naj bodo to športni, službeni ali lovski psi. Zato priporočam, da si svojega ljubljénčka podredite, dokler je še čas, da ne boste imeli pozneje, ko bo odrasel, težav in bo on »vodja krdela« v vaši hiši. Za vse pasme je pomembno, da psa že kot mladiča nučimo, da nam sledi in nas poišče, če smo se mu skrili ali če nas je izgubil iz vida, ko se je igral z drugimi psi ali če ga je zamotil kakšen drug sled. Take priložnosti izkoristimo in se mu skrivamo. Na začetku ne predaleč, potem pa, čim starejši je naš štirinožni ljubljénček, toliko daljši naj bo sled, po katerem se bo moral potruditi, da nas bo našel. Če gremo s psom na sprehod z namenom, da se mu bomo skrivali, nikoli ne pozabimo na pasjo radost, da ga nagradimo vedno, ko nas najde. Tako delamo, če smo sami. Drugače pa je, če imamo ob sebi družabnika ali pomočnika. V takem primeru ga

učimo tako, da naš pomočnik prime psa in ga priveže na kratko vrvico. Izbrati moramo primeren teren, ki naj bo pregleden vsaj 50 m, potem pa nepregleden, da pes ne bo mogel videti, kam se bomo skrili. Preden odamo psa pomočniku, se z njim vedno malo poigramo, mu ponudimo dober zalogaj priboljška. Ko odhajamo, ga še enkrat pokličemo, da nam bo pozneje z veseljem sledil, ko ga bo pomočnik spustil za nami. V začetku naj bo čas spuščanja kratek, pozneje pa ga podaljšujemo. Koliko časa bomo delali to vajo, je odvisno od starosti psa pa tudi od telesne in psihične zrelosti psa. Če smo količkaj psihologa in kolikor toliko poznamo pasjo psihologijo, potem bomo morali pri vsakem psu posebej presoditi način dela, da bomo dosegli želeni uspeh. Ko vidimo, da nas pes že hitro najde z nizkim nosom, moramo začeti z drugo vajo. Psa privežemo na dolgo vrvico, ki jo privežemo na oba obročka jeklene verižice (ovratnice), da psa ne zateguje, ko izdeluje sled. Če pa imamo krvosledca, si moramo nabaviti že pravo usnjeno ovratnico z vrtljivim obročkom ali rinko, na katero bomo privezali sledni jermen. Na začetku delamo tako, da pomočnik vodi psa po sledu za pravim vodnikom, pozneje pa lahko tudi obratno. Ko nas pes najde, nikoli ne pozabimo na nagrado;

ta naj ne bo samo piškotek – najbolj se izkaže košček salame – pasja radost. Ko začnemo izdelovati starejše sledove, se moramo s pomočnikom natančno dogovoriti, kje bomo postavili sled in kakšna znamenja bomo puščali na sledu, bodisi na tleh ali z listki na drevesih. Če se zgodi, da tisti, ki vodi psa, kljub prejšnjemu dogovoru ne ve za potek natančnega sleda, se mora prepustiti, da ga vodi pes, da on razvozla, kje dejansko poteka sled.

Še najbolje je, da spustimo vrvico (sledni jermen) in pes sam nadaljuje in poišče skrito osebo. Bolje je, da napravimo tako, kakor da bi ga silili v smer, za katero nismo stoodstotno prepričani, da je prava. Le tedaj, ko smo prepričani, da je pes potegnil na drugo, zapeljevalno sled ali na sveže prečkan sled in skrenil z našega, smo ga upravičeni odvrniti od sleda. Zato moramo že od vsega začetka dobro opazovati psa in vedeti, kako se obnaša takrat, kadar je na pravem sledu, in kako se vede, kadar povzame drug sled. Če smo kolikor toliko psihologa, bomo kmalu ugotovili, kako se pes obnaša, kadar je na pravem sledu, in kako, če potegne po zapeljevalnem sledu ali na svež živalski sled.

Ko kolikor toliko spoznamo svojega štirinožnega ljubljénca že na omenjenih sledih, bomo šele začeli delati na pravih umet-

nih krvnih sledovih. Na takih moramo predvsem upoštevati, kakšnega psa imamo (vodimo). Če imamo psa, katerega glavna naloga je, da išče (najde) divjad po strelu (slabem), kadar je obstreljena, ko po strelu s kroglo velika divjad ne pade v ognju, kot rečemo temu, bomo s takimi psi - specialisti - začeli izdelovati umetne sledove že v rani mladosti; to so v glavnem psi krvosledci. Že njihovo ime pove, zakaj so uporabni. Če pa bomo ptičarja pre zgodaj začeli učiti dela po krvnem sledu, se nam to lahko maščuje, da bo ptičar začel na polju iskati z nizkim nosom in bo divjad »izbijal« pred seboj. Zato si zapomnimo, da moramo ptičarje predvsem v prvem in drugem letu starosti učiti, da iščejo po polju z visokim nosom, in to vedno proti vetru. Le tako bo ptičar dobil divjad v nos že na daleč in nam jo nakažal s stojo. Če želimo ptičarja izšolati za vsestransko uporabnega psa, ga moramo prvenstveno utrditi za delo na polju, potem v vodi in ob njej, zatem v grmarjenju in šarjenju in šele na koncu začnemo tudi s sistematičnim šolanjem dela po krvnem sledu. To naj se zgodi šele v tretjem ali četrtem letu starosti psa.

Kako bomo začeli učiti – predvsem ptičarje – po krvni sledi? Zanje je znano, da radi prinašajo. Če pes tega nagona nima že v svoji naravi, potem ga šele moramo naučiti sistematičnega prinašanja. Če smo uspeli, da nam rad prinaša (aportira), potem smo ga že pri izdelovanju vlečk naučili, da gre po sledu vlečene divjadi in nam jo nato prinese. Če smo pri vlečkih uporabili dolg jermen ali vrvico in ga večkrat vodili po sledu vlečene divjadi, ki naj ga pes sledi umirjeno, z nizkim nosom (le tak pes je namreč zanesljiv), bo zagotovo prišel od odložene divjadi.

Če smo s psom delali na dolgi vrvici že pri iskanju vodnika ali pomočnika, nato še pri izdelovanju vlečk, smo psa pravzaprav že naučili, da izdeluje sledove na jermenu. To je pravzaprav predpriprava psa, da ga lahko začnemo šolati tudi za krvni sled.

Kako bomo to izvedli?

Nekdaj smo za izdelovanje umetnih krvnih sledov (temu v kinologiji pravimo »polaganje« sleda) uporabljali posebne čevlje, t.i. *klompe*. Izdelani so bile iz lesa v obliki debelega podplata, sandal, v katerem je bila vgrajena posodica iz navadne ploč-

vine za kri. To smo na sprednji strani zamašili z zamaškom v obliki penaste gobice, v kateri je bila v sredi tanka cevka, iz katere je med hojo, ko smo polagali sled, kapljala kri. Take klompe smo si pritrdili na čevlje.

Slaba stran takšnega polaganja sleda je bila, da če kri ni bila čista in tekoča, se je cevka zamašila. Če na to nismo bili pozorni, smo sled položili brez krvi ali z za psa premalo zaznavno količino.

Drugi način polaganja krvnega sleda je bilo *pikljanje*. Na palico ali držalo od metle smo pritrdil gobico v velikosti od 3 do 4 cm² in jo po občutku med hojo namakali v posodo s krvjo in nato pikljali na tla. Na začetku smo pikljali pogosteje, in vsak drugi korak, pozneje pa vse bolj poredko, tako da se je pes navadil, da ni sledil samo po krvi, ampak tudi po drugih vonjavah zaradi mehanskih poškodb tal, ki smo jih povzročili z nogami, kar je za občutljiv pasji nos še kako zaznavno. Dobro vemo, da obstreljena divjad za seboj ne pušča vedno samo krvi, ker se ji rana lahko zapre ali zamaši. Če bi pes sledil samo krvi, bi v takem primeru kaj hitro odpovedal.

Dandanes za polaganje umetnih krvnih sledov uporabljamo kri, ki jo imamo v 0,5 l plastični steklenici. Zamašek preluknjamo, stekleničko držimo v levi roki in po potrebi kapljamo. V desni roki pa imamo palico, na katero smo pritrdili spodnji del noge od jelena, divjega prašiča ali srne. Dobro je, da preden začnemo s polaganjem sleda, tudi nogo malo namočimo v kri te divjadi in tako pikljamo ali pa se opiramo s palico tako, da poško-

dujemo tudi teren in rastlinje, po katerem hodimo. Tako za seboj pustimo tako rekoč tri sledove: enega od naših čevljev, drugi je od parkljev in tretji je kri, ki smo jo kapljali med hojo.

Drugi način je, da si izdelamo in pritrdimo parklje od divjadi na obe nogi, kar je težje izvedljivo in nevarnejše za noge, ker si jih lahko izvinimo.

Ko začnemo s polaganjem krvnih sledov, moramo na začetku porabiti več krvi. Prvi sledovi ne smejo biti predolgi, da se pes ne upeha ali ne izgubi veselja do izdelovanja sledov. Zavedati se moramo, da na sledu ne sme biti nikakršne prisile in tudi ne ostrih besed, sicer se kaj hitro lahko zgodi, da bo pes, če bo to okusil na svoji koži, začel vleči tudi v prazno samo, da ne bi doživel neprijetnosti.

Potruditi se moramo, da bomo psa pravilno motivirali in ga nagradili že na začetku, tako da bo spoznal, da če nas bo privedel do položene ali obstreljene divjadi, bo za to pohvaljen in nagrajen. Ni dovolj, če mu damo nekaj briketov, s katerimi ga sicer hranimo. To mora biti za psa nekaj posebnega, tisto, kar ima pes dejansko najraje, to pa je npr. pasja radost, če ga pač ne hranite predvsem s tem. Poskrbeti moramo tudi, da na je koncu sleda obvezno položena divjad. Če nimamo te možnosti, moramo iz posušene (ne ustrojene!) kože raznih živali izdelati lutke, ki naj bodo tudi ustrezno obtežene, da jih pes ne more prinesiti, ko ga bomo poslali z zadnjega ležišča naprej prostega. To se mi je namreč že zgodilo. Ko sem pustil na koncu sleda 18 kg težkega prašička, mi ga je nemški kratkodlaki ptičar Bil kar prine-

Oblajavanje izsledenega prašiča

Teorija o sledu

Človek, ki hodi po naravnem zemljišču (gozdu, travniku, polju), zapušča na pohojenih tleh, v stopinjah in v zraku nad stopinjami dah, ki je za občutljivi pasji nos zaznaven. Oba daha sta različnega izvora in sestave – tvorita sled. O psu, ki jima sledi, pravimo, da **izdeluje sled**. Dah ali vonj psu omogoča, da sledi. Sled je sestavljen iz dveh sestavin: daha ali vonja v stopinjah – torej na pohojenem zemljišču – in daha ali vonja v zraku, nad stopinjami. Prvega imenujemo *specifični dah*, drugega pa *individualni dah* na sledu.

Svež sled, na katerem je za pasji nos zaznaven še individualni dah osebe, ki je pred nedavnim hodila tam, imenujemo *toplo sled*. Če pa je za pasji nos zaznaven le še specifični dah, pravimo, da je *sled mrzel (hladen)*. (Individualni dah na sledi je kratkotrajen.)

Specifični dah v sledu nastane s poškodbo pohojenih tal, izvira pa iz kemijskega procesa, ki se razvija na pohojenih, torej poškodovanih tleh. Človek pri hoji po naravnem zemljišču poškoduje tla na več načinov: stisne zemljsko površino, polomi in poškoduje rastlinstvo zemljišča (ta začne veneti in se razkrajati), pomečka mikroorganizme živalskega in rastlinskega izvora, razne črvičke, ličinke žuželk, polžke in sploh mrčes, ki je na zemlji in v njej.

Zaradi vseh poškodb začne nastajati kemijski proces (venenje, razkrajanje, izhlapevanje stisnjene vlažne zemlje in polomljenih rastlin ter podobno). Take spremembe zazna občutljivi pasji nos, ki jim je sposoben slediti. S pomočjo nosu torej lahko razlikuje pohojeno in nepohojeno zemljišče. Večja ali manjša zaznavnost sledi za pasji nos, torej lažja ali težja sled, je poleg drugih dejavnikov odvisna tudi od sestave zemljišča, vlage na zemljišču in v njem, pa tudi od telesne teže osebe, ki je hodila po zemljišču, torej je odvisna od večje ali manjše intenzivnosti poškodbe tal. Zato pes lahko veliko lažje izdeluje sled odrasle osebe kakor otroka, ker je prva težja in so zaradi tega poškodbe tal večje (zanj zaznavnejše). Da je za izdelovanje sledi za pasji nos predvsem, morda tudi izključno, vodeč dah poškodovanih tal, nas prepriča naslednji poskus:

Zemljišče prehodi bosa oseba – pravimo, da *položi sled* – od mesta **A** do mesta **B**. Tod si obuje čevlje in gre do mesta **C** (glej skico), kjer

pa pleze na hodulje in gre po njih do mesta **D**.

Čez nekaj časa, npr. čez uro, damo na mestu **A** na sled psa in ga pustimo, da sled izdelata do mesta **D**. Po vedenju psa, načinu sledenja in točnosti hoje po sledi opazimo, da je pes najbolj natančno in z vidno lahkoto izdelal del sledi hoda s hoduljami, kajti z njimi je polagalec sledi najbolj poškodoval tla. V tem primeru je namreč z enako težo, a na manjšo površino najbolj poškodoval tla. S tem je pravzaprav napravil večjo zaznavnost sledi za pasji nos.

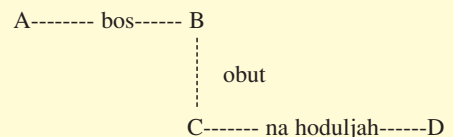
Najteže je pes izdeloval sled od mesta **A** do **B**, torej pot, ko je polagalec sledi hodil bos, ker je z »mehkimi« podplati verjetno najmanj poškodoval tla. Individualni dah je polagalec opisane sledi prenesel na zemljišče samo na odseku sledi **A–B**, ko je hodil bos. Iz načina izdelovanja sleda smo ugotovili, da polagalčev lastni duh na sledi za pasji nos ni bil vodeč, temveč dah v zemljišču – specifični dah poškodbe tal.

Bajka je mišljenje, še bolj pa trditev, da je pes sposoben iz daha sledi identificirati osebo, ki je sled položila!

Glede tega so pomembni tudi naslednji poskusi, ki so jih opravili policijski komisar dr. Blunk iz Rostocka v severni Nemčiji in zakonca Menzel iz Linza na Konavi v Avstriji – on, dr. biologije, ona dr. psihologije. Svoje pse so izurili (prvi nemške ovčarje, druga dva airedale terierje), da so izmed več položenih predmetov različnih oseb našli in identificirali predmet tuje osebe (torej ne vodnikov), ki so jo »ovohavali« neposredno pred tem poskusom. Psi so nalogo opravili stoddstotno natančno. Popolnoma pa so odpovedali pri nalogi, da bi iz daha sleda identificirali polagalca sledov med več navzočimi osebami, med katerimi je stal tudi on.

S kontroliranimi poskusi je bilo dokončno ovrženo mnenje, da je za izdelovanje sleda za psa vodeč lastni (osebni) dah osebe, ki je sled položila. Ponovno je bilo dokazano, da je za psa pri izdelovanju sleda prvenstveno vodeč dah poškodovanih tal. V policijski praksi pa nam individualni dah, ki se zadržuje samo kratek čas v zraku nad stopinjami, v nekaterih primerih le omogoči, da s pomočjo psa pridemo do zasledovane osebe.

Povzeto po zapisu Bogdana Sežuna.

sel, namesto da bi ga oblajeval. Z istim psom sem napravil poskus ravno na krvnem sledu. Ker je bil zelo dober pri izdelovanju vlečk in izgubljenega, ko sem namerno kaj izgubil, sem ga napotil nazaj po sledu, da mi je izgubljen predmet poiskal in mi ga prinesel.

Zato sem za preskus položil krvni sled okrog 16. ure, izdelovat sva ga odšla ob isti uri naslednji dan. Na moje presenečenje je Bil, ko sem ga dal na krvni sled, le-tega lepo »prijel« in ga brezhibno izdelal do konca. To pa je bil med psi le en primer (ta pes je na tekmah osvajal vse možne točke), zato pa vam ne priporočam, da tudi vi delate take poskuse; bolje je, da psa navajate postopoma, da začnete s svežimi sledovi in nadaljujete z vedno starejšimi. Predvsem je pomembno, da pes ne bi izgubil volje do sledenja! Pomembno je tudi, da imamo pomočnika tudi na koncu sleda, ko je pes svoje na sledu opravil. Na koncu sleda pa sledi tisto, kar smo ga naučili; da pes divjad *oblaja* ali jo *pokaže* (*oblajač* ali *pokazač*). Potem ga odložimo na prostor poleg položene divjadi ali kože, da jo čuva, pomočnik pa ga s kretnjami pripravi, da divjad energično čuva. Tako psa spodbudimo, posebno pri ostrih psih, da je pri sledenjih še bolj motiviran in da čim prej pride do konca sleda. Omenil sem, da psa od zadnjega ležišča pustimo, da sam prosto poišče divjad. Če pa delamo umetni krvni sled z namišljenega ležišča, kjer smo pustili malo bolj zaznavno sled, pa tla malo bolj razkopljemo in še bolj poškrpimo s krvjo.

(Se nadaljuje)

Jože Selan,
inštruktor šolanja
psov in vodnikov

25 let Obalno-Kraškega LKD Koper

Ob praznovanju 25-letnice ustanovitve Obalno-Kraškega LKD so nas s svojo prisotnostjo in izrečenimi mislimi počastili predsednik KZS **Denis Kuzelj**, predsednik LZS **Bojan Lipičnik** in podpredsednik Obalno-Kraške ZLD – Koper **Marino Kontelj**. Proslavo je vodil **Jože Vidic**, ki je z glasnim strokovnim komentarjem spremljal defile lovskih psov. Na proslavi so sodelovali tudi **Domžalski rogisti** in

LPZ Dekani. Dogodek smo obeležili 29. maja v Bertokih pri Koprju.

V preteklosti sta bila lov in vodenje psov samo privilegij gospode, počasi pa se je to spremenilo. Z ustanovitvijo Lovskega strelskega društva za Istro, leta 1910, se je na našem območju začela razvijati tudi kinologija. Na obalno-kraškem območju se je z drugačno organiziranostjo lovstva še okrepila skrb za uporabnega lovskega psa. Sodobnejši način lova in drugačno, etično razumevanje lovstva ter gojitve divjadi je še okrepilo povezanost lovca in lovskega psa.

V tistem času so lovci v osnovi razvrščali pse med ptičarje ali fermače in goniče ali brake. Takrat pa do konca 2. svetovne vojne še niso vodili evidence lovskih psov in niso izdajali rodovnikov.

Po osvoboditvi je bilo lovstvo vedno bolje organizirano, nastajale so nove lovske družine in vzporedno z njimi tudi kinološke komisije. Vzreja lovskih psov je dobila strokovnejšo obliko in širili sta se potreba ter želja po čistokrvnem lovsko uporabnem psu.

V kinološki dejavnosti na območju Slovenske Istre, Krasa in Brkinov so ledino zaorali zanesenjaki: **Mirko Jež**, **Franc Stibil**, **Alfred Tavčar** in **Ugo Terčič**.

Leta 1948 je bila pri Lovski zvezi Koper izvoljena komisija za kinologijo. To je bil začetek načrtnega dela in vodenja evidence lovskih psov na omenjenem območju.

Prvi pregled vseh pasem lovskih psov je bil organiziran leta 1948 v Koprju, ko je bilo ocenjenih 70 psov, največ istrskih goničev. Pozitivno ocenjene lovske pse so vpisali v rodovno knjigo, z drugimi psi pa so smeli samo loviti.

S tako organiziranostjo je lovska kinologija dosegla viden napredek pri vzreji lovskih psov, izobraževanju vodnikov in šolanju lovskih psov.

Od nastanka kinološke komisije naprej je imela kinologija pomembno vlogo v lovstvu in delu OK ZLD Koper ter postala njen sestavni element.

Z reorganizacijo Kinološke zveze Slovenije je nastala potreba po novi organiziranosti kinologije na našem območju. Leta 1979 je bilo ustanovljeno Obalno-Kraško lovsko kinološko društvo Koper. Ustanovna skupščina je bila 13. 10. 1979 v Pridvoru (Svetem Antonu). V to društvo so se tedaj včlanili vsi lovci Zveze lovskih družin Koper.

Njen prvi predsednik je bil

Vodniki kratkodlakih istrskih goničev na defileju ob proslavi 25-letnice OK LKD – Koper.

Anton Jakomin, dotedanji predsednik Kinološke komisije pri OK ZLD Koper. Na ustanovni skupščini so bili izvoljeni še predsednik strokovnega sveta **Oreste Bordon**, predsednik NO je bil **Italo Pečarič** in predsednik razsodišča **Janez Rotar**.

Obalno-Kraško LKD Koper že od ustanovitve pospešuje razvoj kinologije na območju Obalno-Kraške območne lovske zveze. Društvo namenja lovski kinologiji pravo mesto pri sleherni obliki lova. Ves čas delovanja zavzeto deluje na področju izobraževanja lovcev in vodnikov lovskih psov. Društvo prireja tečaje za vzgojo in šolanje lovskih psov ter njihovih vodnikov, mnoge kinološke prireditve, na primer telesno ocenjevanje psov, uporabnostne in vzrejne preizkušnje in lovsko-kinološke tekme. Vodniki se s psi udeležujejo tudi mednarodnih tekm in razstav. Sodelovanje z nekaterimi kinološkimi društvi iz sosedstva in zamejstva

prerašča v odlične odnose, kar nedvomno prinaša skupni napredek v vsebini delovanja.

Še posebno v naših vrstah se zavedamo, da sta gojitev in lov divjadi lovsko pravična ter etična le z zato usposobljenim lovskim psom.

Doslej doseženi rezultati so nam dobra vzpodbuda in vodilo tudi pri nadaljnjem delu v lovski kinologiji, zato smo s ponosom proslavili jubilej!

Milivoj Ravbar,
predsednik Obalno-Kraškega
LKD – Koper

Psov dovolj, a večina nepreizkušenih za lov

Zbrali so se kinologi LKD Maribor

V lovski koči LD Malečnik so se 17. 6. 2004 zbrali kino-

Med častnimi gosti na proslavi Obalno-Kraškega LKD – Koper je bil tudi Bojan Lepičnik, predsednik LZS.

logi na svojem rednem občnem zboru. Po uvodnem pozdravu predsednika LKD Maribor **Antona Selinška** je prisotne v imenu UO LZ Maribor pozdravil **Miroslav Bauman** in tako vodstvu kot vodnikom zaželel uspešno delo tudi v prihodnje. Iz poročil in razprav, ki so sledile, je bilo razvidno, da je društvo v minulem letu zelo dobro opravilo svoje poslanstvo. Delo je temeljilo na operativnem programu, ki so ga v celoti opravili, za kar velja velika zasluga predsedniku strokovnega sveta **Vojtehu Kiklu**. Društvo je poleg telesnega ocenjevanja opravilo še šest preizkušenj za posamezne pasemske skupine lovskih psov. Iz poročila predsednika strokovnega sveta je bilo mogoče razbrati kritiko nad posameznimi vodniki psov. Dejstvo je namreč, da se predpisanih in zahtevanih preizkušenj udeleži samo 70 % tistih, ki so pse privedli na telesno ocenjevanje. To pomeni, da v nekaterih loviščih vodstva LD vodnikom še dovolijo loviti z neustrezno preizkušenimi lovskimi psi, čeprav tega **Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih** ne dovoljuje, kakor tudi ne novospregjeti lovski zakon. V razpravi je bilo tudi ugotovljeno, da imajo v večini LD sicer dovolj čistopasemskih lovskih psov, vendar pa je pasemska sestava le-teh v posameznih primerih neprimerna glede na temeljne vrste divjadi, ki živi v lovišču, in da velika večina psov ni ustrezno preizkušena za lov.

Iz finančnega poročila je bilo slišati, da je v minulem letu LKD poslovalo z izgubo. Skupni prihodki so znašali 1.555.000 sit, medtem ko so stroški za izved-

SEPTEMBER						
Datum	Luna	Sonce		zora/mrak (navtič.)		
		vzide	zaide	vzide	zaide	začet. konec
1. Sr	20:56	8:53	6:23	19:40	5:14	20:48
2. Če	21:13	10: 5	6:24	19:38	5:16	20:46
3. Pe	21:33	11:16	6:25	19:36	5:17	20:44
4. So	21:56	12:26	6:27	19:34	5:19	20:42
5. Ne	22:23	13:35	6:28	19:32	5:20	20:40
6. Po	22:57	14:41	6:29	19:30	5:22	20:38 ☾
7. To	23:39	15:43	6:30	19:28	5:23	20:36
8. Sr	-----	16:37	6:32	19:26	5:24	20:33
9. Če	0:31	17:22	6:33	19:24	5:26	20:31
10. Pe	1:30	17:58	6:34	19:22	5:27	20:29
11. So	2:37	18:28	6:35	19:21	5:29	20:27
12. Ne	3:46	18:52	6:37	19:19	5:30	20:25
13. Po	4:57	19:12	6:38	19:17	5:31	20:23
14. To	6: 8	19:30	6:39	19:15	5:33	20:21 ☽
15. Sr	7:19	19:47	6:40	19:13	5:34	20:19
16. Če	8:33	20: 6	6:42	19:11	5:36	20:17
17. Pe	9:48	20:26	6:43	19: 9	5:37	20:14
18. So	11: 5	20:50	6:44	19: 7	5:38	20:12
19. Ne	12:26	21:19	6:45	19: 5	5:40	20:10
20. Po	13:45	22: 0	6:47	19: 3	5:41	20: 8
21. To	15: 0	22:52	6:48	19: 1	5:42	20: 6 ☽
22. Sr	16: 3	23:58	6:49	18:59	5:44	20: 4
23. Če	16:53	-----	6:50	18:57	5:45	20: 2
24. Pe	17:30	1:15	6:52	18:55	5:47	20: 0
25. So	17:59	2:36	6:53	18:53	5:48	19:58
26. Ne	18:22	3:57	6:54	18:51	5:49	19:56
27. Po	18:41	5:15	6:55	18:50	5:51	19:54
28. To	18:59	6:31	6:57	18:48	5:52	19:52 ☽
29. Sr	19:17	7:44	6:58	18:46	5:53	19:50
30. Če	19:35	8:56	6:59	18:44	5:55	19:48

bo celotnega programa znašali 1.815.000 sit. Negativno razliko so poravnali iz rezervnega sklada, ki je bil oblikovan iz sredstev, pridobljenih pri soorganizaciji mednarodnih kinoloških razstav v Mariboru (in ne iz članarine za LKD, kot nekateri mislijo!). Ob koncu občnega zbora se je predsednik zahvalil vsem tistim LD, ki z razumevanjem do potreb lovске kinologije odstopajo svoja lovišča za uporabnostne lovsko-kinološke prireditve. Ob tej priložnosti so vodnikom podelili tudi praktične nagrade in priznanja za najboljše pse na preizkušnjah v minulem letu, pa tudi odlikovanja zaslužnim vodnikom za njihovo dosedanje kinološko delo.

Miroslav Bauman

Foto: F. Fras

Z Občnega zbora LKD Maribor

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 5/I, m: 5/I, 30. 7.,
Peter Šoštarč, Vetrnik 24/a,
3260 Kozjave.

Kratkodlaki jazbečarji (SLRJK):

O: 5/II, m: 5/II, 28. 6.,
Boris Malenšek, Poljane 32,
4223 Poljane nad Škofjo
Loko.

Resasti jazbečarji (SLRJR):

O: 5/I, m: 5/II, 26. 6.,
Milan Petrovič, Pristava 46,
2282 Cirkulane.

Brandel braki (SLRBrb):

O: 5/I, m: 5/I, 21. 8.,
Zdravko Novak,
Tomačevica 23 a,
6223 Komen.
O: 5/I, m: 5/I,
Zdravko Novak,
Tomačevica 23/a, 6223
Komen.

Beagle (SLRBig):

O: 5/II, m: 5/I, 21. 8.,
Bojan, Rok Deberšek,
Podgorška 83,
2380 Slovenj Gradec.
O: 5/I, m: 5/I, 3. 8.,
Aleksander Napotnik,
Šmartno ob Paki 40,
3327 Šmartno ob Paki.

Planinski goniči (SLRGpl):

O: 5/I, m: 5/II, 7. 7.
Stane Repše, Šentjanž,
8297 Šentjanž.

Istrski kdl. goniči (SLRGik):

O: 5/I, m: 5/I, 1. 8.,
Silvester Benčina,
Višnje 23/b, 5273 Col.
O: 5/I, m: 4/I, 28. 7.,
Edvard Suhorepec,
Gor. Paka 5, 8340 Črnomelj.
O: 5/I, m: 5/I, 30. 7.,
Edvard Suhorepec,
Gor. Paka 5, 8340 Črnomelj.
O: 5/I, m: 4/II, 1. 7.,
Ivan Maligoj, Smast 45/a,
5222 Kobarid.
O: 5/I, m: 4/I, 8. 7.,
Marjan Štaketelj, Planina 72,
5270 Ajdovščina.

Nemški goniči (SLRNg):

O: 5/I, m: 5/I, 11. 6.,
Darko Pungeršič,
Vinji Vrh 8/b,
8220 Šmarješke Toplice.

Rodezijski grebenar (SLRRR):

O: 5/II, m: 5/I, 25. 6.,
Katja Žigante, Kampel 47,
6000 Koper.

Hanovrski barvarji (SLRHb):

O: 4/IIAB, m: 4/II, 26. 7.,

Stojan Cilenšek,
Livold 5, 1330 Kočevje.

Bavarski barvarji (SLRbb):

O: 4/I, m: 4/II, 30. 8.,
Igor Humar, Pod gradom 7,
5220 Tolmin.
O: 4/Ib, m: 5/II, 27. 7.,
Janko Ravnjak, Partizanska
31, 2360 Radlje ob Dravi.

Brak-jazbečarji (SLRBj):

O: 5/I, m: 4/I, 24. 8.
Vladimir Podgoršek,
Podgorje 80/b, 8255 Pišece.
O: 5/I, m: 4/I, 13. 7.,
Marjan Prodnik, Robanov
kot 42, 3335 Solčava.
O: 5/I, m: 4/I, 14. 8.,
Branko Puc, Kosovelova 23,
5271 Vipava.
O: 4/I, 4/I, 17. 8.,
Ivan Bolčina, Koritnice 34/a,
6253 Knežak.

Nemški ptičarji - žimavci (SLRNŽ):

O: 5/PZP- 68 t, JZP- 227 t,
VUP 307+12 t; m: 4/ŠPP-
159 t, 7. 8.
Branko Tavčar, Dorferje 6,
4209 Žabnica.
O: 5/JZP I., Sv.H.- I/c, m:
5/JZP 189 t, 12. 5.,
Štefan Hoheger, Murski
Črnci 53/c, 9251 Tišina.

Irski setri (SLRIS):

O: PZP, m: I/PZP, 18. 7.,
Ostrovršnik Drago, Alenka,
Veličkova 36, 1430 Hrastnik.

Zlati prinašalci (SLRGR):

O: tuj plemenjak, m: 5/PNZ,
2. 8., Viktor Hojker,
Spuhlja 106/b, 2250 Ptuj.
O: 5/VPR, m: 4/III, 20. 7.,
Matej Hočevar, Završje 17,
1261 Dobrunje.
O: 5/VPR, m: 5/VPR, 5. 8.,
Tone Hočevar, Završje 17,
1261 Dobrunje.

Labradorci (SLRLR):

O: tuj plemenjak, m: 5. 6. 9.,
Nada Godec,
Zofke Kukovič 21,
2204 Miklavž.
O: 4/PNZ, m: 4/II, 3. 8.,
Erik Trček, Industrijska 5,
4226 Žiri.
O: 5/LPP-R, m: 5/LPP-R, 6. 6.
Zinka Rovnan, Kolomban 77,
6280 Ankaran.

Nemški prepeličarji (SLRPr):

Serci:
O: 5/II, m: 4/I, 29. 5.,
Janko Logar, Pod bregom 2,
2380 Slovenj Gradec.

29. 7. 2004

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Prodano novo kovinsko omara za štiri lovske puške. Tel.: (03) 58-14-144 ali 031/516-780.

Prodano nemškega kratkodlakega ptičarja, starega 13 mesecev, z opravljenim PZP – 51 t. Tel.: 041/233-675.

Prodano lovski puški: šibrenico, kal. 16 – 16, z ejektorji in **MK puško** s str. daljnogledom. Tel.: (01) 519-25-72 ali 041/519-25-68.

Ugodno prodano karabinko CZ, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom in **šibrenico**, kal. 16-16 madžarske izdelave. Tel.: 041/776-729 ali (04) 519-25-72, popoldne.

Gumbi iz jelenje roževine, za lovske kroje in lovske jope. Izdeluje Anton Intihar, Kamnik pod Krimom 8/a, 1352 Preserje. Tel.: (01) 36-31-293.

Izdelujem gamsove čope (divji prašič, jelen, jazbec). Informacije po tel.: (04) 514-11-81 ali 041/819-231.

Izdelam vam 3 vrste pasti za lov polhov, več vrst ptičjih krnilnic ali vam **pritrdim lovske trofeje na naravne podložne deščice**. Tel.: (01) 895-15-96.

Prodano ustrojene kože lisic in 20 pižmovk. Tel.: 041/844-662.

Prodano legli posavskih gonilcev (26. 4. in 15. 6. 2004). Starši mladičev so ostrji gonilci. Tel.: (05) 374-52-08 ali 051/410-302.

Prodano mlade nemške prepeličarje – serce. Oče Björn v.d. Schanenburg (5/1), CAC, CACIB; mati: Ada (5/1). Tel.: (01) 895-25-49 ali 051/344-321.

Prodano lovski kroj št. 54. Tel.: (07) 30-71-507.

Kupim menjalne cevi, kal. 7 x 65 R/7 x 65 R, za češko bokarico Super Brno. Tel.: 031/644-261.

Prodano dobro ohranjeno karabinko CZ, kal. 8 x 57 JS, s str. daljnogledom Tasco 6 x 40. Tel.: 041/257-899.

Prodano dobro ohranjeno kombinirano puško Zöllli, kal. 12/30 – 06, s str. daljnogledom Swarovski – Habicht Nova 4 x 32. Cena 240.000 sit. Tel.: 031/637-710.

Prodano angleškega beagla, starega eno leto (tribarven), telesno ocenjen; odličen razstavnii pes. Oba starša sta odličnjaka. Pes že tekoče goni divjad. Tel.: 041/314-346.

Prodano planinske gonilce, stare 10 tednov. Starši so vsestransko lovsko uporabni. Tel.: 041/423-588.

Prodano malo uporabljano boroveljsko bokarico, kal. 6,5 x 57

R/16, z novim str. daljnogledom Zeiss 1,5 – 6 x 42 (Suhlova montaža). Puška ima podaljšano glavo in bogato gravuro, v kopitu ima vdelano shrambo za naboje. Cena 620.000 sit. Tel.: 031/800-905.

Prodano tri leta staro resasto jazbečarko z odlično telesno oceno. Tel.: 031/800-905.

Prodano leglo nemških prepeličarjev – rjavcev (poleženi 17. 5. 2004). Tel.: 041/544-516.

Prodano strelni daljnogled Zeiss Diavari – ZM, 2,5 – 10 x 48 T*, z montažno letvijo. Strelni križ št. 4. Cena 750 €. Tel.: 041/376-491, ob delavnih dopoldne.

Prodano dobro ohranjeno Suhlovo tricevko, kal. 12-12/7 x 65 R, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42. Tel.: 031/330-260.

Prodano mladiče hanovske barvarje, odličnih staršev. Mati: 3 x BOB, CAC, 3 x PRM, PNZ – l. n. r. Tel.: 031/580-696.

Zaradi bolezni ugodno **prodano novo pištolo Steyr** 9 x 19 mm. Tel.: 041/635-164.

Prodano resaste istrske gonilce, odličnih staršev. Leglo 20. 4. 2004. Tel.: (05) 687-41-17 ali 031/575-880.

Prodano leglo nemških prepeličarjev – sercev, leglo 7. 5. 2004. **Mati:** Ajda, z odlično tel. oceno in opravljenimi delovnimi tekmami (I. in II. ocena), KS, odlična za lov na malo divjad in divje prašiče, dobitnica mednarodnih priznanj za delo in lepoto (PRM, BOB, CAC, CACIB); **oče:** Bil, dosegel je vse I. ocene za delo in zunanost, KS, izredno kakovosten pes za delo v vodi, na polju in v gozdu (dober prašičar). **Leglo je zelo izenačeno in kakovostno.** Posebnost sta dva mladiča, ki imata namesto seraste dlake belo (brezca), preostali mladiči pa so svetli serci. Ogleđ mladičev mogoč vsak dan po poprejšnji najavi po telefonu: (03) 573-23-89 ali 041/444-873 ali (03) 734-03-05 ali 041/444-875. Danica Vale, Kidričeva 11, Laško.

Sprejemam rezervacije za mlade lovske terierje, potomce vrhunskih delovnih staršev, odličnih tudi za delo po KS (in tudi po zunanosti). Leglo 30. 7. 2004. Tel.: 031/802-965.

Kupim lovski dvogled boljše blagovne znamke, povečave 7 x ali 8 x, ter **menjalne cevi**, kal. 12/12, za češko bokarico Super Brno. Tel.: 041/693-550.

Prodano karabinko Bettinzoll, kal. .30 – 06/12, s str. daljnogledom Swarovski 6 x 42 (Suhlova montaža). Tel.: 031/888-838.

Prodano karabinko, kal. 6,5 x 68, s str. daljnogledom Swarovski LM 6 x 42. Lahko tudi posamezno. Tel.: 031/296-046.

Prodano nissan terrano I, 2,7 TD, prvi lastnik, odlično ohranjen. Tel.: 041/656-149.

Kupim puško, CZ, kal. .22 Hornet. Tel.: 041/260-690.

Izgubil se je (v Ljubljani) nemški kratkodlaki ptičar – serec (bel z rjavimi pikami in rjavo glavo). Kdor bi karkoli vedel o njem, naj pokliče na tel. številko: 041/608-957.

Prodano posavskega gonilca (psičko, staro eno leto). Tel.: 041/323-532.

Prodano brak-jazbečarje odličnih staršev, stare 10 tednov. Tel.: 041/784-930 ali (05) 395-42 -38.

Prodano šibrenico brezpetelinko, kal. 16 – 16 Sauer Suhlo (40.000 sit) in **rusko bock šibrenico**, kal. 12/12 (80.000 sit). Tel.: 041/264-663.

Prodano mladega nemškega lovskega terierja. Oče in mati imata 5/1 vzrejni oceni. Tel.: 041/452-711.

Prodano psički pasme brandl brak, odličnih, delovnih staršev. Cena ugodna. Tel.: 041/216-443.

Prodano planinske gonilce, stare 7 mesecev, vrhunske vzreje, že uvedene v lov. Tel.: (02) 884-46-33 ali 031/613-302.

Prodano češko bokarico, kal. 7 x 57 R/16, z variabilnim str. daljnogledom 3 – 9 x 42 in **karabinko CZ**, kal. 8 x 57 IS, s str. daljnogledom 4 – 9 x. Tel.: 041/689-199.

Prodano nemški prepeličarji, stari 3 mesece, odličnih staršev. Tel.: (02) 884-46-33 ali 031/613-302.

Prodano vrhunske mladiče – nemške prepeličarje, potomce lovsko uporabnih staršev. Tel.: 041/675-742.

Naprodaj so mladiči, hanovske barvarje (leglo 21. 6. 2004). Oče: I. mesto (Mašun), razred delovnih; mati: II. mesto (Mašun), razred zrelih. Tel.: (03) 580-41-29.

Prodano mlade brak-jazbečarje, jelenje barve, stare 3 mesece, ter **psico staro 4 leta**. Tel.: (07) 308-78-21.

Prodano leglo nemških prepeličarjev – rjavcev, odličnih delovnih staršev. Leglo 2. 6. 2004. Tel.: (05) 364-63-88.

Prodano nemške prepeličarje – serce, odličnih staršev, poležene 18. 6. 2004. Tel.: 041/320 -142.

Prodano vrhunske leglo malih münsterlandcev. Leglo 6. 8. 2004. Tel.: 041/892-515, Jablanov.

Prodano leglo istrskih kdl. gonilcev, vrhunskih staršev. Tel.: 041/918-968.

Prodano nemško prepeličarko – serko, staro 6 mesecev. Tel.: 041/837-745.

Prodano nemškega gonilca, potomca odličnih staršev, sta-

rega 5 mesecev. Cena po dogovoru. Tel.: (03) 581-33-25 ali 031/530-755.

Prodano brezhiben, malo uporabljano dvogled Carl Zeiss Divaly Classic B/GA T 8 x 56, najboljšemu ponudniku. Tel.: 040/989-081.

Prodano novo karabinko, kal. 8 x 57 IS (zaklep Mannlicher), s str. daljnogledom 6 x 42, s svetlečo piko Fomell Exelent (Suhlova montaža). Tel.: 031/473-990.

Prodano brak-jazbečarje jelenje barve. Starši odlični; oba 5/1. Leglo 14. 6. 2004. Tel.: (01) 787-02-10.

Prodano kratkodlakega istrskega gonilca, starega 15 mesecev, z odlično telesno oceno in **mladiča te pasme**, starega 3 mesece. Starši obeh psov so odlični prašičarji. Tel.: (07) 346-52-86 (zvečer).

Prodano hanovske barvarje, stare 3 mesece (psičke), jelenje rdeče barve. Tel.: (04) 572-11-41 ali 041/543-945.

Psarna Ptujskogorska prodaja dva resasta jazbečarja, psa in psičko črne barve z rjavimi ožigi, s trdo, priležno dlako. Psa sta stara 4 mesece. Tel.: 031/360-688.

Prodano Suhlovo tricevko, kal. 16-16/7 x 65 R, in rusko **šibrenico** 12/12. Tel.: 041/727-456.

Oddam nemške prepeličarje – brezce (rjavo-bele), leglo 7. 5. 2004. Vse informacije po telefonih: 041/444-873; (03) 734-03-05; 041/444-875; (03) 573-23-389.

Prodano bock šibrenico, kal. 20/20. Tel.: 031/803-303.

Prodano resastega jazbečarja, starega 2 leti. Ima opravljen PNZ in je preizkušen tudi v prinašanju. Tel.: 031/286-861.

Prodano MK puško Toz, kal. 5,6 mm, in šibrenico Suhlo, kal. 12-12 (cena 100.000 sit). Tel.: 041/426-918.

Prodano karabinko, kal. .243 Win, z novim str. daljnogledom Kahles 1,5-6x42. Tel.: 031/266-336.

INDUSTRIJSKA CONA TRZIN
Dobrave 1
Tel.: 00386 (01) 562 13 10

STRELSKI BREZROKAVNIKI
LOVSKI BREZROKAVNIKI IZ LODNA
POLO MAJICE, KRATEK ROKAV
POLO MAJICE, DOLG ROKAV
DELOVNE HLAČE IZ
VODOODBOJNEGA BOMBAŽA
JAKNE IZ TERMOVELURJA
LOVSKE ČEPICE

Pravilna rešitev 1/4 križanke iz Lovca 7-8/04:

Vodoravno:
DOLE, EMIL, TESS,
MARTIN, PŠENO,
CE, OLDTIMER,
LEV, TA, OVEN,
MAK, GADOVINA,
JELEN, RAKI,
ARSA.

Načrt jesenskih prireditev LKD LJUBLJANA

11. 9. 2004	PNZ retrieverjev (prinašalcev)	LD Grosuplje	Bistro Bela griva ob 8. uri
18. 9. 2004	PNZ goničev in brak-jazbečarjev	LD Ivančna Gorica	Lovski dom na Goričici ob 8. uri
25. 9. 2004	Uporabnostna preizkušnja po umetni krvni sledi za vse pasme lovskih psov	LD Suha krajina	Lov. d. LD Suha kraj. ob 8. uri v Ratenci pri Ambrusu
2. 10. 2004	PNZ goničev in brak-jazbečarjev	LD Logatec	V Tičnici na Zg. Logatcu, ob 8. uri
9. 10. 2004	JZP, PP in ŠPP ptičarjev	LD Brezovica LD Pšata	Tavčarjev dvor na Ježici ob 8. uri
16. 10. 2004	PNZ španjelov ter mladinska in vzrejna preizkušnja nemških prepeličarjev	LD Pšata	Pri gostilni Mangan v Ihanu ob 8. uri
23. 10. 2004	PNZ jamarjev	LD Tomišelj ob 8. uri	Lovski dom LD Tomišelj
24. 10. 2004	Lokalna uporabnostna tekma za goniče	LD Grosuplje	Bistro Bela griva ob 8. uri

Hubertus
Club d.o.o.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610

E-mail: hubertus.club@siol.net

JESENSKO-ZIMSKI LOVI V TUJINI:

HRVAŠKA: 2 dni lova + jelen + netrof. divjad muflon (medalja)	990 € 2.090 €
MADŽARSKA: jelen v ruku že od 4 dni lova + jelen do medalje	1.470 € 990 €
NAMIBIJA: 11 dni + 7 trofeje (All incl.)	4.200 €
J. A. R.: 12 dni + 7 trofeje (All incl.)	3.495 €
KANADA: 6-dnevni lov + belorepi ali mulasti jelen + vapiči ali los + puma (lov s psi)	2.500 USD 4.500 USD 3.500 USD
MONGOLIJA: 10 dni + sib. kozorog (All incl.) 12 dni + maral v ruku (All incl.) 12 dni + sib. srnjak (All incl.)	3.555 USD 3.900 USD 3.900 USD
KAZAHSTAN: 12 dni + sib. kozorog (All incl.) 11 dni + sib. srnjak (All incl.)	4.140 USD 4.560 USD
RUSIJA: 7 dni + evropski los (All incl.) 9 dni + maral na Bajkalu 6 dni + medved ob brlogu	3.510 € 5.370 € 4.950 €

KAKOVOST JE NAŠ ADUT!

L. D.

1954 SLADKI VRH 2004

VABILO

Vabimo vas na sklepno prireditev ob
praznovanju

**50-letnice Lovske družine Paloma –
Sladki Vrh in 40-letnici odprtja
lovskega doma,**

ki bo pod pokroviteljstvom Tovarne
papirja Paloma – Sladkogorska.

Prireditev bo v **soboto, 25. 9. 2004**, z začetkom ob 14. uri
v lovskem domu Vranji Vrh.

Člani LD Paloma ob 50., jubilejnem občnem zboru (15. 5. 2004)

Vljudno vabljeni!

OBVESTILO

**Društvo ljubiteljev nemških
prepeličarjev (DLNP)** obvešča
vse vodnike te pasme psov, da je
vse delo, ki ga je do 20. junija
2004 opravljal Slavko Kovač, s
tem dnevom prevzel **Jože Pangerl**,
dr. vet. med. Slavko Kovač od
tega datuma nima več zadolžitve
ali funkcije v DLNP.

**Mobilni telefon dr. Jožeta
Pangerla: 031/448-042
Telefon : (03) 548-35-09**

*Tajnik LKD Celje
Slavko Vale*

OPTIČNE PIKE IN STREJNI DALJNOGLEDI

CE 3,5 - 10 x 50 IR
z avtomatskim ležajem

Strejni daljnogledi Catseye so
namerjeni za lov v najslabših
vremenskih razmerah in v mraku.

Optične pike so namerjene za
hibo streljanje in za streljanje
v razmerah slabše vidljivosti.

BELUGA, d.o.o., Slovenska c. 8, 1000 Ljubljana; (01) 25 10 880, 041 72 60 11

LASSA 4x4

IZDELEK BRISA BRIDGESTONE SABANCI TIRE MANUFACTURING AND TRADE INC.

INFORMACIJE PRI VAŠEM VULKANIZERJU
ALI PO TELEFONU (01) 242-50-30

FAMM COMMERCE, d.o.o.
Tržaška 132, Ljubljana

www.fammcommerce.si

